

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

Vyšetřovací komise
Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
(Jejich činnost a efektivita)

Bakalářská práce

Autor:	Iva Švarcová
Studijní program: B6701	Politologie
Studijní obor:	Politologie
Forma studia:	kombinovaná
Vedoucí práce:	Mgr. Petra Vodová, PhD.

Hradec Králové, 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Liberci dne 23. 6. 2023

Iva Švarcová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí práce Mgr. Petře Vodové, Ph. D. za její připomínky, rady, vstřícnost a trpělivost při konzultacích a kompletování mé bakalářské práce.

V Liberci dne 23. 6. 2023

Iva Švarcová

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: Iva Švarcová
Osobní číslo: F20BK0123
Adresa: Jablonořová 411/15, Liberec – Liberec XII-Staré Pavlovice, 46001 Liberec 1, Česká republika

Téma práce: Vyšetřovací komise PSP ČR – jejich činnost a efektivita
Téma práce anglicky: Committees of Inquiry of the Czech Chamber of Deputies – their operation and effectivity
Jazyk práce: Čeština

Vedoucí práce: Mgr. Petra Vodová, Ph.D.
Katedra politologie

Zásady pro vypracování:

Tématem mé bakalářské práce je činnost a efektivita vyšetřovacích komisí Poslanecké sněmovny parlamentu České republiky. Od vzniku samostatné ČR jich bylo ustanoveno již 22. Možnost vzniku vyšetřovacích komisí je zakotvena přímo v Ústavě ČR a o jejich existenci slyší každý občáněk našeho státu. Přesto je jejich fungování a výsledky poměrně málo prozkoumaným fenoménem.

Ve své práci budu pracovat s teorií, že zřizování a působení vyšetřovacích komisí je primárně nástrojem opozice. Měřením efektivity komisí budu tedy současně testovat a měřit efektivitu opozice v této oblasti.

V teoretické části budu zabývat ukotvením komisí v českých zákonech, dále pak na podmínky vzniku a fungování komisí a v neposlední řadě na pravomoci, které tyto mají a jak má být nakládáno s jejich závěrečnými zjištěními a zprávami.

V praktické části nejprve velmi krátce představím všech 22 komisí, které v PSP ČR působily. Poté se již budu věnovat měření jejich efektivity. Zaměřím se na několik kritérií. Vzhledem k tomu, že komisí je možné zřídit na návrh minimálně 1/5 poslanců a předseda i členové komise musí být zvoleni, tedy prvním kritériem bude právě efektivita vzniku (tj. kolik komisí nevzniklo kvůli nedostatečné podpoře poslanců, jakou roli hrál právně ne zcela dostatečně definovaný termín "veřejný zájem", jaká je průměrná doba prosazení volby členů komise do jednacího programu PS PČR, které komise z tohoto průběhu vybočovaly atd.) Dalšími kritérii budou: doba činnosti komise, úspěšnost v předvolávání svědků a znalců, schopnost komise postulovat závěr, v jakém čase byl předložený závěr zařazen na program schůze sněmovny, v kolika procentech případů byl závěr přijat, zda se závěry komise shodovaly se závěry orgánů činných v trestním řízení. Během svého výzkumu se budu při všech zkoumaných kritériích soustřeďovat na to, jakou roli hrálo složení PS PČR, zda jsou vyšetřovací komise skutečně nástrojem opozice, jak je mnohdy tvzeno a jak účinným. Během vyhodnocování jednotlivých kritérií budu své výsledky porovnávat s činností komisí v jiných státech (primárně USA, VB, Slovensko a Německo). Jak jsem zmínila výše, cílem práce je vyhodnotit, zda jsou komise životaschopným a funkčním nástrojem (nejen) opozice. Pokud by odpověď byla negativní, dci poukázat na nejslabší místa tohoto institutu a případně, i v kontextu se srovnáním s jinými demokratickými státy, najít řešení, která by mohla efektivitu českých vyšetřovacích komisí zvýšit.

Seznam doporučené literatury:

- Cabada a Vodička (2011): Politický systém ČR; Praha, Portál
Pavliček, V. (2015): Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky, Praha, Linde
Bureš, J. et al. (2013): Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému; Praha, Grada
Prorok, V. (2012): Tvorba rozhodování a analýza v politice, Praha, Grada
Chovanecová, K. (2019): Načo nám je opozícia, Brno, Masarykova univerzita
Kopp, M. (2021): Political Control and Parliamentary Committees of Inquiry: Strengthening the Quality of Democracy, Journal of the Knowledge Economy

Anotace

Švarcová Iva, *Vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky – jejich činnost a efektivita*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, 2023, 98 s., bakalářská práce

Tato bakalářská práce se zaměřuje na vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a jejich činnost a efektivitu. Práce podrobně zkoumá všech 22 doposud vzniklých vyšetřovacích komisí a analyzuje jejich práci, k čemuž byly využity přepisy z jednání Poslanecké sněmovny, záznamy o hlasování a Usnesení Poslanecké sněmovny. Cílem práce bylo detailně poznat doposud vzniklé vyšetřovací komise a také zodpovědět dvě výzkumné otázky. První se týkala efektivity těchto komisí, kdy bylo zjišťováno, zda jde o účinný nástroj parlamentní kontroly anebo výsledky nepřinášející a státní rozpočet zatěžující institut. Druhá otázka se týkala toho, kdo vyšetřovací komise v České republice využívá. Zda je to celá Poslanecká sněmovna, nebo přednostně opozice. Zjištěná data byla zanalyzována a okomentována.

Výsledky této práce mají důležité implikace pro posílení role vyšetřovacích komisí v českém Parlamentu a pro zlepšení jejich efektivity. Práce přispívá k lepšímu porozumění fungování těchto komisí a může sloužit jako výchozí bod pro další výzkum v oblasti parlamentních vyšetřování a jejich vlivu na politický proces v České republice.

Klíčová slova:

Vyšetřovací komise, Parlamentní kontrola, Poslanecká sněmovna, Efektivita, Opozice

Annotation

Švarcová Iva, *Committees of Inquiry of the Czech Chamber of deputies - their operation and effectivity*. Hradec Králové: University of Hradec Králové, Philosophical faculty, 2023, 98 pp., bachelor's thesis

This bachelor's thesis focuses on the committees of inquiry of the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic and their operation and effectiveness. The study extensively examines all twenty-two committees of inquiry established to date, analysing their work using transcripts from Chamber of Deputies' sessions, voting records, and resolutions. The aim of the research was to gain a comprehensive understanding of the existing committees of inquiry and answer two research questions. The first question investigated the effectiveness of these committees, determining whether they are an effective tool for parliamentary oversight or if their outcomes are non-productive and burden the state budget. The second question pertained to the utilization of committees of inquiry in the Czech Republic, exploring whether they are used by the entire Chamber of Deputies or by the opposition. The collected data were analysed and commented upon.

The results of this thesis have significant implications for strengthening the role of committees of inquiry in the Czech parliament and improving their effectiveness. The research contributes to a better understanding of the functioning of these committees and can serve as a starting point for further research in the field of parliamentary investigations and their impact on the political process in the Czech Republic.

Keywords:

Committees of inquiry, Parliamentary oversight, Chamber of Deputies, Effectiveness, Opposition

Obsah

Úvod.....	1
Teoretická část	3
Parlamentsy a jejich funkce.....	3
Funkce parlamentů obecně	3
Legislativní funkce parlamentů	3
Kontrolní funkce parlamentů	4
Parlament v České republice	5
Základní informace o českém parlamentu	5
Legislativní funkce českého parlamentu.....	7
Kontrolní funkce parlamentu v České republice	7
Shrnutí	10
Teorie vyšetřovacích komisí	10
Opozice a její funkce.....	11
Vyšetřovací komise v českém a světovém kontextu	13
Vyšetřovací komise ve světě	13
Vyšetřovací komise v České republice.....	18
Metodologie.....	23
Představení klíčových ukazatelů pro určení efektivity vyšetřovacích komisí.....	24
Představení klíčových ukazatelů pro určení odpovědi na výzkumnou otázku, zda jsou vyšetřovací komise spíše nástrojem Poslanecké sněmovny jako celku, nebo hlavně opozice	27
Praktická část	29
Podrobně o vyšetřovacích komisích na pozadí výsledků voleb do PS PČR	29
První volební období 1992-1996	29
Druhé volební období 1996-1998	31

Třetí volební období 1998-2002	39
Čtvrté volební období 2002-2006	46
Páté volební období 2006-2010	57
Šesté volební období 2010-2013	64
Sedmé volební období 2013-2017	64
Osmé volební období 2017-2021	73
Efektivita vzniklých vyšetřovacích komisí v České republice	79
Úvod.....	79
Určení efektivity	79
Shrnutí a odpověď na výzkumnou otázku	86
Závěr a návrh řešení na zvýšení efektivity.....	87
Vyšetřovací komise jako nástroj opozice nebo Poslanecké sněmovny	87
Úvod.....	87
Analýza – zjištěná fakta	88
Analýza – interpretace a procentuální vyjádřený zjištěných faktů	89
Shrnutí a odpověď na výzkumnou otázku	89
Závěr.....	91
Seznam použité literatury.....	94

Úvod

Vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky –institut na pomezí práva, politiky, kriminalistiky. Těleso, které má unikátní vymezení působnosti a pravomocí. A to natolik, že je vznik, činnost a statut komisí, ukotven v samotné Ústavě České republiky. Komise zpravidla řeší mediálně, mnohdy, bych řekla, až bulvárně známé případy, které jsou v povědomí i těch občanů, kteří se o politické dění příliš nezajímají. Jaká je ale efektivita komisí? Mají a využívají dostatečně své pravomoci? Mohou být ve vyšetřování úspěšnější než k tomu určené orgány? Jsou kontrolním nástrojem Poslanecké sněmovny jako takové, nebo spíše opozice, která je využívá k medializaci a zviditelnění chyb a přešlapů exekutivy? A mají výsledky šetření komisí nějaký reálný dopad v podobě stíhání viníků, změn v zákonech apod.?

Otázek kolem vyšetřovacích komisí vyvstává ještě mnohem více, a proto jsem si vybrala toto téma pro svoji bakalářskou práci. Z výše uvedených bych chtěla zpracovat a odpovědět hlavně na dvě z nich.

První otázku jsem definovala takto:

Jsou vyšetřovací komise v České republice efektivním nástrojem parlamentní kontroly?

Efektivitou rozumějme především to, zda se vzniklé komise byly schopné přednést zprávy s konkrétními závěry. Co se týče efektivity, přiberu do mé analýzy i samotný proces vzniku komisí, volbu členů, předsedy a dobu jejich působení. Tento aspekt zařazuji i proto, že se v minulosti již stalo, že komise, která byla Sněmovnou schválena, nezapočala svou činnost jen proto, že nedošlo k úspěšné volbě předsedy komise. Závěrem zmíním, kde jsou dle mého slabá místa pravomocí českých vyšetřovacích komisí, která mohou jejich efektivitu snižovat.

Druhá otázka se týká opozice a dala by se definovat takto:

Jsou vyšetřovací komise PS PČR kontrolním nástrojem celé Sněmovny, nebo spíše opozice, která jich využívá jak ke kontrole vlády, tak k získání politických bodů pro příští volby?

Zde mě bude zajímat hlavně to, jak probíhalo hlasování, které bylo pro komise stěžejní. Tzn. hlasování o vzniku a o závěrečných zprávách. Zda se na vzniku komisí spíše podílely opoziční nebo koaliční strany a jací poslanci pak stáli za schválením závěrečných zpráv. V této otázce se neopomenu zaměřit i na osobu předsedy komise, a to ve smyslu, z jaké strany byl a zda tedy reprezentoval vládní koalici nebo opozici.

Předtím, než jsem si téma definitivně zvolila, stál přede mnou úkol zjistit, zda byla tato problematika již zkoumána a jakým způsobem. Hledala jsem tedy relevantní články nebo výzkum a zjistila, že toto téma nebylo doposud hlouběji zpracováno. Detailněji se vyšetřovacím komisím věnoval pouze Robert Zbírál ve své práci „Kvantitativní analýza působení vyšetřovacích komisí Poslanecké sněmovny v letech 1996–2006“ pro Politologický časopis v roce 2010. Nutno podotknout, že do své práce ani nezpracoval všechny, do té doby vzniklé, komise.

Věřím, že se mi podaří co nejhlubší vhled do zkoumané problematiky, přesto, že ne všechna data jsou veřejnosti dostupná. A také, vzhledem k rozsahu a možnostem bakalářské práce, se nebudu věnovat případům těch komisí, které se diskutovaly, ale pro jejich navržení nebyl sehnán dostatečný počet podpisů poslanců, nebo těm, které navrženy byly, ale nedostaly se na pořad schůze PS PČR v daném volebním období.

Teoretická část

V teoretické části mé práce se nejdříve zaměřím na parlamenty a jejich funkce, přičemž se podrobněji budu věnovat jejich funkci kontrolní. Zvláště mě pak bude zajímat, jaké kontrolní nástroje vůči exekutivě může využívat český Parlament. Srovnání s parlamenty některých dalších států ale zcela neopomenou. Do této kapitoly zařadím i část o parlamentní opozici. Zmíním základní definice opozice a pokračovat budu tím, jaké funkce opozice plní a jakými nástroji tohoto může dosahovat.

Rozsáhlejší kapitolou pak budou vyšetřovací komise v českém a světovém kontextu. Zde se budu zabývat historií, procesem vzniku, pravomocemi a v neposlední řadě legislativním a politickým ukotvením vyšetřovacích komisí. Nejprve si všimnu komisí v zahraničí a na závěr se budu věnovat komisím v České republice.

Parlamenty a jejich funkce

Funkce parlamentů obecně

Základních definic parlamentů a jejich funkcí bychom našli nepočítatelně. Většinou je kladen důraz na jejich hlavní legislativní a pak také na zastupitelskou funkci. Robert Dahl zmiňuje důležitost důvěry parlamentu vůči vládě, bez ní by nemohla vláda fungovat (Dahl, 2001, s. 37-45). Linz neopomíná zmínit, že je parlamentarismus systémem politického zastoupení a vyzdvihuje to, že volení zástupci mají za úkol buď přímo nebo nepřímo kontrolovat exekutivu. (Linz, 1991, s. 3-14).

Ačkoliv je tedy hlavní funkcí parlamentu zákonodárný proces, tak kontrolní funkce vůči exekutivě je vnímána bezesporu jako zásadní. Pro kontrolu exekutivy využívají parlamenty mnoha nástrojů. Kontrola může probíhat jak ex ante, tak ex post.

Legislativní funkce parlamentů

Hlavní funkcí parlamentu je tedy zákonodárná moc. Tím rozumíme vytváření, schvalování, upravování, anebo rušení zákonů. K tomuto neodmyslitelně patří také diskuze a projednávání návrhů v jednotlivých čteních.

Zákonodárnou iniciativu, tedy pravomoc navrhovat zákony, většinou sdílí s exekutivou, která je nejčastějším iniciátorem legislativního procesu.

V parlamentních systémech, na rozdíl od prezidentských a poloprezidentských, zpravidla disponuje legislativní iniciativou, co se moci výkonné týče, pouze vláda, ale prezident nikoliv. I když výjimky lze samozřejmě nalézt, jmenuji například Polsko, Lotyšsko nebo Litvu.

. Revize přijatých zákonů zpravidla probíhá v nadcházejících volebních obdobích, kdy se může poměr sil v parlamentu změnit a mohou být upravovány, pozměňovány nebo přímo rušeny zákony, které přijaly parlamenty předchozí. V jistém smyslu i zde můžeme hovořit o parlamentní kontrole ex post. (Dvořáková, 2008, s. 38-48)

Kontrolní funkce parlamentů

Kontrolní funkce parlamentů, obzvláště ve vztahu k exekutivám, je vnímána jako klíčová obzvláště z důvodu zachování dělby moci a tzv. systému brzd a protivah. Parlamenty disponují hned několika nástroji, kterými svou činností vykonávají. Mezi základní nástroje parlamentní kontroly patří:

- *Vyslovování důvěry vládě*
- *Vyjádření nedůvěry vládě*
- *Schvalování vládních programů a politik*
- *Právo podat žalobu na prezidenta republiky*
- *Právo na interpelace*
- *Pásmo otázek*
- *Zřizování výborů*
- *Zřizování komisí*
- *Zřizování vyšetřovacích komisí*
- *Schvalování státního rozpočtu a státního závěrečného účtu*
- *Volba členů mediálních rad*
- *Volba managementu různých státních fondů a úřadů*

Nástroje kontroly se samozřejmě různí v jednotlivých světových parlamentech. Pro mou práci nám postačí výše uvedený výčet, kdy v následující kapitole blíže specifikuji ty nástroje, které využívá Parlament ČR. (Hloušek et al., 2018, s. 80-88)

Pokud jsou parlamenty dvoukomorové, mohou pravomoci buď sdílet, anebo jsou pravomoci mezi jednotlivé komory rozděleny. Obzvláště u

asymetrických bikameralismů platí, že má jedna z komor (častěji dolní komora) výrazně větší kontrolní pravomoci než druhá

Kontrolní funkce parlamentů je důležitá z několika důvodů. Prvním důvodem je ochrana demokracie. Kontrola parlamentu zabráňuje nadměrnému koncentrování moci a zajišťuje rovnováhu mezi výkonnou mocí a legislativou. Parlamentní kontrola pomáhá ochraňovat zájmy občanů a dodržování základních demokratických principů.

Dále parlamentní kontrola přispívá k transparentnosti veřejné správy. Orgány státní moci jsou povinny odpovídat na otázky parlamentu a poskytovat informace o své činnosti. To zvyšuje odpovědnost a umožňuje občanům sledovat, jak je jejich stát spravován.

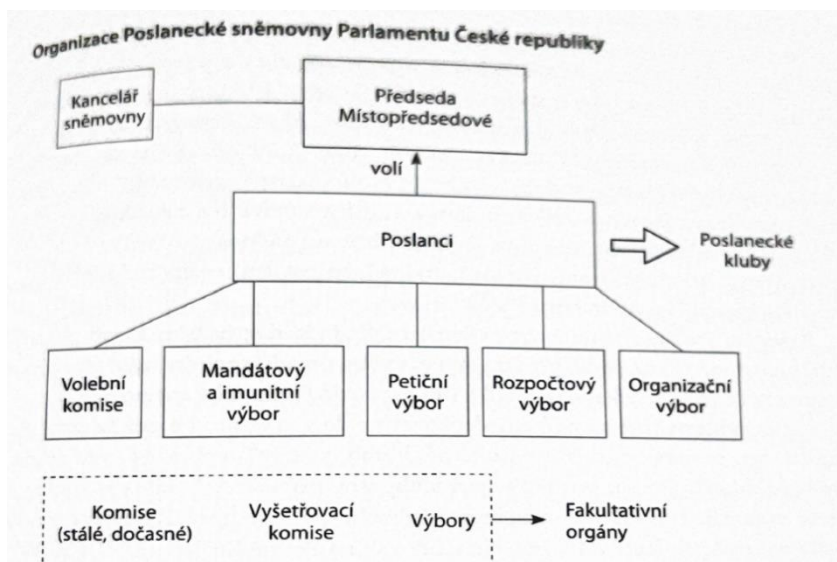
Kontrolní funkce může pomoci odhalovat případy korupce a zneužívání moci. Právě vyšetřovací komise mají v tomto ohledu důležitou roli při prošetřování podezřelých činností, vyslýchání svědků a shromažďování důkazů. (Kysela, 2004, s. 19-39)

Parlament v České republice

Základní informace o českém parlamentu

„Česká republika splňuje ústavním vymezením postavením a pravomocí jednotlivých institucí na centrální úrovni vládnutí parametry klasického parlamentarismu.“ (Bureš, 2012, s. 153)

Na tomto základním tvrzení se shodne většina politologů, specialistů na ústavní právo a dalších odborníků. A to i přes to, že byl klasický parlamentarismus poněkud narušen změnou volby prezidenta z nepřímé na přímou, která proběhla v roce 2012 a samotná první přímá volba pak o rok později.

Obr. 1 – Organizace Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (Vodička, Cabada, 2011, s. 319)

„Zákonodárna moc náleží výlučně Parlamentu České republiky, který se skládá ze dvou komor, Poslanecké sněmovny a Senátu. Poslanecká sněmovna má 200 poslanců, kteří jsou voleni na čtyři roky, Senát má 81 senátorů, z nichž je každé dva roky volena jedna třetina...Členství v obou parlamentních komorách zároveň je nepřipustné. Dále Ústava stanoví neslučitelnost mandátu poslance nebo senátora s výkonem úřadu prezidenta republiky, funkce soudce nebo dalších funkcí, které stanoví zákon. Současné členství v parlamentu a ve vládě Ústava, jak je v parlamentních systémech běžné, připouští...Členové vlády však nesmějí vykonávat vyšší parlamentní funkce.“ (Vodička, Cabada, 2011, s.318)

Činnost Poslanecké sněmovny i Senátu je upravena jejich jednacími řády (zákon č. 90/1995 Sb. pro Poslaneckou sněmovnu a zákon č. 107/1999 Sb. pro Senát). Obě komory musí do svého čela zvolit předsedu a místopředsedy. Stejně tak musí zřídit obligatorní výbory a komise. Obě komory Parlamentu ČR zřizují i fakultativní výbory a komise, na nichž se shodnou.

Obligatorními výbory PSP ČR jsou mandátový a imunitní výbor, petiční výbor, rozpočtový výbor, kontrolní výbor, organizační výbor, volební výbor a výbor pro evropské záležitosti.

Obligatorními výbory Senátu ČR jsou organizační a mandátový a imunitní výbor.

Předsedové výborů jsou tradičně vybíráni z vládních stran. Pouze u organizačních výborů je předepsáno, že jejich předsedy musí být předsedové dané komory. (Vodička, Cabada, 2011, s. 319-323)

Legislativní funkce českého Parlamentu

Základní funkcí Parlamentu je samozřejmě funkce legislativní. Legislativní iniciativu má v ČR poslanec, skupina poslanců, Senát jako celek, vláda nebo zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku. Tuto iniciativu upravuje článek 41 Ústavy České republiky.

Parlament ale všechny ústavní i ostatní zákony schvaluje. Způsob a celý proces navrhování a schvalování zákonů je pro mou práci nepodstatný, nebudu se mu tedy věnovat. Jen zmíním, že tento proces je pod kontrolou Ústavního soudu ČR, který má právo do něj zasahovat, případně rušit zákony, jejich části, či ustanovení, pokud shledá, že jsou v rozporu s Ústavou.

Kontrolní funkce parlamentu v České republice

Kontrolní funkce vlády je v České republice vykonávána pouze Poslaneckou sněmovnou, tedy bez součinnosti Senátu. Oproti tomu Senát bez Poslanecké sněmovny má kontrolní pravomoc vůči prezidentu republiky, kdy na něj může podat ústavní žalobu pro velezradu. (Vodička, Cabada, 2011, s. 322-323)

Já se budu věnovat kontrolní funkci Poslanecké sněmovny. PSP ČR využívá pro kontrolu vlády těchto instrumentů:

Vyslovení důvěry vládě

Vláda musí po jmenování Prezidentem do 30 dnů před Sněmovnu předstoupit a požádat o důvěru. Důvěra je udělena, pokud je se pro vysloví nadpoloviční většina přítomných poslanců. To umožňuje vznik i menšinových kabinetů (př. vláda hnutí ANO a ČSSD s podporou KSČM v 8. volebním období v letech 2017–2021). Pokud Poslanecká sněmovna vládě důvěru neudělí, musí premiér podat demisi do rukou prezidenta, který jmenuje novou vládu (prezident může jmenovat stejnou osobu premiéra) a proces vyslovení důvěry se opakuje. Pokud ani na druhý prezidentský pokus není vládě vyslovena důvěra, tak osobu premiéra vybírá předseda Poslanecké sněmovny.

O důvěru Sněmovny může vláda fakultativně požádat kdykoliv během svého funkčního období, případně může být přijetí určitého zákona spojeno s vyslovením důvěry. (Zákon č. 90/1995 Sb.)

Vyjádření (vyslovení) nedůvěry vládě

Poslanecká sněmovna na návrh minimálně 50 poslanců může iniciovat proces vyjádření (vyslovení) nedůvěry vládě, a to kdykoliv během funkčního období vlády. K úspěšnému vyjádření nedůvěry dochází, pokud pro návrh hlasuje nadpoloviční většina všech poslanců, tedy 101. (Zákon č. 90/1995 Sb.)

Právo na interpelace

Poslanecká sněmovna má právo interpelovat vládu či jednotlivé ministry. Toto právo opět upravuje přímo Ústava – v článku 53.

„Článek 53

(1) Každý poslanec má právo interpelovat vládu nebo její členy ve věcech jejich působnosti.

(2) Interpelovaní členové vlády odpovědí na interpelaci do třiceti dnů ode dne jejího podání.“ (Zákon [1/1993 Sb.](#))

Zřizování výborů a komisí

Kromě obligatorních výborů a komisí, může zřídit Poslanecká sněmovna výbor nebo komisi, na kterých se usnese. I tímto krokem může více využívat své kontrolní pravomoci, protože členové vlády jsou povinni dostavit se na jednání orgánů Poslanecké sněmovny, pokud se tyto na tom usnesou.

Povinná účast členů vlády na jednání PSP ČR

Povinnost účastnit se jednání neplatí pouze pro výbory a komise, ale pro jednání Sněmovny jako celku. Pokud dojde Sněmovna k usnesení, že je nutná přítomnost některého z ministrů, musí se dotýčný jednání účastnit. Většinou se toto využívá při projednávání důležitých zákonů, případně jejich změn, nebo pokud jsou nejasnosti či pochybnosti o správném fungování daného rezortu. Například během pandemie COVID-19, byla často vyžadována přítomnost ministra zdravotnictví.

Zřizování vyšetřovacích komisí

Poslanecká sněmovna zřídí vyšetřovací komisi v případě, že je potřeba prošetřit věc ve veřejném zájmu. Člen vlády přitom nesmí být členem

takové komise. Znovu zde platí povinnost ministra dostavit se na jednání komise, pokud je k tomuto vyzván. Ústava připouští možnost, aby se člen vlády před komisí nechal zastupovat náměstkem nebo jiným členem vlády. To ale pouze v případě, že to komise umožní. Pokud je jmenovitě pozván určitý člen vlády, musí se tento na jednání vyšetřovací komise dostavit osobně.

Schvalování státního rozpočtu a státního závěrečného účtu

Zákon o státním rozpočtu a státní závěrečný účet je legislativní výjimkou a na návrh vlády je projednáván pouze v Poslanecké sněmovně, v Senátu nikoliv. Což koresponduje s tím, že je vláda odpovědná pouze jí. Zde může Poslanecká sněmovna kontrolovat vládu tím, že omezí výdaje v určitém rezortu, nebo jeho části. Dále může dojít k obstrukcím při hlasování o státním rozpočtu, což může vést až k tzv. rozpočtovému provizoriu.

Neschválení státního rozpočtu je negativně vnímáno odborníky i širokou veřejností a vnáší pochybnosti o akceschopnosti a efektivitě daného kabinetu.

Volba členů mediálních rad

Poslanecká sněmovna volí členy Rady České televize a Českého rozhlasu. Jde o tzv. mediální kontrolu vlády, kdy Sněmovna může dosazovat do těchto pozic vládě ne příliš nakloněné osoby. Ty potom skrze nařízení jednotlivých Rad mohou ovlivnit způsob informování a tematickou agendu veřejnoprávní televize a rozhlasu v ČR a tím do určité míry ovlivňovat veřejné mínění a důvěru občanů ve vládu.

Volba managementu státních fondů a úřadů

Další nepřímou kontrolní funkcí je pravomoc Sněmovny navrhnout prezidentovi republiky kandidáty na prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ). Kolegium NKÚ je Poslaneckou přímo voleno, stejně tak jako členové managementu státních fondů. Podobně jako u voleb do mediálních rad, i zde může Sněmovna navrhnout osobu, která s vládou nesouzní. Dá se pak očekávat, že bude, například co se NKÚ týče, daleko důsledněji provádět kontroly a využívat naplno kontrolních pravomocí úřadu. (Bureš, 2012, s. 154-160)

Shrnutí

Kontrolních mechanismů má dolní komora Parlamentu ČR tedy přiměřené množství. Na rozložení sil v Poslanecké sněmovně bezpochyby závisí, jak často a jak efektivně těchto nástrojů využívá. Pokud bude mít vláda ve Sněmovně drtivou převahu, nebude sněmovní kontrola exekutivy přílišná. Toto je velmi důležité i v kontextu vyšetřovacích komisí. Jiné komise budou vznikat v momentě, kdy má vláda v Poslanecké sněmovně převahu, jiné, pokud bude vláda například menšinová. V neposlední řadě také bude záviset na širí vládní koalici. Pokud je vláda složena z menšího počtu koaličních subjektů, dá se očekávat menší míra sporů v koalici, než když se vlády účastní subjektů více. A i toto může sněmovní kontrolu ovlivňovat. I kvůli této problematice budu v praktické části své práce vyšetřovací komise řadit dle jednotlivých volebních období a v začátku vždy uvedu, jaká byla situace po parlamentních volbách a jaké bylo složení PSP ČR.

Teorie vyšetřovacích komisí

Vyšetřovací komise je historicky téměř stejně starý institut jako parlamentarismus sám, první vznikly ve Velké Británii již v 18. století a například v Belgii ještě dnes platí zákon blíže upravující činnost komisí pocházející z 19. století. Vyšetřovací komise jsou v současnosti zakotvené v právních úpravách většiny zemí světa... Je ale potřebné dodat, že se stát od státu pravomoci a praktické fungování vyšetřovacích komisí liší, včetně četnosti jejich zřizování. (Zbíral, 2010, s.84, https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2010/1/Polcas_2010_1_p_p_82_102.pdf)

Pokud se budeme soustředit na státy Evropské Unie, tak právo zřizovat parlamentní vyšetřovací komise mají téměř všechny. Vyšetřovací komise mají i Velká Británie a Spojené státy americké.

Obecně můžeme říct, že většinou je činnost komisí upravena přímo Ústavou daného státu.

Komise jsou zřizovány za účelem prošetření případu, který je ve veřejném zájmu. Toto v podstatě komisím propůjčuje široké pole působnosti, protože pojem veřejný zájem je ve většině legislativ specifikován velmi vágně či vůbec. Výjimkou je zde Chorvatsko, kde je pojem veřejný zájem přímo

definován chorvatskou Ústavou. Záleží tedy spíš na tradici a zvyklostech dané země, jakými tématy se komise zabírají.

Pravidla pro činnost komisí jsou nejčastěji součástí jednacích řádů či zvláštních zákonů.

Co se ale značně odlišuje je to, která z komor parlamentu (pokud mluvíme o parlamentech bikameralistických) má pravomoc komise zřizovat. V některých státech mají toto právo obě komory, v jiných pouze jedna – častěji dolní komora. Zde záleží hodně na tom, komu je odpovědná vláda.

Naopak společným znakem je to, že komise mají právo předvolávat svědky, a to i z řad poslanců, policistů, vojáků apod. Odmítnutí výpovědi před komisí může mít za následek pokutu, nebo dokonce trest odnětí svobody. Svědek může být před komisí předveden policejními orgány. Stejně tak mají komise právo vyžadovat potřebné dokumenty po státních i soukromých institucích a tyto musí požadované dokumenty nebo informace poskytnout.

Společné je pro všechny komise bez výjimky, že doba jejich působnosti je, zcela logicky, omezena funkčním obdobím dané komory parlamentu.

Komise podávají závěrečné zprávy, ze kterých se mohou vyvozovat důsledky. Nejčastěji ve formě legislativních změn, návrhů na trestní stíhání apod. Zveřejňování nebo utajování obsahu jednání a závěrečných zpráv komisí si opět každá země řídí jinak. Nejčastěji se závěry zveřejňují, ale některé části, obzvláště ty, které se týkají například obrany státu, veřejnosti přístupné nejsou. (Yamamoto, 2007, s. 15-45)

Důkladněji se podobnostem a rozdílům ve zřizování a fungování vyšetřovacích komisí věnuji v kontextuální kapitole o vyšetřovacích komisích v ČR a vybraných státech.

Opozice a její funkce

Jednou z mých výzkumných otázek je, zda vyšetřovacích komisí využívá opozice jako nástroje, kterým poukazuje na chybné nebo sporné kroky aktuální vlády. A proto není možné se v teoretické části obejít bez definice politické opozice a nastínění jejích funkcí.

Slovo opozice pochází z latinského *oppositus* což znamená protilehlý, postavený proti a používá se nejen v politice, ale také například v lingvistice, astronomii, zoologii apod.

Základní definici včetně určení funkcí opozice nabízí web s politickým názvoslovím www.politicky-slovník.cz : „*Politická opozice v institucionálním pojetí jsou politické strany a jejich představitelé, kteří se nepodílejí na vládě, ale plní důležitou úlohu kontroly a kritiky vlády v zastupitelské demokracii. Dále opozice funguje jako nabídka alternativ k vládní politice a je připravena vládu v případě potřeby nahradit.*“ (Politická opozice. www.politicky-slovník.cz [online]. Dostupné z <http://www.politicky-slovník.cz/politicke-mysleni/politicka-opozice>)

„*Nussberger, Ozbudun a Sejersted (2010) přicházejí s komplexnějším definováním funkcí parlamentní opozice. Těmi jsou podle nich především: poskytování alternativy k aktuální vládě, artikulace a agregace zájmů voličů; představování alternativ ke konkrétním rozhodnutím a politikám přijímaných vládou, přispívání k rozhodovacímu procesu přes podněcování diskuze a upozorňování na slabé stránky potenciálních rozhodnutí vlády; přezkoumávání a hodnocení parlamentních legislativních návrhů a návrhu státního rozpočtu, kontrola jakkoliv činnosti vlády a, v neposlední řadě, zabezpečení stability, legitimacy, zúčtovatelnosti a transparentnosti politických procesů. Tito autoři (tamtéž) konstatují, že míra, do jaké je umožněné parlamentní opozici vykonávat tyto funkce, může být brána jako ukazatel míry „demokratické vyspělosti“ s čímž není možné nesouhlasit.*“ (Chovancová, 2019, s. 38, překlad autorka práce).

Mezi další funkce opozice můžeme zařadit navíc ovlivňování veřejného mínění, a to zejména tím, že vyzdvihuje témata, které vláda opomíjí, případně zdůrazňuje její problémy a kauzy. Otevírá diskuze a debaty v mediálním prostoru a v dnešní době i na sociálních sítích, čímž dostává zvolená témata do povědomí veřejnosti a může i nepříliš důležitý problém exekutivy eskalovat a použít toto v dalších volebních soubojích. Cílem efektivní a funkční opozice v demokratických systémech by mělo být usilování o vládu. (Kubát, 2010, s. 42-45)

Vyšetřovací komise jako takové jsou často považovány právě za nástroj opoziční kontroly. Opozice, která usiluje o vládu, musí zcela logicky

upozorňovat na špatná rozhodnutí vlády. A nemusí to být nutně v aktuálním volebním období. Představme si typicky dvě silné parlamentní strany (jako byla v ČR dříve ODS a ČSSD), které se často střídají ve vládě a v opozici. Jakmile se určitá strana octne v opozici, má celé volební období na to, aby získala preference voličů na svou stranu. Proto nezřídka zveličuje nedůležité kauzy, případně poukazuje na starší problémy, které vznikly za dřívější vlády konkurenční strany a stále přetrvávají (v ČR často otázka privatizace).

Vyšetřovací komise v českém a světovém kontextu

Vyšetřovací komise ve světě

V této části se zaměřím na institut vyšetřovacích komisí ve světovém měřítku. Hlavně zmíním nejružnější odlišnosti, které komise v jednotlivých státech mají, a to například ve zřizování, právním rámci, předmětu činnosti či pravomocích.

Situace v členských státech Evropské unie

Z 27 členských států Evropské unie má 24 z nich zřízen institut parlamentních vyšetřovacích komisí. Mezi státy, které tento institut nemají patří **Slovenská republika, Švédsko a Malta**. Slovenská republika měla institut vyšetřovacích komisí do roku 1996, kdy byl zrušen nálezem slovenského Ústavního soudu, který uvedl, že zřizování vyšetřovacích komisí narušuje dělbu moci ve státě. Ve Švédsku je zřizování komisí doménou vlády. Kontrolu nad vládou pak vykonává ombudsman a Ústavní komise. Důvod proč vyšetřovací komise nejsou zřizovány v Maltě se mi nepodařilo dohledat. (Pavy, 2020, s. 10)

V **Dánsku** má sice parlament (Folketing) pravomoc vytvářet vyšetřovací komise, nicméně od roku 1953 nebyla zřízena ani jedna. Místo toho jsou podle zvláštního zákona zřizovány ministrem spravedlnosti komise, které mají za úkol vést vyšetřování případů zvláštního veřejného významu. Těmto komisím předsedají soudci a mají i podobné pravomoci jako moc soudní.

Další výjimku najdeme v **Estonsku**, kde není zřizování vyšetřovacích komisí součástí **Ústavy**. Jejich vznik, činnost a pravomoci upravuje speciální zákon (*Riigikogu Rules of Procedure*). (Yamamoto, 2007, s. 71)

Všechny vyšetřovací komise jsou zřizovány za účelem **prošetření věci ve veřejném zájmu**. Často jsou to tedy případy spojené s činností vlád, vládních institucí, úřadů atd. Častým tématem komisí pak bývá podezření z korupce, klientelismu, protekcionismu nebo zneužívání veřejné moci, policie nebo armády. Neméně často bývá vyšetřován i vliv organizovaného zločinu na veřejné osoby či instituce. V posledních letech se začala objevovat také témata diskriminace, ať už z důvodu rasového nebo genderového. Pojem **veřejný zájem** nemá dostatečné právní základy ve většině zemích – např. **v Itálii, Estonsku, Lotyšsku, Portugalsku, Španělsku, Slovinsku** a dalších. Proto je spektrum oblastí vyšetřování opravdu široké a nezřídka diskutabilní. (Pavy, 2020, s. 11-13)

A to i proto, že ve většině parlamentů je iniciátorem zřízení vyšetřovací komise **parlamentní opozice**. Nejčastěji se tak děje v **Lotyšsku**, kde je institut vyšetřovacích komisí vnímán jako výlučný nástroj opozice vůči vládě a není vůbec zvykem, aby komise vznikla na popud vlády.

Ve federálních státech Unie pak platí ještě jedno **zásadní omezení**. Celostátní vyšetřovací komise se nemohou zabývat agendou, která přísluší jednotlivým státům federace. Je tomu tak například v **Německu a Rakousku**.

Nyní se budu věnovat **pravomocem** komisí. Veškeré komise mají právo požadovat při vyšetřování **součinnost** státních i soukromých institucí či fyzických osob. Mohou dokonce provádět zajišťování důkazů a místní šetření přímo v jejich bydlištích, sídlech či provozovnách. Tuto pravomoc ale nemají komise ve **Finsku, Estonsku, Španělsku nebo Bulharsku**. ((Yamamoto, 2007, s. 39-49)

Přirozeně mají všechny komise **právo předvolávat svědky**. Téměř ve sta procentech platí, že jsou předvoláváni pouze tzv. rezidenti, osoby s trvalým pobytem v daném státě. Pouze jedna země ukládá povinnost vypovídat před komisí také příslušníkům jakéhokoliv jiného členského státu unie. Tou zemí jsme my – **Česká republika**. Ovšem máme velmi omezené prostředky, jak tzv. nerezidenty donutit vypovídat. Velké rozdíly jsou v **sankcích** za nedostavení se k výpovědi před komisí, odmítnutí spolupracovat nebo za křivé svědectví. **Německo, Lotyšsko, Portugalsko a Belgie** mají silnou pozici a mohou určit jak finanční pokuty, zákazy činnosti či dokonce trest odnětí svobody (v zvlášť závažných případech nebo při

pokusu o uplácení člena/členů komise). Nejslabší vymahatelnost najdeme v **Bulharsku, Finsku, Itálii a bohužel v České republice**. Neexistuje žádná právní úprava, která by nespolupráci s komisí označila minimálně za přestupek nebo trestný čin a v důsledku toho není ani možné uložit pokutu či trest. (Pavy, 2020, 13-16)

Každopádně právě **šíře pravomocí** ohledně předvolávání svědků, znalců a spolupráce s úřady je nejrozdílnějším aspektem vyšetřovacích komisí v členských státech EU. A komparace jednotlivých přístupů by vydala na samostatný výzkum.

Co se **závěrů komisí** týče, je v naprosté většině států výsledek vyšetřování prezentován pomocí závěrečné zprávy. Ta je buď pouze dána na vědomí, nebo se o ní hlasuje v příslušné komoře (či obou) parlamentu. Následně parlamenty vydávají ke zprávě své usnesení – zda byla zpráva přijata, či nikoliv. Dále může následovat doporučení navazujících kroků. Výsledky vyšetřování nejsou závazné a neznamenaají automaticky změnu legislativy, zahájení trestního stíhání a další. Spíše iniciují debatu a ovlivňují veřejné mínění. Pouze v **Estonsku a Francii** (stejně jako v České republice) může komise přímo předat podnět k zahájení trestního stíhání, pokud má podezření na spáchání trestného činu. V ostatních státech je tento krok přenechán státním zastupitelstvím a je jen na nich, zda zprávu využijí ať pro zahájení trestního stíhání nebo jako podklad pro proces už zahájený. Na tomto místě musím upozornit, že v některých státech není možné, aby ve stejné věci paralelně běželo trestní stíhání nebo soudní proces a činnost komise. Komise v tomto případě musí svou činnost ukončit v **Bulharsku, Francii, Chorvatsku a Rumunsku**. (Pavy, 2020, 16-17)

Situace ve Velké Británii a Spojených státech amerických

Ve **Velké Británii**, která má s vyšetřovacími komisemi bohaté historické zkušenosti, je v současnosti situace komplikovanější. Systém komisí je poměrně složitý a vyšetřovací komise jako takové v něm nenajdeme. V britském parlamentu jsou sestavovány čtyři typy komisí, z nichž podobnost s vyšetřovacími komisemi můžeme vidět hlavně u dvou z nich. První tzv. Select committees působí v obou komorách parlamentu a mají určitou kontrolní funkci. Zabývají se například prací vládních úřadů, ale také hospodářskými otázkami. Jejich činnost je veřejná a na výsledky šetření

musí vláda minimálně odpovědět. Další typ komisí Joint committees jsou složeny z členů obou komor, mají podobné pravomoci a řeší podobná témata jako Select committees. Některé jsou stálé, jiné se zřizují ad hoc pro prozkoumání určitého problému. (**Committees. UK Parliament** [online]. Dostupné z: <https://www.parliament.uk/about/how/committees/>)

Dále ve Velké Británii existuje Zákon o vyšetřování z roku 2005 (The Inquiries ACT 2005), který má upravovat podmínky pro vyšetření záležitostí veřejného zájmu. Tento zákon nahradil Zákon o vyšetřovacích soudech (Tribunals of Inquiry (Evidence) Act 1921.) Nový zákon se stal velmi kritizovaným, a to nejen proto, že zkracuje dobu vyšetřování. Kritice čelí kvůli pravomocem, které dává ministrům. Vyšetřování podle tohoto zákona totiž musí zadat některý z ministrů vlády. (**The Inquiries ACT 2005. Legislation.gov.uk** [online]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/12/contents>)

Nutno dodat, že témata vyšetřování výše zmíněných komisí se od vyšetřovacích komisí ve státech EU opravdu hodně odlišují. Často se komise zabývají vícenásobnými vraždami, dalšími závažnými násilnými trestnými činy, ale také věcmi lokálního významu (stavby infrastruktury, místní plánování, ...) Nemůžeme tedy hovořit o parlamentní kontrole jako takové.

Naproti tomu, ve **Spojených státech amerických** jsou vyšetřovací komise zřizovány v obou komorách kongresu, a to velmi často. Budu citovat přímo ze stránek Bílého domu.

„Both chambers of Congress have extensive investigative powers, and may compel the production of evidence or testimony toward whatever end they deem necessary. Members of Congress spend much of their time holding hearings and investigations in committee. Refusal to cooperate with a congressional subpoena can result in charges of contempt of Congress, which could result in a prison term.“ (Obě komory Kongresu mají rozsáhlé vyšetřovací pravomoci a mohou si vynutit předložení důkazů nebo svědectví za účelem, který považují za nezbytný. Členové Kongresu tráví většinu času slyšeními a vyšetřováním ve výborech. Odmítnutí spolupráce na základě předvolání Kongresu může vést k obvinění z pohrdání Kongresem, které může vyústit až v trest odnětí svobody.) (**The legislative branch. The White**

House [online] Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/our-government/the-legislative-branch/>; přeložila autorka práce)

Ačkoliv právo zřizovat vyšetřovací komise a vést vyšetřování není explicitně uvedena v Ústavě, tak soudy i Kongres uznali už v počátcích Spojených států, že Kongres disponuje touto výsadu zcela přirozeně. První vyšetřovací komise byla ustanovena už v roce 1792 k prošetření porážky generála Arthura St. Claira v bitvě u Wabashe.

Vyšetřovací pravomoc kongresu Spojených států je nejrozsáhlejší. V podstatě nejsou komise omezeny ani v oblasti vyšetřování, ani v instrumentech, které během vyšetřovacího procesu použijí. Komise mohou vzniknout k prošetření jakékoliv události. Krom toho, že využívají všech nástrojů jako komise v Evropě (předvolávání svědků, vyžadování dokumentů, vypracovávání znaleckých posudků...), tak s komisí často spolupracuje Nejvyšší soud. Pokud komise požádá, tak může soud vést spor s osobou/osobami nebo institucemi, které odmítají s komisí spolupracovat. Za pohrdání Kongresem hrozí, jak uvedeno výše, několik stupňů sankcí, mezi které patří vysoké pokuty i uvěznění. Soud rovněž pomáhá prosadit předvolání svědků, které si komise vyžádala. Pokud komise zjistí, že před ní svědek křivě vypovídal, podává soudu a svědek může být za křivé svědectví odsouzen.

Nejvyšší soud má ale i pravomoc zasáhnout proti vyšetřovacím komisím. A to v případě, kdy se vyšetřovací komise zabývají soukromou osobou (nikoliv tedy státní institucí, nebo společností) a je podezření na porušování Listiny svobod, zejména pak prvního a pátého dodatku. To se ale příliš často nestává, naopak se soud staví na stranu Kongresu.

Mezi nejznámější vyšetřovací komise Kongresu Spojených států patří např. Vyšetřování potopení Titanicu, Vyšetřování Útoku na Pearl Harbor, Watergate, Únik dat ze sítě Facebook (Cambridge Analytica). (**About Investigations. United States Senate** [online]. [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://www.senate.gov/about/powers-procedures/investigations.htm> a **About Investigations – Historical Overview. United States Senate** [online]. Dostupné z: <https://www.senate.gov/about/powers-procedures/investigations/overview.htm>)

Vyšetřovací komise v České republice

Stručná historie

Ačkoli Česká republika, která vznikla v roce 1993 v mnohém navazuje na Ústavu a tradice tzv. První republiky (tedy Československé republiky z období 1918–1938) – například právě v bikameralismu, tak vyšetřovací komise jsou institutem novým. V Ústavě ani v Jednacímu řádu Národního shromáždění z roku 1920 o vyšetřovacích komisích nelze nalézt žádnou zmínku.

Pravomoci podobné dnešním komisím se vyskytují pouze ve výborech Národního shromáždění. Jednací řád zmiňuje například pravomoc předvolávání svědků či znalců, termín vyšetřovací komise nebo veřejný zájem explicitně ustanoven není. Vzhledem k tomu, že za první republiky vyvstalo několik korupčních i jiných politických afér, nabízí se, že byly logicky tématem diskuzí či předmětem určitých úkonů v Národním shromáždění. Ale nalézt důkazy o výše zmíněném by si žádalo podrobné a náročné bádání, které, jak jsem již zmínila v úvodu, by bylo nad rámec a možnosti bakalářské práce. (Pavlíček, 2001, s. 46-51)

První vyšetřovací komisí se tedy stala ta z 29. listopadu 1989, která si kladla za úkol vyšetření událostí na Národní třídě ze 17. listopadu 1989 a byla zřízena Usnesením Federálního shromáždění č. 105.

O rok později byla přijata změna jednacího řádu Federálního shromáždění, která formálně dávala tomuto orgánu právo zřídit vyšetřovací komisi pro skutečnosti veřejného zájmu, které patřily do působnosti tohoto orgánu.

Při přípravě ústavy nového státu probíhaly diskuse, která z komor parlamentu by měla mít vyšetřovací právo a jak by mělo být strukturováno, po jistých sporech byl institut zakotven v čl. 30 Ústavy, kde se v nezměněné podobě nachází dodnes. (Zbíral, 2010, s.85, https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2010/1/Polcas_2010_1_p_p_82_102.pdf)

Ukotvení vyšetřovacích komisí v českém právním řádu

Základní právní rámec pro vyšetřovací komise je určen samotnou Ústavou České republiky, a to ve článku 30, 32 a 38. Kdy je uvedeno:

Článek 30

- (1) Pro vyšetření věci veřejného zájmu může Poslanecká sněmovna zřídit vyšetřovací komisi, navrhne-li to nejméně pětina poslanců.
(2) Řízení před komisí upraví zákon.

Článek 32

Poslanec nebo senátor, který je členem vlády, nemůže být předsedou či místopředsedou Poslanecké sněmovny nebo Senátu ani členem parlamentních výborů, vyšetřovací komise nebo komisí.

Článek 38

- (1) Člen vlády má právo účastnit se schůzí obou komor, jejich výborů a komisí. Udělí se mu slovo, kdykoliv o to požádá.
(2) Člen vlády je povinen osobně se dostavit do schůze Poslanecké sněmovny na základě jejího usnesení. To platí i o schůzi výboru, komise nebo vyšetřovací komise, kde však se člen vlády může dát zastupovat svým náměstkem nebo jiným členem vlády, není-li výslovně požadována jeho osobní účast. (Zákon č. 1/1993 Sb.)

Detailně je pak vznik a činnost komisí zapracována v Zákoně o jednacím řádu Poslanecké sněmovny č. 90/1995 Sb. §48, 49. a v Příloze č. 1 tohoto zákona.

Vznik, činnost a pravomoci vyšetřovacích komisí

Vznik vyšetřovací komise a její orgány

V Ústavě i v Zákoně o jednacím řádu PS PČR se uvádí, že návrh na ustanovení komise podává minimálně pětina poslanců, tj. 40. Pokud je tedy v Poslanecké sněmovně zastoupeno mnoho stran, které spolu netvoří koalici, či jinak nespolupracují, mohlo by být problematické najít dostatečné množství poslanců pro podporu návrhu. Této problematice se okrajově dotknu i v praktické části. Vznik komise musí ale ještě potvrdit Sněmovna hlasováním, kdy je zapotřebí aby pro návrh hlasovala nadpoloviční většina všech přítomných poslanců. Aby bylo možné vznik komise Poslaneckou sněmovnou projednávat, musí být tento bod standardně zařazen na pořad schůze PS PČR. Usnesení Poslanecké sněmovny, kterým komise de facto vzniká vždy obsahuje přesné určení vyšetřované kauzy a lhůtu, do kdy komise

předloží své závěry (nejčastěji ve formě závěrečné zprávy) Sněmovně k projednání.

Vyšetřovací komise se skládá z předsedy, místopředsedy, ověřovatelů a z dalších členů. Předsedu a členy komise volí poslanci a ke zvolení je opět potřeba nadpoloviční většina přítomných poslanců. Místopředsedu a ověřovatele pak volí samotná komise, zde je už ale ke zvolení potřeba nadpoloviční většina všech členů komise. Důležitým pravidlem je, že členství ve vládě zároveň vylučuje členství v jakékoliv vyšetřovací komisi a že členství v komisi je nezastupitelné. Dalším funkcionářem je tajemník komise, ten však není přímo jejím členem a funguje jako administrativní podpora komise.

Předseda komise zejména:

- a) svolává, zahajuje, řídí a ukončuje schůze komise,*
- b) navrhuje pořad schůze komise,*
- c) organizuje činnost komise,*
- d) odpovídá za činnost komise Poslanecké sněmovně (dále jen "Sněmovna"),*
- e) zastupuje komisi navenek,*
- f) plní další úkoly, jimiž ho komise pověří.*

Místopředseda komise předsedu zastupuje a disponuje stejnými pravomocemi. Předseda přitom může vymezit ty pravomoci, které na místopředsedu nepřecházejí.

Činnost a pravomoci komise

Mezi základní zásady jednání komise patří to, že je veřejné. Komise se však může usnést na tom, že jednání bude neveřejné. Děje se tak zejména v případech, kdy jsou projednávány skutečnosti, které souvisí s bezpečností a obranou republiky. Neveřejného jednání se účastní pouze členové komise. Přítomnost jiných osob musí komise odsouhlasit hlasováním. Všechny osoby, které jsou účastny neveřejného jednání jsou vázány mlčenlivostí.

Komise je povinna o své činnosti informovat, a to i když jedná neveřejně. Podávání informací je možné přes sdělovací prostředky, ale nesmí být vyzrazeny důvěrné informace. Zároveň nesmí dojít k ovlivnění případných svědků či celého vyšetřování.

Komise o návrzích, které může předkládat každý člen, hlasuje. Hlasování může být veřejné nebo tajné. Komise je usnášeníschopná, pokud je přítomna minimálně třetina všech členů. Návrh je přijat, pokud pro něj hlasuje nadpoloviční většina přítomných členů.

Ze všech schůzí komise je pořizován zápis a záznam. Záznam může být zvukový nebo písemný (stenoprotokol). Zápisy i záznamy jsou veřejně přístupné vyjma těch, které vzešly z neveřejných jednání. K těm mají standardně přístup pouze členové komise. Jiné osoby smí do neveřejných dokumentů nahlížet jen se souhlasem komise.

Vyšetřovací komise má pravomoc předvolávat svědky. Předvolaný svědek se musí dostavit a podat výpověď. Platí zákaz výslechu těch svědků, kteří by svou výpovědí porušili státem uznanou povinnost mlčenlivosti.

Svědka může odmítnout vypovídat pouze v přesně vymezených případech. Například pokud by výpovědí poškodil sebe či osoby sobě blízké (manželé, příbuzní v řadě přímé apod.). Toto neplatí, pokud by existovalo podezření na spáchání trestného činu a onen svědek by měl oznamovací povinnost. Tato povinnost je upravena přímo trestním zákoníkem. Výslech svědka je podrobně popsán a upraven právě v jednacím řádu, a to včetně nároku na svědečné. Ovšem sankce, která by svědkovi hrozila za nedostavení se ke komisi, určena není. Nehrozí například trest odnětí svobody, pokuta apod.

Komise může využít Policie ČR pro předvedení svědka, který se nedostavil nebo se odmítl dostavit na předvolání komise. Předvedení za asistence Policie ČR nebo Armády ČR mohou být i příslušníci ozbrojených sil, osoby ve výkonu trestu případně osoby procházející ústavní péčí.

Komise má právo zajišťovat i věcné důkazy. Osoba, která tuto věc drží, je povinna ji komisi předložit či předat. Komise má právo ji dané osobě i odebrat. Pokud již věcný důkaz není k dalšímu vyšetřování zapotřebí, vrací se zpět tomu, komu byl odebrán.

Další pravomocí komise je zapojování odborných znalců do vyšetřování. Znalec může být osloven, aby buď vyjádřil odborný názor (jednoduché případy), nebo aby zpracoval znalecký posudek. Ten může být komisi předán buď ústně – svědectvím znalce, nebo písemně a při výslechu ho znalec pouze potvrdí.

Po ukončení vyšetřování komise vypracuje závěrečnou zprávu, se kterou předseda komise seznámí Poslaneckou sněmovnu na její schůzi. O závěrečné zprávě se vede rozprava a o její konečné podobě se opět hlasuje. Opět je k přijetí usnesení potřeba nadpoloviční většina všech přítomných poslanců. V usnesení PS k závěrečné zprávě je zpravidla uvedeno stanovisko Sněmovny, doporučení k dalším krokům, které mají následovat, jako jsou například legislativní změny, nebo podnět k trestnímu stíhání, který je zároveň předán orgánům činným v trestním řízení. (Zákon č. 90/1995 Sb., Příloha č. 1 zákona č. 90/1995 Sb. a Zákon č. 1/1993 Sb.)

Shrnutí

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že institut vyšetřovacích komisí existuje ve většině demokratických států. Pokud tento institut chybí, bývá suplován jinými způsoby – např. soudy nebo ministerskými komisemi.

Největší rozdíly najdeme v šíři a vymahatelnosti pravomocí. Přitom zde rozhodně neplatí přímá úměrnost. Státy, kde mají komise poměrně velké pravomoci, nemusí mít automaticky jejich silnou vymahatelnost.

Takovým případem je dle mého názoru Česká republika. Pravomoci komisí jsou zde jedny z nejrozsáhlejších – připomenu například předvolávání svědků – nerezidentů, které máme jako jediní v Evropské unii. Na druhou stranu je vymahatelnost těchto pravomocí neuvěřitelně slabá. Osobám nebo institucím, které se vyhýbají slyšení před komisí, nebo odmítají vydat požadované písemnosti, nemůže být uložena ani pokuta, a tak jim v podstatě hrozí maximálně to, že se je bude Policie ČR snažit ke komisi předvést.

Poněkud zarážející je, že výsledky vyšetřování komisí napříč státy (snad vyjma USA) jsou de facto jen informativní a nemusí z nich být vyvozeny žádné závěry. Podle mého mínění, je toto největší nevýhoda a slabá stránka komisí. Když už jsou vynaloženy prostředky a čas na prošetření určité věci a je shledáno, že došlo k pochybení, měla by následovat náprava. Ať už v podobě legislativních změn, trestního stíhání, nebo poučení do budoucna.

Metodologie

Co se metodologie týče, rozhodla jsem se věnovat tématu vyšetřovacích komisí formou jedinečné případové studie. Cílem mé práce bylo tedy nejen zodpovědět dvě výše uvedené otázky, ale hlavně **detailně poznat a prozkoumat fungování vyšetřovacích komisí PS PČR**. To napovídá koneckonců i název mé práce Vyšetřovací komise PS PČR – jejich činnost a efektivita.

Praktickou část jsem rozdělila na dvě sekce.

V první sekci bylo mým cílem právě **poznání a prozkoumání** vyšetřovacích komisí. Pročetla co nejvíce materiálů ke všem dvaceti dvěma vyšetřovacím komisím, které v České republice vznikly. Vycházela jsem přitom primárně z webových stránek Poslanecké sněmovny, z takzvaného digitálního repozitáře. Detaily o komisích nebylo zrovna jednoduché najít. U každého volebního období je sice možné najít seznam všech vyšetřovacích komisí, ale v jejich detailu se zobrazí jen jméno předsedy a členů komise. Neexistuje odkaz nebo proklik na sněmovní tisky, stenoprotokoly nebo hlasování s komisí spojené. Musela jsem tedy vyhledávat ve fulltextové části digitální knihovny, kde jsem musela zvolit taková klíčová slova, abych byla schopna najít příslušné stenoprotokoly a usnesení PS PČR. Přes ně jsem se teprve dostala ke konkrétním schůzím a jednacím dnům a posléze ke stenoprotokolům a záznamům o hlasování, ze kterých jsem informace čerpala. Dále jsem doplňovala informace z dobových novinových článků, a to primárně na webech ct24.cz, irozhlas.cz, idnes.cz, a to proto abych se dozvěděla detaily k vyšetřovaným případům.

Informace a data komisí jsem seřadila podle jednotlivých volebních období. Každé období jsem uvedla krátkým odstavcem o výsledku voleb a o složení vlády během něj. Dále jsem si také všimla, zda byla vláda stabilní, či zda se v průběhu volebního období odehrály nějaké změny, například v jejím složení. Použila jsem k tomu server ČSÚ www.volby.cz a publikaci Česká demokracie po 1989 od Jana Bureše. Tento kontext byl důležitý zejména pro určení rozložení sil ve Sněmovně a práci s otázkou opozice v následující sekci.

U všech vyšetřovacích komisí jsem tedy sledovala následující:

Návrh na zřízení komise a Hlasování o vzniku komise – zejména počet navrhuječích poslanců, kolika hlasy a kterými byl vznik komise odhlasován.

Volba předsedy komise – jak dlouho volba trvala, k jaké politické straně byl předseda příslušný.

Volba členů – opět jsem zkoumala dobu volby a pak také složení komise.

Zprávy komise a hlasování o nich – zda vyšetřovací komise předložily průběžnou nebo závěrečnou zprávu, jak bylo o závěrečné zprávě hlasováno.

Konsekvence – zda a jaké byly výsledky šetření komise v podobě doporučených následných kroků.

Shrnutí – Nejprve jsem uvedla dobu působení komise od jejího vzniku po předložení závěrečné zprávy (případně uplynutí mandátu PS PČR). U každé komise jsem zjistila, jak dlouho od vzniku komise trvalo zvolit její členy a předsedu. To bylo později důležité při analýze efektivity. Závěrem jsem shrnula důležitá fakta.

V druhé sekci jsem rozpracovala obě výzkumné otázky.

První byla otázka efektivity. Nejprve jsem si vytyčila pět klíčových ukazatelů, kterými jsem efektivitu měřila. Aplikovala jsem metodu aritmetického průměru s odstraněním extrémů, která přináší daleko realističtější výsledky, protože není zkreslena ojedinělými výkyvy jak nízkých, tak vysokých hodnot. Následně jsem pracovala s procentuálními operacemi (část z celku, snížení/zvýšení hodnoty o procentuální hodnoty). Výpočty jsem uvedla buď do tabulky nebo přímo do textu a výsledky každého ukazatele na závěr shrnula a zhodnotila. Na konci sekce jsem pak uvedla celkové shrnutí a hodnocení efektivity.

Představení klíčových ukazatelů pro určení efektivity vyšetřovacích komisí

V první části své práce jsem popsala všechny vyšetřovací komise, které vznikly od počátku samostatné České republiky dodnes. Na datech, které jsem o nich sesbírala se pokusím zodpovědět otázku, zda jejich činnost byla efektivní. Pro tento účel jsem si určila 5 klíčových ukazatelů.

1. Doba působení VK

Doba působení VK je podle mého mínění důležitá proto, že činnost VK je omezena funkčním obdobím Poslanecké sněmovny. Pokud by bylo standardem dlouhé působení komisí, může to odrazovat v budoucnu uvažované vyšetřovací komise, které by vznikaly ke konci mandátu PS PČR. Druhým důvodem, proč jsem dobu působení komisí určila jako klíčovou je všeobecně přijímaný fakt, že pokud se nějakému úkolu věnujeme příliš krátce nebývá naše práce odvedena kvalitně. Na druhou stranu příliš dlouhé zpracovávání úkolu může ukazovat na liknavý až laxní přístup, nebo nechuť úkol vůbec dokončit. U VK by to mohlo ukazovat na čekání na vypršení funkčního období, kdy komise automaticky končí a nemusí předložit žádnou zprávu o činnosti.

Způsob měření efektivity u tohoto klíčového ukazatele

U všech komisí jsem zjistila dobu jejich působnosti. Dobou působnosti rozumím dobu od ustanovení komise Sněmovnou po schválení závěrečné zprávy, potažmo uplynutí funkčního období Sněmovny. Komise, které vznikly, nicméně nezačaly svou činnost (nedošlo k zvolení předsedy), jsem do průměru nemohla zahrnout, protože není možné u nich mluvit o době působení (v tabulce uvedeno N/A). Následně jsem odstranila dva nejdelší a dva nejkratší extrémy a spočítala aritmetický průměr. Tím jsem dostala výchozí hodnotu. Na závěr jsem zhodnotila kolik komisí bylo výrazně nad nebo pod tímto průměrem.

2. Doba, za kterou byli zvoleni členové komise

Volba členů komise byla většinou druhým krokem, který navazoval na ustanovení VK. Zcela logicky bez členů není možné fungování komise. A v podstatě ani volba předsedy, který musí být členem VK. Proto jsem dobu volby členů určila jako druhý klíčový ukazatel.

Způsob měření efektivity u tohoto klíčového ukazatele

U všech komisí jsem určila, za jakou dobu k volbě členů došlo. Výchozí hodnotu jsem vypočetla aritmetickým průměrem s odstraněním 2 nejdelších a 2 nejkratších extrémů. Následně jsem rozdělila komise do 5 skupin podle toho, jak moc se odchyly od výchozí hodnoty.

3. Doba, za kterou byli zvoleni předsedové komise

Předseda komise je jejím nepostradatelným orgánem. Bez předsedy nemůže komise ani zasedat. Předseda musí být členem komise a musí být zvolen Poslaneckou sněmovnou. Doba od ustanovení komise do úspěšné volby předsedy se proto stala třetím klíčovým ukazatelem.

Způsob měření efektivity u tohoto klíčového ukazatele

Opět jsem si zjistila u všech komisí, za jakou dobu od jejího vzniku byl zvolen předseda komise. Pokud ke zvolení předsedy vůbec nedošlo, neuvedla jsem žádnou dobu (v tabulce jako N/A) a nemohla tedy tuto komisi zahrnout do průměru. Následně jsem opět vypočetla aritmetický průměr (s odstraněním dvou nejdelších a dvou nejkratších extrémů). Komise jsem následně opět rozdělila do pěti skupin, podle odchylky od výchozí hodnoty.

4. Úspěšnost v předložení závěrečných zpráv

Závěrečné zprávy jsou v podstatě výkazem práce každé vyšetřovací komise. Proto jsem předložení či nepředložení závěrečné zprávy určila jako čtvrtý klíčový ukazatel. Pokud komise předložila alespoň zprávu průběžnou, rozhodla jsem se to ve své analýze zahrnout ve druhé fázi.

Způsob měření efektivity u tohoto klíčového ukazatele

Měření jsem zde prováděla ve dvou fázích. Nejprve jsem zjistila, kolik komisí předložilo závěrečnou zprávu a kolik ne. Počet komisí, které zprávu nepředložily jsem následně vyjádřila v procentech. Ve druhé fázi jsem pracovala již pouze s komisemi bez závěrečné zprávy. Zde jsem vybrala komise, které předložily alespoň zprávy průběžné a jejich počet opět vyjádřila procenty, ale nikoliv oproti celku, ale oproti komisím bez závěrečné zprávy.

5. Konsekvence vyplynuvší ze závěrečné zprávy komise

Pokud by komise pouze zveřejňovala zprávy a nedoporučila by žádné konkrétní kroky, asi bychom vůbec nemohli mluvit o jakékoliv efektivitě. Proto je toto mým pátým a posledním klíčovým ukazatelem. Za konkrétní konsekvence přímo související s vyšetřovací komisí jsem určila tři výsledky:

- A) Komisí byl podán podnět na trestní stíhání (v podobě předání získaných materiálů orgánům činným v trestním řízení) nebo komise sama přímo podala trestní oznámení.
- B) Komise doporučila konkrétní legislativní změnu (změna zákona, nový zákon, změna ve způsobu zadávání státních zakázek).
- C) Komise vyzvala příslušné státní kontrolní orgány k učinění hloubkové kontroly, zahájení auditu, zahájení správního řízení (př. NKÚ).

Na tomto místě bych ráda podotkla, že jsem nejprve uvažovala tento ukazatel posuzovat tím, zda opravdu vznikl nový zákon, který komise doporučila, nebo zda bylo realizováno trestní stíhání atd. To by ale mělo chybnou vypovídající hodnotu, co se efektivit komise jako takové týče. Vysvětlím to na příkladu, kdy komise doporučí přijetí nového zákona. Nový zákon musí projít mnoha procedurami v obou komorách parlamentu a následně musí být podepsán prezidentem. A to už není v silách ani pravomocích komise, aby na vše dohlédla, anebo přijetí zákona, jakkoliv vynutila.

Způsob měření efektivit u tohoto klíčového ukazatele

Vzala jsem v potaz závěrečné zprávy vyšetřovacích komisí a určila u nich, zda komise doporučila nebo realizovala jeden ze tří výše uvedených kroků. Komise, které závěrečnou zprávu nepředložily jsem zařadila do skupiny bez konsekvencí. Poté jsem opět určila procentuální podíl komisí, které konkrétní důsledky vyvodily nebo doporučily vyvodit a které ne.

U otázky opozice jsem určila tři klíčové ukazatele a nejprve ke všem komisím zapsala, co jsem u daných ukazatelů zjistila. To jsem posléze použila do analýzy a opět pracovala i s procentuálními hodnotami. Ve shrnutí jsem k těmto výsledkům přidala ještě svůj komentář, ve kterém jsem zohlednila další důležité informace, které jsem při zpracovávání tohoto tématu dohledala a pokládám je za relevantní pro mou analýzu. V závěru jsem se pokusila odpovědět na svou výzkumnou otázku na pozadí zjištěných skutečností.

Představení klíčových ukazatelů pro určení odpovědi na výzkumnou otázku, zda jsou vyšetřovací komise spíše nástrojem Poslanecké sněmovny jako celku, nebo hlavně opozice

Za prvé jsem si na webových stránkách Poslanecké sněmovny vyhledala detaily o hlasování o vzniku každé komise (pokud byly k dispozici). Všimla jsem si toho, zda vznik komise byl odhlasován hlasy opozičních, koaličních nebo obou skupin poslanců.

Za druhé jsem se soustředila na osobu předsedy komise – z jaké strany byl a zda to byla v dané období strana vládnoucí či opoziční. Předseda může do jisté míry ovlivňovat činnost komise, proto jsem toto kritérium sledovala.

Za třetí jsem opět na stránkách www.psp.cz našla detailní zápis o hlasování o závěrečné zprávě. A opět jsem určovala, jakými hlasy byla zpráva schválena (opozice, koaliční strany nebo všichni).

Praktická část

Podrobně o vyšetřovacích komisích na pozadí výsledků voleb do PS PČR

První volební období 1992-1996

Situace po volbách

Volby do České národní rady (po rozpadu Československa přetransformováno na Poslaneckou sněmovnu) proběhly 5. – 6. 6. 1992. Volební účast byla dnes nepředstavitelných 85 %. Celkem kandidovalo 19 subjektů a do Rady se dostalo 8 subjektů (stran a koalic).

Výsledky voleb byly následující

Koalice ODS+KDS (Křesťanskodemokratická strana) – 29,73 %, 76 mandátů

Levý Blok (KSČM+DL) – 14,05 %, 35 mandátů

ČSSD (Československá sociální demokracie) - 6,53 %, 16 mandátů

LSU (Liberálně sociální unie) – 6,52 %, 16 mandátů

KDU-ČSL – 6,28 %, 15 mandátů

SPR-RSČ (Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa) – 5,98 %, 14 mandátů

ODA – 5,93 %, 14 mandátů

HSD-SMS (Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko) – 5,87 %, 14 mandátů

Vládní koalici vytvořila **ODS s KDU-ČSL, ODA a KDS**.

Ostatní kluby tedy skončily v opozici. Můžeme tedy konstatovat, že opozice byla z většiny levicová (KSČM, DL, ČSSD). (Bureš, 2012, s.390-393)

Přehled vyšetřovacích komisí v prvním volebním období

V tomto volebním období vznikla jedna vyšetřovací komise (zkráceně dále VK) s názvem **Vyšetřovací komise Norbert, Zásah a Vlňa**.

Vyšetřovací komise Norbert, Zásah a Vlňa

Představení účelu komise

Tato komise měla za úkol prošetřit akce StB. V prvé řadě se měla soustředit na osoby, které byly do těchto akcí zainteresované. De facto šlo o

snahu vyrovnat se s minulostí a prověřit, zda poslanci a jiní ústavní činitelé, kteří po Sametové revoluci zastávali veřejné funkce, nebyli do akcí StB zapojeni a zda neexistují důvody pro zahájení úkonů trestního řízení.

Předmětem zájmu komise měly být právě ony tři, v názvu komise zmíněné, akce.

Akce Norbert byl plán StB z 80. let na zřízení internačních táborů pro osoby nepřátelské vůči socialistickému zřízení. Druhá akce StB s názvem Zásah se týkala tehdejší Československé lidové armády. Mělo jít o výcvik a připravenost vyčleněných jednotek k zásahu přímo na území Československa a samozřejmě by cílem zásahů byli opět občané, kteří by se vyjadřovali proti režimu. Akce Vlna se pak týkala televize a rozhlasu. (Digitální repozitář: PS, Volební období 1993-1996. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/stenprot/>)

Detailní informace o komisi

Návrh na zřízení a hlasování o vzniku komise – návrh podalo 76 poslanců, vznik komise potvrzen na 6. schůzi, dne 24. 2. 1993. Pro bylo 125 poslanců, proti 0. *Detailní záznam o hlasování není dostupný.*

Volba předsedy komise – na 7. schůzi, 25. 3. 1993, stal se jím Pavel Tollner (KDU-ČSL)

Volba členů komise – na 7. schůzi, 25. 3. 1993, Členy komise se stali – řazeno podle stranických klubů, na konci v závorce uveden počet členů komise za daný klub:

Levý Blok – Miroslav Čapek, Martin Chudoba (2)

ODS – Tomáš Fejfar, Milada Kadlecová, Jan Krámek, Martin Příbáň (4)

ČSSD – Stanislav Gross (1)

KDU-ČSL – Josef Krupík, Pavel Tollner – předseda (2)

ODA – Jiří Stadler (1)

HSD-SMS – Zbyšek Stodůlka (1)

SPR-RSČ – Josef Valenta (1)

Zde je patrné, že vládní koalice měla v komisi převahu 7 členů nad 5 opozičními. Uvádím finální podobu komise po všech změnách.

Zprávy komise a hlasování o nich – VK předložila PS celkem 3 průběžné zprávy. Na 16. schůzi, 28. schůzi a 34. schůzi. Závěrečná zpráva

nebyla do konce volebního období zveřejněna a Sněmovna o ní tedy nehlasovala. Vzhledem k absenci závěrečné zprávy nezaujala PS žádné stanovisko ve svém usnesení.

Konsekvence – VK nedospěla do konce volebního období k závěrečné zprávě, z vyšetřování tedy nevzešly žádné důsledky, za které by si tato komise mohla připsat kredit.

Shrnutí

První vzniklá komise působila od 24.2. 1993 a činnost byla ukončena uplynutím volebního období 6. 6. 1996. Mezi vznikem komise a volbou členů i předsedy uplynulo 29 dní. Činnost komise trvala 1198 dní (tj. 3 roky, 3 měsíce, 1 týden a 6 dní). Složení komise v podstatě odpovídalo rozložení sil v PS. Poddimenzována byla nejvíce LSU – která měla 8 % křesel v PS, ale ve VK vůbec nezasedla.

Komise nebyla schopna předložit závěrečnou zprávu, tudíž nebyla přijata žádná opatření jako přímý důsledek jejího vyšetřování.

Druhé volební období 1996-1998

Situace po volbách

Druhé volební období 1996–1998

K volbám konaným 31.5. – 1.6. 1996 přišlo také velké procento voličů – přesně 76,5 %. V těchto volbách došlo k výraznému vzestupu ČSSD, která byla nově vedena Milošem Zemanem.

Do voleb kandidovalo 20 subjektů, do Sněmovny jich bylo zvoleno 6.

První místo opět získala **ODS** s 29,52 % hlasů a 68 mandáty, dále **ČSSD** s 26,44 % hlasů a 61 mandáty, třetí nejúspěšnější stranou byla pak **KSČM** s 10,33 % hlasů a 22 mandáty. Téměř stejný zisk obdržely strany **KDU-ČSL** (8,08 %) a **SPR-RSČ** (8,01 %) a pro obě to znamenalo 18 mandátů. Poslední s 6,36 % hlasů a ziskem 13 mandátů skončila **ODA**.

ODS sice sestavila vládu z velmi podobných stran jako v minulém období (**ODS, KDU-ČSL a ODA**), ale byla to vláda **menšinová** – disponovala 99 křesly. Tolerance menšinové vlády byla domluvena s **ČSSD**. ČSSD za toleranci vlády dostala post předsedy a místopředsedy Poslanecké sněmovny.

Menšinová vláda Václava Klause svůj mandát ovšem nedokončila. Po skandálech spojených s financováním ODS a jejich konty a nemovitostmi ve Švýcarsku došlo k zásadním sporům uvnitř strany i s koaličními partnery. Vše skončilo demisí vlády. Do předčasných voleb dovládla úřednická vláda Josefa Tošovského. (Bureš, 2012, s. 394-402)

Přehled vyšetřovacích komisí v druhém volebním období

V tomto volebním období vznikly následující tři komise:

Vyšetřovací komise KrB, a. s. Plzeň

Vyšetřovací komise Poldi Kladno

Vyšetřovací komise pro objasnění vztahu org. zločinu a státní správy v tzv. olomoucké kauze

Vyšetřovací komise KrB, a. s. Plzeň

Představení účelu komise

Komise vznikla za účelem prošetření krachu Kreditní Banky a.s. Plzeň, které byla 8. srpna 1996 odebrána bankovní licence. V tu dobu to byla již 11 banka, která ukončila krachem svoji činnost. Pro stát to bylo bolestné hlavně proto, že majoritním akcionářem banky byla Česká pojišťovna, a. s., která byla v tu dobu ještě z většiny vlastněná státem. Státní pokladnu stál krach KrB, a. s. Plzeň 2 miliardy korun. Krátce po krachu této banky, oznámila nucenou správu i Agrobanka – to již nebyla malá banka, ale 5. největší v ČR. (Digitální repozitář: PS, Volební období 1996-1998. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/>; **Jak v Česku krachovaly banky.** *Idnes.cz* [online]. 3.9. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/jak-v-cesku-krachovaly-banky.A_990903_101355_ekonomika_jkl)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku**– podalo 46 poslanců, všichni z řad ČSSD. Na 5. schůzi PS, 1. 10. 1996, Zřízení komise bylo na pořadu pod hlasováním číslo 31. Pro bylo 189 poslanců, proti 3, zdrželo se 8.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
KDU-ČSL	18	18	0	0	0	0
ČSSD	61	60	1	0	0	0
KSČM	22	22	0	0	0	0
SPR-RSČ	18	18	0	0	0	0
ODA	13	13	0	0	0	0
ODS	68	58	2	0	8	0
Celkem	200	189	3	0	8	0

2. **Volba předsedy**– na 5. schůzi PS, 11. 10. 1996, původně byli navrženi na předsedu komise poslanec Michal Kraus za ČSSD a Petr Vrzáň z SPR-RSČ. Proti poslanci Krausovi však vystoupilo mnoho poslanců s tím, že je to člověk s komunistickou minulostí. Nakonec ČSSD nominovala jiného kandidáta – Jaroslava Baštu. V prvním kole ke zvolení předsedy nedošlo, v druhém byl zvolen právě J. Bašta.

3. **Volba členů**– na 5. schůzi, 8. 10. 1996, v prvním kole zvoleno pouze 11 členů, poslední člen (Michal Kraus) nezískal potřebný počet hlasů. Muselo se přistoupit k druhému kolu, zde již uspěl. Členy komise se stali – řazeno podle stranických klubů, na konci v závorce uveden počet členů komise za daný klub:

ODS –Michal Frankl, Robert Kolář, Vlastimil Tlustý, Ivan Vrzal

(4)

ČSSD – Jaroslav Bašta, Michal Kraus, Jaromír Schling, Jiří

Václavek (4)

ODA – Ivan Mašek (1)

KSČM –Miloslav Ransdorf (1)

KDU-ČSL –Pavel Šafařík (1)

SPR-RSČ –Petr Vrzáň (1)

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** –Závěrečnou zprávu předložila komise na 11. schůzi, 11. 6. 1997. Poslanecká sněmovna tuto závěrečnou zprávu schválila a navrhla příslušná opatření. (*Detaily o hlasování č. 366 nejsou na webu PSP ČR dostupné*)

5. **Konsekvence** – zpráva komise byla obsáhlá a přinesla návrhy na mnohé změny. Jmenujme například návrh na zřízení stálé komise při Ministerstvu spravedlnosti, která by koordinovala vyšetřování hospodářské a finanční kriminality, podpora novely zákona o bankách, návrh na zpřísnění trestně-právní odpovědnosti managementu bank atd.

Shrnutí

VK KrB, a. s. Plzeň působila celkem 253 dní (8 měsíců, 1 týden, 3 dny) od 1.10.1996 do 11.6.1997. Mezi vznikem komise a volbou členů uplynulo 7 dní, co se týče předsedy byl zvolen za 10 dní od ustanovení komise. První zprávu komise předložila po 182 dnech, závěrečnou po 253.

Počet členů v komisi zvýhodnil druhou největší stranu ve Sněmovně – ČSSD, která měla mírně vyšší zastoupení v komisi než ve Sněmovně, navíc získala post předsedy. Mírně znevýhodněná byla KSČM, která sice ve Sněmovně měla 11 % poslanců, v komisi zasedlo ale jen 8,33%

Vyšetřovací komise Poldi Kladno

Představení účelu komise

Poldi Kladno, jeden ze strategických hutnických podniků, byl privatizován v roce 1993, kdy ho za 1,75 mld. Kč získal Vladimír Stehlík. Už v polovině roku 1995 byla zastavena výroba – z důvodu velkých dluhů a chybějících zakázek. V. Stehlík navíc nesplatil ani celou částku za nabytí podniku Fondu státního majetku. Vzhledem k tomu, jak rychle se firma dostala do úpadku, existovalo podezření, že byl tento způsoben úmyslně. Protože nebyl splacen ani závazek za nabytí společnosti, patřila její část stále státu. (Digitální repozitář: PS, Volební období 1996-1998. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/>; Téma Poldi Kladno. ČT24 [online] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/tema/665003-poldi-kladno>

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – podalo 62 poslanců převážně z KSČM. Hlasování o vzniku proběhlo na 5. schůzi, 2. 10. 1996, bylo schváleno prvním hlasováním. Hlasování je vedeno pod číslem 41. Pro zřízení bylo 107 ze 190 přítomných poslanců, proti 58, zdrželo se 25.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
KDU-ČSL	18	0	15	0	3	0
ČSSD	61	60	0	1	0	0
KSČM	22	21	1	0	0	0
SPR-RSČ	18	18	0	0	0	0
ODA	13	5	0	5	3	0
ODS	68	3	42	4	19	0
Celkem	200	107	58	10	25	0

2. **Volba předsedy** – na 6. schůzi, 1. 11. 1996. Předseda byl zvolen až na třetí pokus, ve druhém kole třetí volby byl úspěšný Jan Černý (ODS).

3. **Volba členů** – na 5. schůzi, 8. 10. 1996, zvoleno bylo všech 12 členů na první pokus. Zvoleni byli – řazeno podle stranických klubů, na konci v závorce uveden počet členů komise za daný klub:

ODS – Jan Černý, Jan Klas, Jaroslav Plachý, Karel Sehoř (4)

ČSSD – Jan Bláha, Miroslav Grégr, Zdeněk Škromach, Jan Žižka (4)

KSČM – Václav Exner (1)

KDU-ČSL – Věnceslav Lukáš (1)

ODA – Dušan Navrátil (1)

SPR-RSČ – Rudolf Šmucr (1)

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise předložila jednu průběžnou zprávu, a to 26. 3. 1997. Tu vzala PS na vědomí. Závěrečnou zprávu komise do konce volebního období nezvládla předložit.

5. **Konsekvence** – Vzhledem k absenci závěrečné zprávy, není možné této komisi připsat zásluhy na jakékoliv kroky, které byly učiněny v souvislosti s kauzou POLDI.

Shrnutí

VK POLDI Kladno působila celkem 625 dní (1 rok, 8 měsíců, 2 týdny, 3 dny). Jedenkrát žádala o prodloužení lhůty na svou činnost. Mezi vznikem

a volbou členů uplynulo 6 dní, předseda byl zvolen za 30 dní. Předběžnou zprávu předložila po 175 dnech. Závěrečnou zprávu se nepodařilo do konce volebního období předložit. Složení komise opět relativně dobře kopírovalo rozložení sil ve Sněmovně, pouze ČSSD byla lehce zvýhodněna a mírně znevýhodněna pak byla KSČM.

Vyšetřovací komise pro objasnění vztahu org. zločinu a státní správy v tzv. olomoucké kauze

Představení účelu komise

Komise měla za úkol prošetřit jakou roli hrála Policie ČR, BIS a Inspekce bezpečnostních sborů v tzv. olomoucké kauze. Již od počátku 90. let docházelo na Olomoucku k mnoha závažným trestným činům. Za účelem jejich vyšetření bylo zřízeno několik speciálních týmů, ale několikrát se stalo, že jakmile došly k nějakým výsledkům a začaly zatýkat, byly rozpuštěny, nebo byla jejich činnost pozastavena. Později se pak například stalo, že jiným vyšetřovacím týmem byli obviněni policisté, kteří v minulosti trestnou činnost v okolí Olomouce vyšetřovali. Dle poslanců, kteří vznik komise iniciovali, se mnoho svědků bálo před Policií mluvit, kvůli podezření, že jsou s organizovaným zločinem propojeni. Tito údajně měli být ochotni ale vypovídat před komisí PSP ČR, kterou vnímali jako nestrannou a do kauz v Olomouci nezainteresovanou. **(Digitální repozitář: PS, Volební období 1996-1998. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/>; ŠVERDÍK, Michal. Policie stíhá aktéry olomoucké kauzy. *Idnes.cz* [online]. 18.12. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/policie-stiha-aktery-olomoucke-kauzy.A011218_171202_olom_zpravy_nad)**

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 46 poslanců. Vznik byl odhlasován na 22. schůzi, 27. 2. 1998. Pro hlasovalo 88 ze 115 přítomných poslanců, proti 19, zdrželo se 8.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
KDU-ČSL	18	0	0	17	1	0
KSČM	22	20	0	2	0	0
ČSSD	68	36	0	22	0	0
ODA	13	8	0	5	0	0
Nezařaz	2	2	0	0	0	0
ODS	38	2	15	18	3	0
SPR-RSČ	18	18	0	0	0	0
US	31	2	4	21	4	0
Celkem	200	88	19	85	8	0

2. **Volba předsedy** – na 23. schůzi, 3. 4. 1998, navržen jediný kandidát – Zdeněk Krampera (SPR-RSČ), byl zvolen ve druhém kole.

3. **Volba členů** – na 23. schůzi, 17. 4. 1998. Část členů – přesně 9 bylo zvoleno již 2.4.1998 na stejné schůzi PS. Tři členové zvoleni nebyli. Poslanci Ivan Langr z ODS a Zuzka Rujbrová z KSČM nebyli zvoleni ani v prvním ani druhém kole. Na kandidátní listině bylo pouze 11 jmen, tudíž 1 kandidát chyběl. Do doplňující volby měly kandidáta přihlásit KSČM, US a ODS. Tento úkol splnila jen KSČM, její kandidát byl zvolen. Komise se tedy skládala pouze z 10 členů – místo 12. Zvoleni byli – řazeno podle stranických klubů, na konci v závorce uveden počet členů komise za daný klub:

ODS –Igor Němec (1)

ČSSD – Jaroslav Bašta, František Chobot, Michael Kuneš,
Miloš Titz (4)

KSČM - Jaroslav Gongol (1)

SPR-RSČ – Zdeněk Krampera (1)

ODA –Oldřich Kužílek (1)

KDU-ČSL – Vladimír Procházka (1)

US – **František Šnajdauf** (1)

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise podala jednu zprávu – závěrečnou, a to na 25. schůzi, 20.5.1998. Sněmovna zprávu projednala a odsouhlasila. Pro bylo 98 poslanců (přítomných 170), proti 51, zdrželo se 21.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
KDU-ČSL	19	9	6	1	3	0
KSČM	22	20	0	1	1	0
ČSSD	58	47	0	11	0	0
ODA	12	4	1	3	4	0
Nezařaz	3	1	0	2	0	0
ODS	38	1	24	8	5	0
SPR-RSČ	18	15	0	3	0	0
US	30	1	20	1	8	0
Celkem	200	98	51	30	21	0

5. **Konsekvence** – vyšetřovací komise v krátkém čase podala závěrečnou zprávu, přitom i podle slov předsedy komise vyslechla jen nepatrný zlomek svědků, kteří přicházeli v úvahu. Přesto došlo ke schválení závěrečné zprávy a doporučeních komise Poslaneckou sněmovnou. Doporučení byla dvě. První, aby tzv. olomouckou kauzu vyšetřoval nezávislý tým policistů, který by neměl místně příslušné vazby. Druhé doporučení se týkalo případné legislativní změny. Komise navrhla zřídit orgán, který by nezávisle vyšetřoval trestnou činnost ozbrojených sborů.

Shrnutí

Kvůli zkrácenému funkčnímu období a vyhlášení předčasných voleb musela komise, chtěla-li dojít k nějakému závěru, vyšetřovat ve velmi krátkém čase. To mělo za následek, že nevyslechla ani polovinu svědků, kteří v tzv. olomoucké kauze vystupovali, nebo se i sami přihlásili ke svědectví před komisí. Vše samozřejmě může vyvolat otázky, jak probíhal výběr svědků, které komise vyslechne a které ne a zda byla tedy komise objektivní. Každopádně její zpráva byla schválena PS. Komise působila 82 dní (2 měsíce, 3 týdny, 2 dny). Za stejnou dobu se jí podařilo předložit i závěrečnou zprávu. A to i přes to, že volba předsedy trvala 35 dní a volba členů dokonce 49 dní od vzniku komise, a navíc nebylo obsazeno ani všech 12 míst v komisi, nýbrž 10.

Třetí volební období 1998-2002

Situace po volbách

Volby konané 19.-20.6. 1998 byly předčasné a kandidovalo v nich 18 subjektů. I po politických krizích a skandálech se dá označit volební účast jako velmi vysoká – 74,03 %.

Vítězem voleb se tedy s 32,31 % hlasů a 74 mandáty stala ČSSD, druhá překvapivě (i po všech předchozích problémech) skončila ODS – volilo ji 27,74 % voličů a získala 63 mandátů. KSČM oslovila 11,03 % což znamenalo 24 mandátů. Podobných výsledků dosáhla KDU-ČSL (9 % / 20 mandátů) a nováček US (8,6 % / 19 mandátů).

Složení vlády zde bylo problematické. Právice sice získala většinu, ale ODS a US spolu z logických důvodů nemohli kooperovat. ČSSD a US rozdělovaly nejen ideologické rozdíly, ale také nedobré vztahy předsedů Zemana a Rumla. Všechna jednání o možných vládách – pravicových či levicových skončila krachem. Vše vyřešila všeobecně známá tzv. opoziční smlouva mezi ČSSD a ODS, což byl šok pro mnoho voličů obou stran.

Ve skutečné funkční opozici se tedy ocitly obě pravicové strany (US, KDU-ČSL) a KSČM. (Bureš, 2012, s. 403-408)

Přehled vyšetřovacích komisí ve třetím volebním období

VK pro objasnění rozhodování státu v IPB

VK pro vyšetření činnosti regionálního transplantačního centra FN Ostrava

VK pro vyšetření pochybností v kauze TELECOM

Vyšetřovací komise pro objasnění rozhodování státu v IPB

Představení účelu komise

Kauza IPB je v české veřejnosti poměrně známá, stejně jako společnost „Nomura“. Jde o velmi obsáhlou kauzu, která se vlekla mnoho let a stála Českou republiku mnoho soudních řízení a peněz. Vše začalo na začátku 90. let. Investiční a poštovní banka byla před kupónovou privatizací ve vlastnictví státu. I po kupónové privatizaci disponoval stát v této bance většinou. Nicméně postupné navyšování základního jmění banky vedlo k tomu, že se stát, který do základního jmění neinvestoval, stal vlastníkem menšinovým. Proto bylo rozhodnuto o odprodeji, a to společnosti Nomura.

IPB ale, stejně jako mnoho bank, nezvládla tehdy transformaci a byla na ni uvedena nucená správa. Následně banku odkoupila ČSOB. Firma Nomura následně žalovala český stát o ušlý zisk. (**Digitální repozitář**: PS, Volební období 1998-2002. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/index.htm>; DOLEŽÁLEK, Vít. IPB: neslavný konec lva ve světě financí. *Mesec.cz* [online]. 30.5.2011. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/ipb-neslavny-konec-lva-ve-svete-financi>)

Vyšetřovací komise vznikla, aby objasnila, co vedlo k nucené správě další z bank.

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – nepodařilo se dohledat počet poslanců, kteří zřízení komise navrhli. Na 26. schůzi, dne 4. 7. 2000 odhlasován vznik komise. Pro bylo 192 poslanců ze 195 přítomných, proti 0, zdrželi se 3.

Klub	Poslanců	✔ Ano	✘ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ODS	63	61	0	1	1	0
KDU-ČSL	20	19	0	0	1	0
ČSSD	74	71	0	3	0	0
KSČM	24	22	0	1	1	0
US	18	18	0	0	0	0
Nezařaz	1	1	0	0	0	0
Celkem	200	192	0	5	3	0

2. **Volba předsedy** – na 26. schůzi dne 11.7.2000, jediným kandidátem na předsedu této komise byl Miroslav Kalousek (KDU-ČSL), ten byl zvolen hned v první volbě.

3. **Volba členů** – na 26. schůzi dne 10.7.2000, volba všech členů proběhla v prvním kole. Bylo zvoleno 10 členů komise. Všichni členové museli před volbou prohlásit, že nejsou ve střetu zájmů ohledně IPB, např. že u této banky nemají úvěr. Zvoleni byli – řazeno podle stranických klubů, na konci v závorce uveden počet členů komise za daný klub:

ČSSD – František Brožík, Antonín Macháček

ODS – Martin Kocourek, Vlastimil Tlustý

KSČM – Ludmila Brynychová, Jaroslav Gongol

KDU-ČSL – Miroslav Kalousek, Pavel Šafařík

US – František Ondruš, Pavel Svoboda

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise dvakrát podala průběžnou zprávu, potřetí už před poslance předstoupila se zprávou

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
ODS	63	61	0	2	0	0
KDU-ČSL	20	18	0	2	0	0
ČSSD	74	0	69	4	1	0
KSČM	24	22	0	1	1	0
US	18	5	9	2	2	0
Nezařaz	1	0	0	1	0	0
Celkem	200	106	78	12	4	0

závěrečnou. Ta byla přijata na první pokus. Pro bylo 106 poslanců z přítomných 188, proti 78, zdrželi se 4. Poslanci vládní ČSSD hlasovali proti, protože se jim nelíbil text usnesení. Navrhovali, aby bylo uvedeno, že vláda nebyla viníkem v tomto případě. To ale Sněmovna neodhlasovala.

5. **Konsekvence** – komise navrhla na základě svého vyšetřování hned několik opatření – a to jak vládě, tak ČNB. Vláda měla v první řadě vypracovat posudek ohledně porušení závazků, kterého se dopustil Fond národního majetku vůči Nomura Europe. Komise apelovala na vládu, aby minimalizovala ztráty, které kvůli špatnému hospodaření IPB Českou republiku postihly, či postihnou. ČNB v součinnosti s vládou měla pak upravit novelizaci o bankách tak, aby již nedocházelo ke krachu bank v tak katastrofální míře.

Shrnutí

Tato komise projednávala jeden z nejzávažnějších případů bankovníctví s dalekosáhlými následky pro Českou republiku. Vyšetřovací spis měl přes 9 tisíc listů (18 tisíc stran). Komise pracovala přesně 365 dní (1 rok). I k volbě členů a předsedy došlo rychle, tedy za 6 potažmo 7 dní. Komise průběžně předkládala výsledky svého šetření Sněmovně, poprvé po 79 dnech činnosti, podruhé po 239 dnech. Řešení, která komise navrhla, byla skutečně ve značné míře uvedena do praxe.

Počet členů komise nereflekoval rozložení sil ve Sněmovně. Každá parlamentní strana získala 2 členy.

Výšetřovací komise pro vyšetření činnosti regionálního transplantčního centra FN Ostrava

Představení účelu komise

Komise měla za úkol prověřit podezření, že se ve FN v Ostravě špatně určuje mozková smrt pacientů za účelem „zásobování“ transplantčního oddělení. Tedy že u pacientů, u kterých je, byť minimální naděje na zlepšení stavu k lepšímu, toto přehlíží a je konstatována mozková smrt. Tato podezření sílila i proto, že transplantční centrum spolupracovalo s mnoha týmy ze zahraničí a krutě řečeno, potřebovalo materiál pro své studie. Aby se toto potvrdilo a provedly se nezbytné právní kroky, nebo vyvrátilo a sejmulo se z FN Ostrava stigma, vznikla tato VK. (**Digitální repozitář:** PS, Volební období 1998-2002. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/index.htm>; DOLANSKÝ, Lukáš.

Poslanci předali kauzu transplantací policii. *Idnes.cz* [online]. 12.7.2001.

Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/poslanci-predali-kauzu-transplantaci-policii.A010712_163740_ostr_zpravy_mhk)

Detailní informace o komisi

1. Návrh na zřízení a hlasování o vzniku – návrh podalo 54 poslanců. Komise vznikla na 13. schůzi, dne 1.6. 1999. Pro bylo 166 poslanců z 182 přítomných, proti 7, 9 se zdrželo. Zvláštností, že v souvislosti s návrhem na vytvoření komise hlasovala PS o nespokojenosti s dosavadní činností ministra zdravotnictví Ivana Davida. Ten v rozpravě před hlasováním o komisi celou situaci zlehčoval, aniž by předložil přesvědčivé důkazy pro svá tvrzení. Návrh ale poslanci neodhlasovali.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ODS	63	56	0	7	0	0
KDU-ČSL	20	19	0	1	0	0
ČSSD	74	54	7	8	5	0
KSČM	24	22	0	2	0	0
US	19	15	0	0	4	0
Celkem	200	166	7	18	9	0

2. **Volba předsedy** – na 19. schůzi, 8.12. 1999, zvolen Josef Janeček (KDU-ČSL).

3. **Volba členů** – na 13. schůzi, 8.6. 1999. Zvoleno deset členů, všichni v prvním kole volby. Zvoleni byli – dle klubů:

ČSSD – Eva Fischerová, Jiří Hofman

ODS – Milan Cabrnock, Radim Chytka

KSČM – Taťána Jirousová, Zuzka Rujbrová

KDU-ČSL – Vilém Holář, Josef Janeček

US – Zdeněk Kořistka, Václav Krása

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise podala jednu průběžnou a jednu závěrečnou zprávu. Závěrečná zpráva byla schválena (přítomných 145 poslanců-110 pro, 12 proti, 23 se zdrželo) a doporučení komise zapracována do usnesení PS.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ODS	63	43	0	18	2	0
KDU-ČSL	20	18	0	2	0	0
ČSSD	74	32	11	19	12	0
KSČM	24	9	1	6	8	0
US	18	8	0	9	1	0
Nezařaz	1	0	0	1	0	0
Celkem	200	110	12	55	23	0

5. Konsekvence

Komise došla k závěru, že v ČR je nedostatečně legislativně upraven proces darování orgánů. Tudíž doporučila změnu a zpřísnění legislativy, zároveň daleko přísnější dohled nad kontrolou a kvalitou zdravotní péče. Vyzvala zároveň ministra k vyvození osobních a personálních důsledků.

Shrnutí

Vznik komise zkomplikovaly těžkosti při volbě předsedy, který byl do funkce zvolen až po 190 dnech od zřízení komise. Členové přitom byli zvoleni již po 7 dnech. Komise působila 772 dní (2 roky, 1 měsíc, 1 týden, 4 dny). Předložila průběžnou (za 555 dní) i závěrečnou zprávu (772 dní). Konstatovala, že nelze přímo podat trestní stíhání na jednotlivé osoby, nebo nemocnici. Zároveň připustila nedostatky v tematice darování orgánů. Ministr Ivan David usnesení komise neschválil. V přímém důsledku vyšetřování byl přijat nový zákon o transplantacích.

Počet členů v komisi nereflektoval složení PS, v komisi zasedly z každé parlamentní strany dva členové.

Vyšetřovací komise pro vyšetření pochybností v kauze TELECOM

Představení účelu komise

SPT Telecom byl strategický český státní telekomunikační podnik. Poskytoval například pevné linky, faxové služby, později internetové připojení. V roce 1995, na základě kupónové privatizace, vstoupil do společnosti zahraniční vlastníků TelSource (koncern Holandska a Švýcarska). A to i přes to, že nenabídl nejvyšší cenu ani zdaleka nejlépe vypracovaný projekt. Později se ukázalo například to, že členové výboru, které měli výběrové řízení na starosti získali později v již přejmenovaném Českém Telecomu velmi dobře placené funkce. Zároveň se převod udál v období, kdy ODS získala největší nevyjasněné sponzorské dary.

(Digitální repozitář: PS, Volební období 1998-2002. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/index.htm> ; CIZNER, Jan a Jiří NÁDOBA. Prodej SPT budí pochyby, důkazy nejsou. Idnes.cz [online]. 7.1.1999. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/prodej-spt-budi-pochyby-dukazy-nejsou.A_990107_112339_ekonomika_noc)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 52 poslanců, hlavně z řad ČSSD. Komise vznikla na 8. schůzi, 13.1.1999. Ze 196 přítomných poslanců pro hlasovalo 163, proti 18, zdrželo se 15.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
ODS	63	30	18	1	14	0
KDU-ČSL	20	18	0	1	1	0
ČSSD	74	72	0	2	0	0
KSČM	24	24	0	0	0	0
US	19	19	0	0	0	0
Celkem	200	163	18	4	15	0

2. **Volba předsedy** – na 8. schůzi, 15.1.1999, předseda Dušan Tešnar (ČSSD) byl zvolen v prvním kole první volby.

3. **Volba členů** – na 8. schůzi, 15.1.1999, všichni členové byli zvoleni v prvním kole první volby. Zvoleni byli – dle poslaneckých klubů:

ČSSD – Dušan Tešnar, Jaromír Schling (2)

ODS – Jan Vidím, Tomáš Teplík (2)

KSČM – Václav Exner, Dalibor Matulka (2)

KDU-ČSL – Cyril Svoboda, Vlasta Parkanová (2)

US – Marie Machatá, Vladimír Mlynář (2)

Ačkoliv navrhuující skupina poslanců požadovala rozdělení sil v komisi podle rozdělení sil ve Sněmovně, bylo odsouhlaseno rovné zastoupení po 2 členech z každé strany.

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise nepodala žádnou průběžnou zprávu, ale předložila rovnou zprávu závěrečnou. Ta byla schválena na první pokus. Poměrem 143 pro (z 182 přítomných), 13 proti, zdrželo se 26.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
ODS	63	49	0	6	8	0
KDU-ČSL	20	6	7	1	6	0
ČSSD	74	63	0	7	4	0
KSČM	24	20	0	4	0	0
US	18	5	6	0	7	0
Nezařaz	1	0	0	0	1	0
Celkem	200	143	13	18	26	0

5. **Konsekvence** – komise vyšetřila, že postup administrativy a státních orgánů při privatizaci SPT Telecom byl přinejmenším nestandardní a vyslovila podezření na spáchání trestného činu. PS žádala, aby nashromážděné materiály byly předány Policii pro vyšetření korupce. Jak víme, nikdo v souvislosti s touto kauzou nebyl ani obviněn ani odsouzen. Přitom se mluvilo o stamilionech na švýcarských a lucemburských kontech ODS a Václava Klause.

Shrnutí

Komisi její jednání trvalo 499 dní (1 rok, 4 měsíce, 1 týden, 6 dní). Členové i předseda byli zvoleni 2 dny po vzniku komise. Jedenkrát žádala o prodloužení lhůty na činnost. Podala jednu zprávu – závěrečnou, po 499 dnech. I přes to, že doporučila předání podkladů orgánům činným v trestním řízení, k žádnému stíhání nedošlo. Ani analýza privatizace neshledala žádné porušení zákona. Nebyly ale vyvráceny pochybnosti, že s prodejem důležitého telekomunikačního ústavu, nebylo vše v nejlepším pořádku. Možná spíše naopak tím, že se věc nedostala k soudu, podporuje to nejrůznější až konspirační teorie.

Čtvrté volební období 2002-2006

Situace po volbách

V termínu 14.-15.6.2002 se konaly tentokrát již řádné volby. Oproti volbám minulým došlo k výraznému snížení volební účasti – na 58 %, což často bývá dáváno za vinu opoziční smlouvě. Ve volbách se o hlasy ucházelo 28 subjektů, do Poslanecké sněmovny se probojovaly pouze 4 – ČSSD, ODS, KSČM a koalice US+KDU-ČSL. Vítězství obhájila ČSSD.

Celkové výsledky (strany, které se dostaly do PS PČR)

ČSSD, 30,2 %, 70 mandátů

ODS, 24,47 %, 58 mandátů

KSČM, 18,51 %, 41 mandátů

Koalice US+KDU-ČSL, 14,27 %, 31 mandátů

Vladimír Špidla sestavil vládní koalici z ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU. Klíčovým úkolem nově vzniklé vlády bylo především dovršit vstup ČR do EU. Před oběma komorami stála ještě výzva v podobě volby nového prezidenta – v roce 2003. Zde započal konec vlády V. Špidly, kdy se

nepodařilo zvolit „vládního“ kandidáta, a nakonec byl zvolen Václav Klaus. Vše eskalovalo po volbách do Evropského parlamentu v roce 2004, kdy ČSSD utrpěla výraznou porážku. V. Špidla rezignoval.

Na jeho místo nastoupil mladý Stanislav Gross a podařilo se mu domluvit vládu na stávajícím půdorysu viz výše. Bohužel, ani toto vládní uskupení dlouho nevydrželo. Premiér Gross nedokázal vysvětlit své majetkové poměry – především vlastnictví luxusního bytu. V nadcházejících volbách do krajů a do senátu ČSSD dopadla ještě hůře než ve volbách do Evropského parlamentu a S. Gross byl nucen podat demisi.

Již potřetí za volební období se tedy vytvářela nová vláda – s novým premiérem. V čele ČSSD stanul Jiří Paroubek, a i on utvořil vládu s pomocí stran, které se objevili ve vládě předchozí. Již ale nacházel obtížněji podporu pro vládní návrhy – koalice nebyla spolehlivá. Často se tak stávalo, že zákony byly přijímány s podporou KSČM, což ovlivnilo výsledky dalších voleb. (Bureš, 2012, s. 408-417)

Přehled vyšetřovacích komisí ve čtvrtém volebním období

VK k prošetření hospodaření VZP ČR

VK pro zjištění role vlády, privátních firem a dalších subjektů v procesu restrukturalizace a privatizace chemického průmyslu

VK pro objasnění skutečností v souvislosti se smlouvou o výstavbě dálnice D 47 mezi státem a firmou Housing and Construction

VK pro zjištění skutečností v souvislosti s arbitrážním řízením ve věci CME versus Česká republika

VK ve věci vyrovnání České republiky se společností Diag Human

Vyšetřovací k prošetření hospodaření VZP ČR

Představení účelu komise

V listopadu roku 2005 uvalil ministr zdravotnictví David Rath nucenou správu na VZP. Důvodem byl dluh ve výši více než 10 mld. Kč. David Rath tenkrát vyřkl podezření, že peníze z VZP mohly jít v minulosti do kapes politiků ODS. Zároveň vyzval spolu s premiérem Jiřím Paroubkem k rezignaci tehdejší ředitelku Jiřinu Musílkovou. Nucená správa vystrašila tisíce klientů největší zdravotní pojišťovny v České republice, kteří hromadně zvažovali odchod. Rath upozorňoval, že se správou nic pro pojištěnce

nemění, naopak že má tento krok vést ke zlepšení hospodaření. Dnes může být úsměvné, že někdo, kdo bude za pár let přistižen s úplatkem v pověstné krabici od vína, se tolik snažil vystupovat jako protikorupční politik. (Digitální repozitář: PS, Volební období 2002-2006. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/>; KOPP, Milan a Vlasta VALENTOVÁ. VZP podala rozklad proti nucené správě. *IROzhlas.cz* [online]. 9.12.2005. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vzp-podala-rozklad-proti-nucene-sprave_200512091451_mkopp)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – pod návrhem bylo podepsáno 48 poslanců. Na 51. schůzi, dne 6.12. byl odhlasován vznik komise. Přítomno bylo 142 poslanců, pro se vyslovilo 128 poslanců, proti 0, zdrželo se 14.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	41	0	17	6	6
ODS	57	36	0	18	2	1
KSČM	41	32	0	6	3	0
KDU-ČSL	21	16	0	3	2	0
US-DEU	10	2	0	5	1	2
Nezařaz	1	1	0	0	0	0
Celkem	200	128	0	49	14	9

2. **Volba předsedy** – proběhla na 51. schůzi, dne 14. 12. 2005. V druhém kole volby byl předsedou komise zvolen Jozef Kubinyi (ČSSD).

3. **Volba členů** – proběhla také na 51. schůzi, dne 9.12.2005, všichni členové byli zvoleni v prvním kole. Členy se staly (dle klubů):

ODS – Michal Doktor, Lucie Talmanová

ČSSD – Jozef Kubinyi, Jana Zwyrtek Hamplová

KSČM – Ladislav Býček, Jiřina Fialová

KDU-ČSL – Josef Janeček, Jiří Karas

US-DEU – Petr Kott, Vlastimil Ostrý

Opět se tedy přistoupilo k rovnému zastoupení parlamentních stran, nikoli k proporcímu podle rozdělení mandátů ve Sněmovně.

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise podala jednu zprávu, a to závěrečnou. Sněmovně ji představila na 55. schůzi dne 9.5.2006. Poprvé došlo k tomu, že po tom, co předseda VK přednesl zprávu a také návrh usnesení, které měla Sněmovna odsouhlasit, tak nedošlo buď ke schválení nebo zamítnutí. Skupina poslanců z klubů ČSSD a KSČM navrhla upravit usnesení. Díky většině ve Sněmovně bylo toto odhlasováno a zpráva komise byla tedy schválena, ale usnesení bylo upraveno. Proti tomuto se ostře postavili poslanci z opoziční ODS. Přítomno bylo 134 poslanců, pro se vyjádřilo 76, proti 48, zdrželo se 10.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	49	2	7	0	12
ODS	57	0	31	22	1	3
KSČM	41	27	0	3	4	7
KDU-ČSL	21	0	15	5	1	0
US-DEU	10	0	0	4	4	2
Nezařaz	1	0	0	1	0	0
Celkem	200	76	48	42	10	24

5. **Konsekvence** – Vyšetřovací komise poukázala na chybné vedení VZP, hlavně pak na nedostatečnou kontrolu. Dále ale označila ministerstvo zdravotnictví za spoluviníka situace. Problematické měly být hlavně tzv. lékové vyhlášky a další nekvalitní či chybějící legislativa.

Shrnutí

Od vzniku komise ke schválení závěrečné zprávy uběhlo 154 dní (5 měsíců a 3 dny). Volba předsedy i členů byla bezproblémová a proběhla 3 (členové) potažmo 8 (předseda) dní od vzniku komise. Zjištění komise v závěrečné zprávě se stalo podkladem pro legislativní změny, které ale proběhly v následujícím volebním období. Působení komise a výsledky šetření také urychlilo ukončení nucené správy VZP.

VK pro zjištění role vlády, privátních firem a dalších subjektů v procesu restrukturalizace a privatizace chemického průmyslu

Představení účelu komise

Další komise, která měla vyšetřit divokou privatizaci 90. let a začátku milénia. Tentokrát se komise měla především zaměřit na chemický, lépe řečeno petrochemický průmysl, zejména pak na privatizaci gigantu Unipetrol. V této kauze nefigurují menší jména jako Krejčíř, Pitr, Spyra.

Korupce kolem firmy Unipetrol je známa pod názvem „Pět na stole v českých“. Tuto částku požadoval Zdeněk Doležel, tajemník sociálně demokratických premiérů, po lobbistovi Spyrovi za zajištění, že firma Seta investments bude první v pořadí právě při privatizaci Unipetrolu. Prověřen měl být tedy nejen vítěz privatizace, ale také jak byla určena cena a mnoho dalšího. (Digitální repozitář: PS, Volební období 2002-2006. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/>; Reportéři AKTUALNE.CZ, Pět na stole v českých – chronologický přehled kauzy. *Aktualne.cz* [online]. 24.1.2008. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/pet-na-stole-v-ceskych-chronologicky-prehled-kauzy/r~i:article:519406/>)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh na zřízení komise podepsalo 45 poslanců. Komise vznikla na 48. schůzi dne 11.10.2005. Z přítomných 169 poslanců pro hlasovalo 148, proti 0, zdrželo se 22.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	59	0	4	2	5
ODS	57	29	0	9	18	1
KSČM	41	38	0	1	1	1
KDU-ČSL	21	15	0	5	0	1
US-DEU	10	6	0	1	1	2
Nezařaz	1	1	0	0	0	0
Celkem	200	148	0	20	22	10

2. **Volba předsedy** – na 48. schůzi, dne 19.10.2005 byl předsedou komise zvolen Pavel Hojda (KSČM).

3. **Volba členů** – na 48. schůzi, dne 14.10.2005. Volba proběhla úspěšně v prvním kole. Zvoleni byli – dle klubů:

ODS – Martin Říman, Vlastimil Tlustý

ČSSD – Miroslav Kapoun, Miroslav Svoboda

KSČM – Zuzka Bebarová Rujbrová, Pavel Hojda

KDU-ČSL – Ludvík Hovorka, Jan Škopík

US-DEU – František Pelc, Robert Vokáč

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise předložila jednu zprávu, a to konečnou. Učinila tak na 53. schůzi, dne 1.2.2006. Usnesením byla zpráva přijata 99 ze 157 přítomných poslanců, proti Usnesení v hlasované podobě bylo 44 poslanců, zdrželo se 14.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	58	0	10	0	2
ODS	57	0	38	11	5	3
KSČM	41	37	0	3	0	1
KDU-ČSL	21	1	6	5	8	1
US-DEU	10	3	0	5	1	1
Nezařaz	1	0	0	1	0	0
Celkem	200	99	44	35	14	8

5. **Konsekvence** – komise došla k názoru, že její zjištění jsou natolik závažná a existuje stále mnoho podezření ze spáchání trestných činů, že je potřeba nashromážděné materiály předat Policii.

Shrnutí

Komise, která fungovala 113 dní a jejíž členové byli zvoleni za 3 a předseda za 8 dní, dospěla k názoru, že v tomto případě musí konat Policie a byly jí předány veškeré podklady a důkazy, které měla komise k dispozici. Bohužel kauza Unipetrol nebyla nikdy uspokojivě zcela rozkryta. Vzhledem k tomu, jaká jména a společnosti v ní figurovali (nezapomínejme, že mimo jiné i firma Agrofert), není to příliš překvapivé. Ani tajemník Doležel nebyl za svou legendární větu odsouzen.

VK pro objasnění skutečností v souvislosti se smlouvou o výstavbě dálnice D 47 mezi státem a firmou Housing and Construction

Představení účelu komise

Dálnice D47 měla spojovat severomoravská města s hranicemi. Poprvé se o ní začalo jednat již v 60. letech 20. století. V roce 2002 zadala vláda Miloše Zemana stavbu dálnice izraelské firmě Housing and Construction. Stalo se tak krátce před novými volbami do PS a stalo se tak bez výběrového řízení. Nastupující vláda kontrakt zrušila, což český stát stálo 600 mil. Kč. Existovalo zde také důvodné podezření z korupce. (BREJLOVÁ, Iva. Příběh D47: Nejspornější dálnice v Česku s 900 vadami za jediný rok. *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 24.10.2013. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1069348-pribeh-d47-nejspornejsi-dalnice-v-cesku-s-900-vadami-za-jediny-rok>)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh na zřízení komise podalo 42 poslanců, hlavně z ODS. Zřízení komise bylo odhlasováno na 14. schůzi, dne 30.4.2003. Z přítomných 187 poslanců pro zřízení hlasovalo 128, proti 12, zdrželo se 47.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	21	11	1	34	3
ODS	58	54	0	3	1	0
KSČM	41	38	0	2	0	1
KDU-ČSL	21	11	0	0	8	2
US-DEU	10	4	1	1	4	0
Celkem	200	128	12	7	47	6

2. **Volba předsedy** – na 18. schůzi, dne 8.7.2003, byl předsedou komise v prvním kole zvolen Antonín Sýkora (ČSSD).

3. **Volba členů** – na 16. schůzi, dne 28.5.2003, bylo zvoleno 10 členů VK, opět po 2 členech z každé parlamentní strany. Všichni byli zvoleni v první volbě. Přehled členů (dle klubů):

ODS – Radim Chytka, Martin Říman

ČSSD – Alfréd Michalík, Antonín Sýkora

KSČM – Jaroslav Gongol, Svatomír Recman

KDU-ČSL – Jan Škopík, Josef Vícha

US-DEU – František Pelc, Marian Bieleusz

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise předložila jednu průběžnou zprávu (19.12.2003) a jednu závěrečnou. Závěrečná zpráva byla předložena na 33. schůzi Sněmovny, dne 23.6.2004. Vnitřní spory ve vyšetřovací komisi způsobily to, že byly poslancům předloženy hned dvě závěrečné zprávy. První, která byla odsouhlasena většinou komise (7 členy) a druhá, kterou předložili dva členové komise – Říman a Chytka (oba ODS).

Sněmovnou byla schválena oficiální zpráva komise, poměrem 96 pro (ze 158 přítomných), 11 proti, 51 se zdrželo.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	47	0	15	5	3
ODS	57	0	11	8	36	2
KSČM	41	25	0	7	7	2
KDU-ČSL	21	18	0	1	1	1
US-DEU	10	6	0	1	2	1
Nezařaz	1	0	0	1	0	0
Celkem	200	96	11	33	51	9

5. Konsekvence – komise konstatovala, že odstoupení od nevýhodné smlouvy, kterou podepsala vláda Miloše Zemana bylo to nejlepší z nejhorších řešení. Sněmovna ve svém usnesení zadala NKÚ za úkol provést kontroly zadávání zakázek Ministerstvem dopravy. Ani zde činnost komise neseznala žádných důkazů o domnělé korupci a neshledala důvod pro oslovení orgánů činných v trestním řízení.

Shrnutí

Komise fungovala 420 dní (1 rok, 1 měsíc, 3 týdny, 3 dny). Jedenkrát žádala o prodloužení své činnosti. Průběžnou zprávu zveřejnila po 233 dnech. Mezi vznikem komise a zvolením členů uběhlo 28 dní, volba předsedy pak trvala 69 dní. Přes fungování komise se nikdy nepodařilo D47 uvést do života. Veškeré nové úseky a opravy byly přerazeny pod D1.

VK pro zjištění skutečností v souvislosti s arbitrážním řízením ve věci CME versus Česká republika

Představení účelu komise

Společnost CME Czech republic (se sídlem v Nizozemsku) zahájila s Českou republikou arbitrážní řízení pro nedodržení ochrany investic v české televizi Nova, kde byla tato společnost investorem. Spor vznikl po tom, co byl z funkce odvolán Vladimír Železný, generální ředitel televize. Ten založil novou společnost CET 21 a vysílání TV Nova pod ní převedl. Společnost CME arbitráž vyhrála rozhodnutím tzv. stockholmské komise. Komise v Londýně pak určila, že Česká republika musí zaplatit cca 10,5 mld. Kč. Česká republika se proti rozhodnutí komise odvolala, nicméně s odvoláním neuspěla a určenou částku musela zaplatit. (Rozhodnuto: Česko za arbitráž

zaplatilo. *Idnes.cz* [online]. 21.5.2003. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhodnuto-cesko-za-arbitraz-zaplatilo.A030515_095759_domaci_has)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 42 poslanců. Vznik komise byl potvrzen na 16. schůzi, dne 21.5.2003. Pro zřízení komise hlasovalo 111 poslanců ze 177 přítomných, proti 29, zdrželo se 37.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	9	26	5	30	0
ODS	58	52	0	6	0	0
KSČM	41	36	0	5	0	0
KDU-ČSL	21	14	1	3	3	0
US-DEU	10	0	2	3	4	1
Celkem	200	111	29	22	37	1

2. **Volba předsedy** – v prvním kole volby konaném na 18. schůzi dne 8.7.2003 byl předsedou komise zvolen Stanislav Křeček (ČSSD).

3. **Volba členů** – všichni členové komise byli zvoleni v prvním kole. Na základě paritního zastoupení byli opět zvoleni 2 členové z každé parlamentní strany. Byli jimi:

ODS – Miroslava Němcová, Jiří Patočka

ČSSD – Stanislav Křeček, Miloslav Vlček

KDU-ČSL – Vladimír Říha, Josef Janeček

US-DEU – Taťána Fischerová, Hana Marvanová

KSČM – Ivana Levá, Antonín Zralý

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise během svého působení seznámila Sněmovnu se třemi průběžnými zprávami a jednou závěrečnou. Závěrečná zpráva byla projednána na 41. schůzi, dne 16.2.2005

a byla přijata. Schválilo ji 89 ze 157 přítomných poslanců, 16 poslanců bylo proti, 52 se zdrželo.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	5	9	13	38	5
ODS	57	47	0	9	1	0
KSČM	41	36	0	2	0	3
KDU-ČSL	21	0	3	7	11	0
US-DEU	10	0	4	2	2	2
Nezařaz	1	1	0	0	0	0
Celkem	200	89	16	33	52	10

5. **Konsekvence** – komise byla zřízena až po skončení obou arbitráží vedených proti ČR v případě CME. Nemohla již tedy nijak rozhodnutí komisí, či soudu ovlivnit. Komise konstatovala, že zastupování České republiky bylo nedostatečné. Zároveň doporučila, aby materiály, které shromáždila, byly předány státnímu zastupitelství, které mělo z úkol prošetřit, zda se nestal trestný čin – toto mělo cílit hlavně na osobu Vladimíra Železného. Ten byl v tu dobu již senátorem Parlamentu ČR. K jeho stíhání nikdy nedošlo.

Shrnutí

Od zahájení činnosti komise do předložení závěrečné zprávy uběhlo 637 dní (1 rok, 8 měsíců, 3 týdny, 5 dní). Volba členů trvala Poslanecké sněmovně 7 dní, volba předsedy 48 dní od vzniku komise. Komise třikrát předložila průběžné zprávy (po 212, 399 a 576 dnech) a požádala o prodloužení lhůty své činnosti. V Usnesení k závěrečné zprávě byl předseda komise pověřen k předání dokumentů státnímu zastupitelství, aby bylo prověřeno možné překročení zákona. V kauze CME nebyl nikdy nikdo obviněn ani odsouzen.

VK ve věci vyrovnání České republiky se společností Diag Human

Představení účelu komise

Diag Human – kauza která se táhne až do dnešních dní, stále jí není konec a bohužel to vypadá, že ji Česká republika prohraje a zaplatí miliardy korun. Kauza začala v devadesátých letech, kdy společnost Conneco, a.s. (později Diag Human) v Česku chtěla začít obchod s krevní plazmou. Ministr zdravotnictví Martin Bojar začal o firmě mluvit jako nespolehlivé a

nedůvěryhodné. Dánská společnost (klíčový odběratel) pak odmítla se společností spolupráci. Od roku 1996 se vedou soudní spory a arbitráže. Poslední rozhodnutí je z roku 2022. Česká republika by měla zaplatit. I s úroky částka vloni činila 15,5 mld. Kč. A úrok neustále narůstá. (Téma Kauza Diag Human. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/tema/498400-kauza-diag-human>)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku-návrh** na vznik této vyšetřovací komise podalo 44 poslanců. Na 17. schůzi, dne 10.6.2003 bylo odhlasováno zřízení komise. Nutno dodat že bez jakýchkoliv průtahů, jednalo se o jedno z nejrychlejších ustanovení VK. Pro hlasovalo 165 ze 174 přítomných poslanců, 3 byli proti, zdrželo se jich 6.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	52	3	11	4	0
ODS	58	51	0	7	0	0
KSČM	41	37	0	4	0	0
KDU-ČSL	21	18	0	2	1	0
US-DEU	10	7	0	2	1	0
Celkem	200	165	3	26	6	0

2. **Volba předsedy** – na 18. schůzi, dne 8.7.2003, byla předsedou komise zvolena Hana Šedivá (ČSSD).

3. **Volba členů** – na 18. schůzi, dne 26.6.2003, byli zvoleni všichni členové komise. Opět na základě paritního zastoupení. Komise byla tedy složena takto:

ODS – Milan Cabrnoch, Jan Klas

ČSSD – Zdeněk Koudelka, Hana Šedivá

KDU-ČSL – Jan Kasal, Ladislav Šustr

US-DEU – Svatopluk Karásek, Hana Marvanová

KSČM – Ladislav Urban, Jiří Máštálka

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – vyšetřovací komise zpracovala hned 4 průběžné zprávy a při jejich předkládání požádala o prodloužení termínu pro předložení zprávy závěrečné. To bylo umožněno. Závěrečnou zprávu podala tedy až 31.3.2005. Poslanecká sněmovna zprávu

včetně navrženého Usnesení odsouhlasila 108 poslanci ze 131 přítomných, proti nebyl nikdo, 23 poslanců se zdrželo.

Klub	Poslanců	✔ Ano	✘ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	41	0	23	2	4
ODS	57	14	0	22	19	2
KSČM	41	37	0	4	0	0
KDU-ČSL	21	15	0	4	1	1
US-DEU	10	1	0	8	1	0
Nezařaz	1	0	0	1	0	0
Celkem	200	108	0	62	23	7

5. **Konsekvence** - Komise nepřinesla významné návrhy na řešení tohoto konkrétního případu, ostatně si to ani nekladla za cíl. Spíše se zabývala důvody vzniku tohoto problému a tím, jak předejít tomu, aby se v budoucnu něco takového opakovalo. V rámci závěrečné zprávy byla vyjádřena nespokojenost s tím, jak se ke sporu stavělo Ministerstvo zdravotnictví napříč lety i ministry. Někteří kauzu neřešili, jiní najímali právní zástupce za astronomické částky bez výběrových řízení atd.

Shrnutí

Komise od vzniku do ukončení působila celkem 660 dní (1 rok, 9 měsíců, 3 týdny). Členové byli zvoleni 16 dní od vzniku komise, předseda po 28 dnech. Během své činnosti podala 4 průběžné zprávy (po 192, 295, 379 a 555 dnech). V závěrečné zprávě se apeluje na to, aby došlo ke změně právní úpravy a Česká republika pro řešení svých sporů využívala svoji soudní soustavu a nikoli arbitrážních sporů. Bohužel ani činnost VK nepřispěla k ukončení sporu, a to byla její závěrečná zpráva přijata před 18 lety!

Páté volební období 2006-2010

Situace po volbách

Volby pro páté volební období PS PČR se konaly 2.-3.6. 2006 a kandidovalo v nich 26 subjektů. Volební účast oproti minulým volbám vzrostla na 64,47 % a poprvé se do Sněmovny krom předchozích matadorů dostala Strana zelených.

Volby znamenaly rekordní zisky pro první ODS a druhou ČSSD. Obě strany měly pro volby do Poslanecké sněmovny nové lídry. V ODS to byl

Mirek Topolánek, v ČSSD Jiří Paroubek. Zároveň byl rozdíl mezi první a druhou stranou doposud nejtěsnější.

Výsledky voleb (subjekty, které se dostaly do Sněmovny):

ODS, 35,38 %, 81 mandátů

ČSSD, 32,32 %, 74 mandátů

KSČM, 12,81 %, 26 mandátů

KDU-ČSL, 7,22 %, 13 mandátů

SZ, 6,29 %, 6 mandátů

Jak je patrné, došlo k patovému výsledku, kdy ODS+KDU-ČSL+SZ i ČSSD+KSČM obdržely shodně 100 mandátů. Topolánek i Paroubek vedli jednání o sestavení vlády. V jedné fázi se zdálo, že úspěšnější bude Paroubek. M. Kalousek navrhl, aby KDU-ČSL vstoupila do vlády s ČSSD a podporou KSČM. Tento projekt ale skončil dříve, než začal. M. Kalouska tento nápad stál křeslo předsedy strany. Prezident V. Klaus nakonec jmenoval menšinovou vládu ODS složenou pouze z členů ODS a nestraníků. Jako první vláda v historii však tato formace ve Sněmovně nezískala důvěru. Jednání musela začít od začátku. Nakonec vznikla koalice, která se již po volbách zdála jako logická – tedy ODS+KDU-ČSL+SZ, a to i navzdory tomu, že dohromady disponovala pouze zmíněnými 100 hlasy. Vznik vlády umožnili dva opoziční poslanci z ČSSD (Melčák a Pohanka), kteří se hlasování o důvěře nezúčastnili.

Zcela dle očekávání měla ale vláda Mirka Topolánka od začátku do svého předčasného konce mnoho problémů, které zapříčinila právě menšinovost a také neshody uvnitř vlády i samotných stran. Vláda čelila pěti pokusům o vyslovení nedůvěry a pátý pokus v březnu 2009 už byl úspěšný. Aby nedošlo k předčasným volbám, dala odvolaná vláda vzniknout vládě odborníků v čele s Janem Fischerem. Ta dovedla Sněmovnu až k dalším volbám. (Bureš, 2012, s. 417-424)

Přehled vyšetřovacích komisí v pátém volebním období

VK pro vyšetření důvodů a souvislostí neoprávněného udělování akademických titulů na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni, včetně vyšetření role Akreditační komise a MŠMTV při garanci a kontrole kvalit vysokoškolského

vzdělávání na veřejných a soukromých vysokých školách v České republice

VK pro vyšetření neoprávněných zásahů do soukromého a rodinného života některých osob uskutečňovaných za účelem nátlaku na členy Parlamentu České republiky

VK pro vyšetření prorůstání organizovaného zločinu a zájmových skupin do činnosti orgánů veřejné moci

VK Poslanecké sněmovny k vyšetření okolností výběrového řízení a uzavření smlouvy na dodávku výkonového myta pro nákladní vozidla nad 12 tun mezi Českou republikou a firmou Kapsch

VK pro vyšetření důvodů a souvislostí neoprávněného udělování akademických titulů na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni, včetně vyšetření role Akreditační komise a MŠMTV při garanci a kontrole kvalit vysokoškolského vzdělávání na veřejných a soukromých vysokých školách v České republice

Představení účelu komise

V roce 2009 se zjistilo, že na právnické fakultě v Plzni se neděje vše podle zákona, ani podle dobrých mravů či akademické etiky. Fakulta udělovala neoprávněně akademické tituly, produkovala tzv. rychlostudenty, neřešilo se plagiátorství. Postupem času došlo k rezignaci proděkanů fakulty a později k odebrání akreditace většině oborů. V důsledku této kauzy byl odebrán diplom v 69 případech. (MRÁZOVÁ, Klára. Plzeňská práva jsou po aféře školou druhé kategorie, říká aktér vzpoury. *Idnes.cz* [online]. 21.9.2019. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/pravnicka-fakulta-plzen-skandal-rychlostudium-titul-studium-plagiat-zcu-profesor-odchod-kantor.A190919_502787_plzen-zpravy_vb)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podala skupina 42 poslanců. Na 64. schůzi, dne 3.11.2009 byla komise ustanovena. Pro hlasovalo 97 ze 144 přítomných poslanců, proti bylo 18, 29 se zdrželo.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	– Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	71	61	0	9	0	1
ODS	78	3	16	26	26	7
KSČM	26	23	0	3	0	0
KDU-ČSL	9	5	1	2	0	1
SZ	4	2	0	0	1	1
Nezařaz	12	3	1	4	2	2
Celkem	200	97	18	44	29	12

2. **Volba předsedy** – do konce volebního období se nepodařilo najít shodu na osobě předsedy.

Shrnutí

Vyšetřovací komise byla sice poslanci schválena hlasováním. Dokonce byli zvoleni i členové komise – po 36 dnech od ustavení komise, ale předsedu se zvolit nepodařilo. Komise tak nikdy nezačala pracovat. Stalo se tak poprvé v historii vyšetřovacích komisí.

VK pro vyšetření neoprávněných zásahů do soukromého a rodinného života některých osob uskutečňovaných za účelem nátlaku na členy Parlamentu České republiky

Představení účelu komise

V roce 2008 se pokoušel poslanec ODS Jan Morava získat a rozšiřovat kompromitující materiály na nejrůznější poslance. Bylo mu přitom jedno, z jaké strany daný poslanec byl. Po získání materiálů se měl pokusit o vydírání. Na vše upozornil reportér tehdejší televize Nova Janek Kroupa. (Poslanec Morava sbíral kompromitující informace o poslancích. *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 5.9.2008. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1442592-poslanec-morava-sbiral-kompromitujici-informace-o-poslancich>)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 60 poslanců a na 38. schůzi, dne 23.9.2008 byl odhlasován vznik vyšetřovací

komise. Z přítomných 193 poslanců pro vznik hlasovalo 107, proti 60, zdrželo se 26.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	70	68	0	2	0	0
ODS	79	4	53	3	18	1
KSČM	26	26	0	0	0	0
KDU-ČSL	13	2	6	1	4	0
SZ	6	2	1	0	3	0
Nezařaz	6	5	0	0	1	0
Celkem	200	107	60	6	26	1

2. **Volba předsedy** – ani několik opakování pokusů o volbu předsedy nebylo úspěšných a nikdo nebyl zvolen.

Shrnutí

Podruhé v tomto volebním období se stalo, že ačkoliv byl vznik komise poslanci potvrzen a po 148 dnech byli zvoleni i členové komise tak nedošlo ke zvolení jejího předsedy. Komise tak nikdy nezasedla a případ nebyl PS PČR prošetřen.

VK pro vyšetření prorůstání organizovaného zločinu a zájmových skupin do činnosti orgánů veřejné moci

Představení účelu komise

Komise se měla vrátit k nechvalně známému spisu Policie ČR s názvem „K Krakatice“. Šlo o vyšetřování tehdejších podnikatelských bossů a jejich vlivu na politiky. Ve spisu se objevovala jména jako František Mrázek, Radovan Krejčíř, Andrej Babiš, ale také Stanislav Gross, Vlastimil Tlustý a další tehdejší politické špičky. Bezpečnostní výbor PS PČR žádal, aby byl mlčenlivosti zproštěn jeden z vyšetřovatelů a autorů spisu Bc. Karel Tichý. V návaznosti na informace od něj pak měla komise vyšetřit, jak moc je česká politická scéna zapojena do organizovaného zločinu. **(Digitální repozitář: PS, Volební období 2006-2010. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/>)**

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh na vznik podala skupina 57 poslanců. Na 52. schůzi 1.4.2009 PS PČR byl návrh přijat poměrem 130 pro (ze 138 přítomných), proti 2, zdrželo se 6.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	71	52	0	19	0	0
ODS	78	50	2	21	1	4
KSČM	26	20	0	4	0	2
KDU-ČSL	13	2	0	3	5	3
SZ	4	2	0	1	0	1
Nezařaz	8	4	0	4	0	0
Celkem	200	130	2	52	6	10

2. **Volba předsedy** – již takovým evergreenem tohoto volebního období se stala dříve nepochopitelná situace. A to že komise byla sice poslanci hlasováním zřízena, ale opět nedošlo ke zvolení osoby předsedy komise.

Shrnutí

Schválená vyšetřovací komise opět nedostala svého předsedu a fakticky tak nedošlo k zahájení její činnosti. I když členové zvoleni byli – po Zde je dokonale vidět, že Poslanecká sněmovna měla patové složení 100/100. Pokud vládní koalice a opozice nespolupracovaly, nebo se nenašel nějaký tzv. politický přeběhlík, bylo téměř nemožné cokoliv na plénu odhlasovat.

VK Poslanecké sněmovny k vyšetření okolností výběrového řízení a uzavření smlouvy na dodávku výkonového mýta pro nákladní vozidla nad 12 tun mezi Českou republikou a firmou Kapsch

Představení účelu komise

Při zavádění mýta pro nákladní automobily byla vybrána firma Kapsch, která měla zrealizovat stavbu mýtných bran a vyřešit další technické zařízení k výběru tohoto mýta. Cena za její služby byla spočítána na 21 mld. Kč. Kalkulace vybraného mýta za 3 roky fungování systému od firmy Kapsch byla 15-16 mld. Stát by tedy nejen že na mýtu neměl žádný zisk, ale vytvořil by ztrátu až 6 mld. Kč. Smlouva mezi firmou Kapsch byla revidována, byly podepsány dodatky, ale stále to nerozptýlilo pochybnosti o tom, že tendr proběhl v pořádku a že příslušné úřady jednaly v nejlepším zájmu České republiky. **(Digitální repozitář: PS, Volební období 2006-2010. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/>)**

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 54 poslanců. Vznik komise byl odhlasován na 11. schůzi, dne 8.2.2007 a to velmi

těsně. Přítomno bylo 172 poslanců, zapotřebí tedy bylo 87. Pro návrh se nakonec vyslovilo 88 poslanců, proti naopak 51 a 33 se zdrželo.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	72	65	0	5	0	2
ODS	81	0	40	9	29	3
KSČM	26	22	0	4	0	0
KDU-ČSL	13	0	11	0	0	2
SZ	6	0	0	1	4	1
Nezařaz	2	1	0	1	0	0
Celkem	200	88	51	20	33	8

2. **Volba předsedy** – úspěšná volba proběhla na 14. schůzi, dne 9.5.2007, předsedou VK byl zvolen Oldřich Vojír (ODS).

3. **Volba členů** – všichni členové byli zvoleni v prvním kole volby, opět byl použit paritní systém, kdy každá ze stran získala dva zástupce v komisi. Byli jimi:

ODS – Zdeněk Prošek, Oldřich Vojír

ČSSD – Richard Dolejš, Karel Korytář

KDU-ČSL – Jiří Carbol, Jiří Hanuš

KSČM – Václav Snopek, Karel Šidlo

SZ/Nezařaz. – Věra Jakubková, Přemysl Rabas

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise si nechala Sněmovnou dvakrát odsouhlasit prodloužení své činnosti. Závěrečná zpráva byla předložena na 30. schůzi, dne 25.4.2008. Ve zprávě uvedla, že nenašla žádné pochybení a tendr byl vypracován s veškerou pečlivostí a s péčí řádného hospodáře. Zpráva byla schválena 94 poslanci (108 přítomných), proti 0, zdrželo se 14.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	71	35	0	31	3	2
ODS	81	44	0	28	3	6
KSČM	26	10	0	7	6	3
KDU-ČSL	13	4	0	8	0	1
SZ	6	1	0	2	2	1
Nezařaz	3	0	0	1	0	2
Celkem	200	94	0	77	14	15

5. **Konsekvence** – komise nenavrhla žádné následné kroky, které by měly na základě jejího vyšetřování následovat.

Shrnutí

Tato parlamentní komise pracovala celkem 442 dní (1 rok, 2 měsíce, 2 týdny, 3 dny). Členové komise byly zvoleni 40 dní po vzniku komise a předseda dokonce za 90 dní. Vzhledem k tomu, že Sněmovna v 5. volebním období nezvládla zvolit předsedy hned u 3 dalších komisí, byla úspěšná volba úspěch. Komise nepředložila žádnou průběžnou zprávu. Ve své závěrečné zprávě pouze konstatovala, že neshledala žádné pochybení.

Šesté volební období 2010-2013

V šestém volebním období nevznikla ani jedna vyšetřovací komise. Výsledky voleb a situaci po nich zde uvádím, pro přesnost a kompletnost časové osy.

Situace po volbách

Volby pro 6. volební období se konaly v termínu 28.5.-29.5.2010, kandidovalo 27 subjektů a volební účast byla 62,6 %. Pětiprocentní hranici pro vstup do Sněmovny se podařilo překonat 5 subjektům.

Přesné výsledky:

ČSSD, 22,08 %, 56 mandátů

ODS, 20,22 %, 53 mandátů

TOP09, 16,7 %, 41 mandátů

KSČM, 11,27 %, 26 mandátů

VV, 10,88 %, 24 mandátů

Vzhledem k tomu, že ČSSD v čele s J. Paroubkem se v kampani vymezovala proti ODS, TOP09 i VV, tak v podstatě předurčila budoucí vládní koalici. Po skandálech nejprve strany VV a pak samotné ODS došlo k demisi vlády a předčasným volbám. (Bureš, 2012, s. 424-427)

Sedmé volební období 2013-2017

Volby do Poslanecké sněmovny se poprvé konaly v podzimním termínu 25.-26.10.2013 a podobně jako po tzv. opoziční smlouvě, tak i zde se projevilo znechucení lidí politikou a volební účast dosáhla jen 59,48 %. O místa ve Sněmovně se ucházelo 23 subjektů a hned 7 jich uspělo. Největší propad logicky zaznamenala ODS, která zaznamenala svůj nejhorší výsledek v historii. Naopak překvapením byl úspěch nového hnutí ANO 2011 v čele

s Andrejem Babišem. Dalším nováčkem ve Sněmovně se stal ÚSVIT přímé demokracie Tomia Okamury.

Celkové výsledky:

ČSSD, 20,45 %, 50 mandátů

ANO 2011, 18,65 %, 47 mandátů

KSČM, 14,91 %, 33 mandátů

TOP09, 11,99 %, 26 mandátů

ODS, 7,72 %, 16 mandátů

ÚSVIT, 6,88 %, 14 mandátů

KDU-ČSL, 6,78 %, 14 mandátů

Vládní koalice byla sestavena z ČSSD, ANO2011 a KDU-ČSL.

V opozici tedy skončily KSČM, TOP09, ODS a ÚSVIT.

Vláda s drobnými obměnami na pozicích ministrů, a i přes problematický vztah s prezidentem Zemanem dovládla do konce svého funkčního období. (Vláda Bohuslava Sobotky (29.01.2014 - 13.12.2017). *Vláda České republiky* [online]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-cr/bohuslav_sobotka/prehled-clenu-vlady-bohuslava-sobotky-29-01-2014---trva-124534/; Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. *Volby.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>)

Přehled vyšetřovacích komisí v sedmém volebním období

Vyšetřovací komise k prověření způsobu vyšetřování kauzy Opencard

Vyšetřovací komise pro vyšetření závažných pochybení, která se stala při přípravě a realizaci stavby dálnice D47

Vyšetřovací komise k prověření činnosti příslušníků Policejního prezidia České republiky, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie České republiky a státních zástupců Vrchního státního zastupitelství v Olomouci v souvislosti s reorganizací ÚOOZ a ÚOKFK Policie České republiky k 1. srpnu 2016

Vyšetřovací komise k prověření, zda nedocházelo k protiprávnímu jednání v souvislosti s možným neoprávněným získáváním spisů orgánů činných v trestním řízení nebo informací

z těchto spisů a zda informace takto získané nebyly zneužívány k ovlivňování politické soutěže nebo destabilizaci demokratického právního státu

Vyšetřovací komise k prověření způsobu vyšetřování kauzy Opencard

Představení účelu komise

Kauza Opencard se zabývala nevýhodnou zakázkou, kterou zadali pracovníci pražského magistrátu. Smlouvy na provoz dopravního systému v Praze byly shledány jako nevýhodné a obžalováno bylo hned několik osob. Mezi nimi i Jiří Chytil, který měl původně vystupovat v celé záležitosti jako utajený svědek. Dalšími, kdo čelil obžalobě byli vrcholní představitelé Prahy jako např. Bohuslav Svoboda nebo Tomáš Hudeček. Později se kárnému řízení kvůli této kauze nevyhnul ani soudce Alexandr Sotolář, který měl manipulovat s protokoly. VK která vznikla v roce 2014 měla z úkol hlavně prověřit způsob vyšetřování případu Opencard. (Téma Opencard. ČT24 [online]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/tema/399098-opencard>)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – zřídit komisi navrhlo 110 poslanců. Hlasování o vzniku proběhlo na 7. schůzi, dne 20.3.2014. Pro se vyslovilo 121 poslanců z přítomných 155, proti 20, zdrželo se 14.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	50	24	0	8	10	8
ANO	47	35	0	6	1	5
KSČM	33	33	0	0	0	0
TOP09-S	26	10	9	1	2	4
ODS	15	0	11	2	1	1
KDU-ČSL	14	9	0	4	0	1
Úsvit	14	10	0	1	0	3
Nezařaz	1	0	0	1	0	0
Celkem	200	121	20	23	14	22

2. **Volba předsedy** – proběhla také na 7. schůzi, dne 26.3.2014. Ve druhém kole volby byl zvolen Bronislav Schwarz (ANO).

3. **Volba členů** – na 7. schůzi, dne 25.3.2014 byli zvoleni členové VK. Tentokrát nedošlo k zachování parity. Opoziční strany měly nárok na 1 člena komise, koaliční na 2. Výjimkou byla KDU-ČSL, která, ač byla ve

vládnoucí koalici, dostala právo na 1 člena. Volba prošla Sněmovnou na první pokus. Zvoleni tedy byli:

ANO – Radek Vondráček, Bronislav Schwarz

ČSSD – František Adámek, Jan Chvojka

ODS – Martin Novotný

KDU-ČSL – Ivan Gabala

TOP09/STAN – Daniel Korte

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	50	29	0	15	0	6
ANO	47	33	0	6	0	8
KSČM	33	25	0	4	1	3
TOP09-S	26	17	0	4	0	5
ODS	16	11	0	4	0	1
KDU-ČSL	14	10	0	1	0	3
Úsvit	14	12	0	1	0	1
Celkem	200	137	0	35	1	27

KSČM – Zdeněk Ondráček

Úsvit – Jiří Štětina

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise předložila jednu zprávu – závěrečnou. Sněmovna o jejím znění hlasovala na 25. schůzi, 23.1.2015. Přítomných bylo 138 poslanců, pro návrh se vyslovilo 137, proti 0, 1 poslanec se zdržel.

5. **Konsekvence** – Ve své zprávě komise uložila předsedovi komise Schwarzovi podání trestního oznámení na dozorující státní zástupkyni Dagmar Váchovou a na „policejní orgán“. Zpráva byla Poslaneckou sněmovnou schválena pouze ve znění „bere na vědomí“. K trestnímu stíhání a dalším bodům svoje stanovisko nevydala.

Shrnutí

Komise pracovala celkem 309 dní (10 měsíců a 3 dny). Volba členů byla realizována za 5, volba předsedy za 6 dní od vzniku komise. PS PČR závěrečnou zprávu sice schválila, ale pouze v podobě „bere na vědomí“. To se stalo poprvé. Zbytek textu usnesení schválen nebyl. Je to nestandardní i z toho důvodu, že většina ve Sněmovně měla většinu i v komisi.

Výšetřovací komise pro vyšetření závažných pochybení, která se stala při přípravě a realizaci stavby dálnice D47

Představení účelu komise

Jednalo se již o druhou komisi, která měla prošetřit skutečnosti ohledně dálnice D47. Nyní se řešil problém nekvalitně postavených úseků dálnice. Podloží nevyhovovalo platným normám a dálnice se na mnoha místech začala vlnit. Přitom 1 km dálnice se šplhal k ceně 1 mld. Stavební firma Eurovia, která stavbu dálnice převzala, odmítala vady odstranit a Česká republika musela celou věc začít řešit u rozhodčího soudu. Na dálnici se reklamovalo přes 900 vad. Arbitráž nakonec český stát (jako jednu z mála) vyhrál. Jak jsem zmínila u první výšetřovací komise, která se D47 zabývala, nakonec byla tato dálnice pod označením D47 zrušena a dále je označována jako D1. Tato výšetřovací komise měla za úkol vyšetřit, jak došlo k chybám ve stavbě – jak technologickým, tak ekonomickým. A zjistit, zda za to nese odpovědnost konkrétní osoba. (BREJLOVÁ, Iva. Příběh D47: Nejspornější dálnice v Česku s 900 vadami za jediný rok. *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 24.10.2013. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1069348-pribeh-d47-nejspornejsi-dalnice-v-cesku-s-900-vadami-za-jediny-rok>)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – zřízení komise navrhlo 42 poslanců. Na 19. schůzi, dne 23.10.2014 byla komise zřízena, když pro návrh hlasovalo 134 ze 135 přítomných poslanců, pouze jeden poslanec byl proti (Marek Benda, ODS).

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	50	24	0	12	0	14
ANO	47	30	0	9	0	8
KSČM	33	27	0	3	0	3
TOP09-S	26	21	0	4	0	1
ODS	16	11	1	1	0	3
KDU-ČSL	14	11	0	1	0	2
Úsvit	14	10	0	1	0	3
Celkem	200	134	1	31	0	34

2. **Volba předsedy** – volba byla náročná a zdouhavá, třikrát se poslancům nepodařilo nikoho zvolit. Až čtvrtá volba byla úspěšná, kdy byl zvolen Jan Birke (ČSSD). Stalo se tak na 44. schůzi, dne 20.4.2016.

3. **Volba členů** – na 19. schůzi, 31.10.2014. Složení bylo opět ve prospěch vládní koalice, kdy strany ČSSD a ANO získaly po 2 členech v komisi a ostatní strany (včetně nejmenší koaliční KDU-ČSL) po 1 členovi. Zvoleni byli:

ČSSD – Jan Birke, Václav Klučka

ANO – Stanislav Pfléger, Bronislav Schwarz

ODS – Zbyněk Stanjura

KSČM – Karel Šidlo

KDU-ČSL – Petr Kudela

TOP09/STAN-Herbert Pavera

Úsvit – Olga Havlová

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise předložila jednu zprávu – závěrečnou. A to na 57. schůzi, dne 26.5.2017. Zpráva byla přijata 91 poslanci ze 123 přítomných. Proti nebyl nikdo, zdrželo se 32 poslanců.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	50	27	0	9	1	13
ANO	47	4	0	6	27	10
KSČM	33	24	0	1	0	8
TOP09-S	26	15	0	7	0	4
ODS	16	8	0	3	1	4
KDU-ČSL	14	10	0	2	0	2
Úsvit	7	1	0	2	1	3
Nezařaz	7	2	0	1	2	2
Celkem	200	91	0	31	32	46

5. **Konsekvence** – VK konstatovala, že kvůli probíhajícím soudním sporům má omezené pravomoci ohledně svých doporučení. Zároveň musela připustit, že některá pochybení, ke kterým došlo jsou již promlčená. Navrhla prošetřit přímou odpovědnost fyzických i právnických osob na vzniku škody. Tyto osoby již neměly mít v budoucnu možnost fungovat jako dozor či jiný orgán při realizaci liniových staveb.

Shrnutí

Komise vykonávala svou funkci 946 dní (2 roky, 7 měsíců, 3 dny). Od vzniku do volby členů uplynulo 8 dní. Volba předsedy však trvala 545 dní (1 rok, 5 měsíců, 4 týdny)! Závěrečná zpráva byla sice obsáhlá a dala množství

doporučení, ale nepřišla s konkrétním návrhem zákona, nebo procedurou, která by vedla ke zlepšení provádění liniových staveb v ČR.

Vyšetřovací komise k prověření činnosti příslušníků Policejního prezidia České republiky, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie České republiky a státních zástupců Vrchního státního zastupitelství v Olomouci v souvislosti s reorganizací ÚOOZ a ÚOKFK Policie České republiky k 1. srpnu 2016

Představení účelu komise

V roce 2016 došlo k rozsáhlé reorganizaci Policie ČR. Byly zrušeny dva významné útvary Policie – ÚOOZ (Útvar pro odhalování organizovaného zločinu), kterému se říkalo také protimafiánský útvar a ÚOKFK (Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality), který býval označován jako protikorupční útvar. Obě oddělení byla převedena pod nově vzniklou NCOZ (Národní centrála proti organizovanému zločinu). Proti tomuto kroku se ohradilo mnoho policistů a tehdejší šéf ÚOOZ R. Šlachta. Toto sloučení také zapříčinilo roztržku mezi vládními ČSSD a ANO. Komise měla prověřit okolnosti reorganizace a také vystupování některých členů bezpečnostních sborů a zejména pak olomouckého státního zástupce Ištvana, který v médiích reorganizaci komentoval a napadal policejního ředitele Tuhého z úniku informací. (KLANG, Mikuláš. Vyšetřovací komise vyslychala Šlachtu a Ištvana devět hodin. *IRozhlas.cz* [online]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vysetrovaci-komise-vyslychala-slachtu-a-istvana-devet-hodin_201607282320_dpihova)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 81 poslanců. Vznik komise byl odhlasován na 48. schůzi, dne 28.6.2016. Pro se vyslovilo 132 ze 135 poslanců, proti byl 1 poslanec (Bronislav Schwarz – ANO), zdrželi se 2.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	50	36	0	8	1	5
ANO	48	25	1	11	0	11
KSČM	33	30	0	3	0	0
TOP09-S	25	16	0	3	0	6
ODS	16	8	0	5	0	3
KDU-ČSL	14	8	0	3	0	3
Úsvit	7	5	0	1	1	0
Nezařaz	7	4	0	3	0	0
Celkem	200	132	1	37	2	28

2. **Volba předsedy** – volba proběhla na 48. schůzi, dne 1.7.2016. V druhém kole první volby byl zvolen Pavel Blažek (ODS).

3. **Volba členů** – proběhla také v rámci 48. schůze, dne 29.6.2016. Tentokrát bylo dodrženo pravidlo parity a všechny strany získaly jednoho zástupce. Zvoleni byli:

ČSSD – Richard Dolejš

ODS – Pavel Blažek

ANO – Bohuslav Chalupa

KDU-ČSL – Jan Bartošek

TOP09/STAN – Daniel Korte

Úsvit – Martin Lank

KSČM – Zdeněk Ondráček

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise přednesla pouze závěrečnou zprávu a to na 54. schůzi, dne 2.2.2017. Zpráva nebyla schvalována jako celek, ale po jednotlivých částech navrženého Usnesení. Kromě jednoho bodu, byly schváleny všechny. Pro přesnost uvádím výsledek hlasování, který vzal závěrečnou zprávu na vědomí. Pro bylo 86 z přítomných 123 poslanců, proti 30, zdrželo se 7.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	⦿ Omluven
ČSSD	50	29	0	8	1	12
ANO	47	1	30	1	2	13
KSČM	33	22	0	7	0	4
TOP09-S	25	14	0	5	0	6
ODS	16	12	0	2	0	2
KDU-ČSL	14	6	0	1	0	7
Úsvit	7	2	0	0	3	2
Nezařaz	8	0	0	4	1	3
Celkem	200	86	30	28	7	49

5. **Konsekvence** – Vyšetřovací komise navrhla trestní stíhání ve dvou případech – oboje pro vynášení citlivých informací. Zároveň skrze schválené usnesení byla vyzvána vláda k úpravě zákona o státním zastupitelství.

Shrnutí

Komise předložila závěrečnou zprávu a ukončila tak činnost po 219 dnech (7 měsíců a 5 dní). Mezi vznikem komise a volbou členů uběhl 1 den, předseda byl zvolen po 3 dnech. Komise předložila množství návrhů a podala 2 trestní oznámení.

Výšetřovací komise k prověření, zda nedocházelo k protiprávnímu jednání v souvislosti s možným neoprávněným získáváním spisů orgánů činných v trestním řízení nebo informací z těchto spisů a zda informace takto získané nebyly zneužívány k ovlivňování politické soutěže nebo destabilizaci demokratického právního státu

Představení účelu komise

Tato komise je přímo spjata se jménem Andreje Babiše. Mohly za to nahrávky jednání mezi novinářem MF Dnes Markem Příbylem a Andrejem Babišem. Kde A. Babiš mluvil o kompromitujících materiálech, které má nebo bude mít na politické oponenty. Tyto kompromitující materiály mnohdy pocházely ze spisů orgánů činných v trestním řízení. Komise měla za úkol prověřit, zda a jak dochází k únikům těchto informací. V případě potvrzení tohoto podezření pak měla navrhnout změny, které by tomuto v budoucnu zabránily. (Digitální repozitář: PS, Volební období 2013-2017. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 40 poslanců. Komise pak byla zřízena na 57. schůzi, dne 24.5.2017. Pro zřízení hlasovalo 82 ze 130 přítomných, proti se vyslovilo 36 a zdrželo se 12 poslanců.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	50	32	0	6	2	10
ANO	47	0	29	10	1	7
KSČM	33	21	0	6	2	4
TOP09-S	26	15	0	3	0	8
ODS	16	10	0	4	0	2
KDU-ČSL	14	3	4	3	2	2
Úsvit	7	0	1	0	3	3
Nezařaz	7	1	2	1	2	1
Celkem	200	82	36	33	12	37

2. **Volba předsedy** – poslanci předsedu zvolili na 59. schůzi, dne 12.7.2017, do čela komise se posadil Martin Plíšek (TOP09/STAN). O osobě předsedy rozhodla až čtvrtá volba, předchozí byly neúspěšné.

3. **Volba členů** – proběhla na 57. schůzi, dne 7.6.2017, za každou stranu v PS byl zvolen jeden zástupce. Členy komise se stali:

ODS – Marek Benda

KDU-ČSL – Petr Kudela

ČSSD – Lukáš Pleticha

TOP09/STAN – Martin Plíšek

Úsvit – Jiří Štětina

ANO – Radek Vondráček

KSČM – Josef Zahradníček

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komise předložila jednu zprávu – závěrečnou. Stalo se tak na 60. schůzi, dne 12.9.2017. Zpráva byla přijata a přijaty byly i jednotlivé body navrženého usnesení. Uvádím výsledek hlasování o vzetí zprávy na vědomí. Pro se vyslovilo 122 ze 126 přítomných, proti 1, zdrželi se 3.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ČSSD	50	29	0	11	1	9
ANO	47	27	1	8	0	11
KSČM	33	22	0	3	1	7
TOP09-S	26	19	0	2	0	5
ODS	16	10	0	2	0	4
KDU-ČSL	14	7	0	2	1	4
Úsvit	6	3	0	3	0	0
Nezařaz	8	5	0	0	0	3
Celkem	200	122	1	31	3	43

5. **Konsekvence** – komise potvrdila, že skutečně dochází k únikům informací z trestních spisů a navrhla sérii opatření, která se měla realizovat za účelem zamezení tohoto nežádoucího jevu. Mezi ně patřilo zpřísnění zákona na ochranu osobních údajů, změna zákona o svobodném přístupu k informacím, a další.

Shrnutí

Komise předložila zprávu po 111 dnech (3 měsíce, 2 týdny, 5 dní). Volba členů byla zrealizována za 14 dní a volba předsedy za 49 dní. Reálně tedy předložila komise zprávu ve velmi krátkém čase. Zpráva ale vydala mnohá doporučení a například zákon na ochranu os. údajů byl opravdu novelizován.

Osmé volební období 2017-2021

Volby se konaly opět v říjnovém termínu 20.-21.10. 2017. Volební účast byla pouze lehce vyšší než ve volbách minulých, a to 60,84 %. Voleb se zúčastnilo 31 subjektů a v PS jich usedlo hned 9. Poprvé se to podařilo Pirátům, STAN a SPD (nová strana T. Okamury). Vítězem se s obrovským

náskokem stalo hnutí ANO2011, které získalo 29,64 % hlasů. Nad druhou ODS mělo náskok 18,32 procentních bodů.

Celkové výsledky:

ANO, 29,64 %, 78 mandátů

ODS, 11,32 %, 25 mandátů

Piráti, 10,79 %, 22 mandátů

SPD, 10,64 %, 22 mandátů

KSČM, 7,76 %, 15 mandátů

ČSSD, 7,27 %, 15 mandátů

KDU-ČSL, 5,8 %, 10 mandátů

TOP09, 5,31 %, 7 mandátů

STAN, 5,18 %, 6 mandátů

Ačkoliv hnutí ANO s přehledem vyhrálo, tak většina ostatních stran odmítla s tímto hnutím utvořit koalici. Problémem byla přímo osoba lídra Andreje Babiše. Andrej Babiš tedy sestavil vládu pouze ze členů hnutí ANO a odborníků. Té se však nepovedlo získat důvěru Sněmovny a byla nucena podat demisi. Druhým pokusem o sestavení vlády byl opět pověřen prezidentem Zemanem A. Babiš. Tomu se podařilo přesvědčit ČSSD o vstoupení do vlády. Její mandáty by ale k většině ve Sněmovně nestačily. Poprvé od roku 1989 se tedy na vládě, byť nepřímo podílela KSČM. Která podepsala s hnutím ANO toleranční smlouvu, kde slibovala podpořit vznik vlády a zároveň to, že během její působnosti nebude hlasovat pro vyslovení nedůvěry. Komunisté získali výměnou za toleranci vlády několik ústupků hlavně co se týče programových priorit. (Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017. *Volby.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>; Vláda Andreje Babiše. *IRozhlas.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-tag/vlada-andreje-babise>)

Přehled vyšetřovacích komisí v osmém volebním období

Vyšetřovací komise k OKD

Vyšetřovací komise k ekologické katastrofě na řece Bečvě

Výšetřovací komise k OKD

Představení účelu komise

Společnost OKD a kauzy kolem ní vznikly v 90. letech, opět během privatizace. Já zde shrnu jen to nejdůležitější, ale musím konstatovat, že nejasností kolem společnosti OKD je daleko více. Stát ve společnosti přišel o většinu, když se neúčastnil zvyšování základního kapitálu. Menšinový podíl v OKD byl pak prodán bez výběrového řízení. Společnost dále fungovala a byla významným zaměstnavatelem v regionu. OKD ale provozovala svou činnost tak, že v roce 2016 navrhla vyhlásit úpadek. Přitom majitelé si vypláceli dividendy v astronomických částkách. V roce 2017 byla schválena reorganizace a nákup akcií společnosti za 80 mil. Kč státní firmou Prisko. Stát si v podstatě znovu kupoval společnost, kterou dříve prodal. Komise si kladla za cíl prošetřit právě kauzy OKD z posledních let. (TRACHTOVÁ, Zdeňka. Kauza OKD: trestnímu oznámení má podle komise čelit 14 lidí. Mezi nimi Bakala, Sobotka a Urban. *IRozhlas.cz* [online]. 8.10.2019. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/okd-kauza-bohuslav-sobotka-zdenek-bakala-milan-urban_1910080700_ako)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 94 poslanců a vznik byl odhlasován na 4. schůzi, dne 12.12.2017. Pro hlasovalo 153 z 169 přítomných poslanců, proti 1 (Miroslav Kalousek), zdrželo se 15.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ANO	78	67	0	2	2	7
ODS	25	10	0	4	8	3
Piráti	22	21	0	0	0	1
SPD	22	19	0	1	0	2
ČSSD	15	10	0	2	0	3
KSČM	15	15	0	0	0	0
KDU-ČSL	10	6	0	3	1	0
TOP09	7	1	1	0	2	3
STAN	6	4	0	0	2	0
Celkem	200	153	1	12	15	19

2. **Volba předsedy** – proběhla na 6. schůzi, dne 17.1.2018, kdy byl zvolen Lukáš Černohorský (Piráti). Volba se musela opakovat, protože předchozí, z 4. schůze, nebyla úspěšná.

3. **Volba členů** – na 4. schůzi dne 15.12.2017 bylo zvoleno všech 9 členů komise, každá strana získala po jednom členovi. Byli to:

Piráti – Lukáš Černohorský

TOP09 – Dominik Feri
KDU-ČSL – Pavla Golasowská
ANO – Josef Hájek
ODS – Václav Klaus (mladší)
KSČM – Leo Luzar
STAN – Petr Pávek
SPD – Lubomír Volný
ČSSD – Lubomír Zaorálek

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – komisí byla předložena jedna zpráva, a to závěrečná. Stalo se tak na 40. schůzi dne 30.1.2020. Zpráva byla odsouhlasena po velmi dlouhé debatě, která trvala skoro celý jednací den (pouze odpoledne byl tento bod přerušen ústními interpelacemi). Zpráva byla schválena 81 z 97 přítomných poslanců, proti byli 2, zdrželo se 14.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ANO	78	39	0	15	0	24
ODS	23	0	0	5	8	10
Piráti	22	18	0	2	0	2
SPD	19	10	0	2	0	7
ČSSD	15	0	1	2	5	7
KSČM	15	8	0	3	0	4
KDU-ČSL	10	4	0	1	0	5
TOP09	7	0	1	0	1	5
STAN	6	0	0	1	0	5
Nezářaz	5	2	0	0	0	3
Celkem	200	81	2	31	14	72

5. **Konsekvence** – vyšetřovací komise podala hned několik návrhů na trestní stíhání – celkem 8 na 14 osob. Mezi nimi byli bývalý premiér ČSSD Bohuslav Sobotka, ministři Milan Urban (ČSSD), Vladimír Dlouhý (ODA) nebo podnikatelé Zdeněk Bakala a Viktor Kolářek. Zároveň odsoudila chování Zdeňka Bakaly, který odmítl před komisí svědčit, a protože byl toho času v zahraničí, nebylo možné ho ani předvést Policií ČR.

Shrnutí

Komise zasedala celkem 779 dní (2 roky, 1 měsíc, 2 týdny, 4 dny) než předložila závěrečnou zprávu a ukončila tím svou činnost. Volba členů do komise trvala 3 dny, předseda byl zvolen za 36 dní. Vzhledem k závažnosti a známosti kauzy se delší doba působnosti dala očekávat. Z vyšetřování komise vzešlo také doposud nejvíce návrhů na trestní stíhání. Bohužel komise vznikla až mnoho let od prvních problematických kroků v této kauze a nebylo možné vyslechnout všechny svědky (někteří po smrti) a některé činy byly již

promlčené. Některé soudní pře ohledně OKD stále běží, ale žaloba na Zdeňka Bakalu a společnost NWR o 24,5 mld. Kč byla zamítnuta.

Výšetřovací komise k ekologické katastrofě na řece Bečvě

Představení účelu komise

20. září 2020 došlo k masivnímu úniku kyanidů do řeky Bečvy. To mělo za následek uhynutí více než 40 tun ryb. V povodí Bečvy v místě otravy působí několik chemických firem, mezi nimi i ty, které jsou v koncernu Agrofert Andreje Babiše. Od počátku tedy panovaly obavy, aby byla katastrofa vyšetřena řádně a nebyla zametena pod koberec. To se záhy potvrdilo, když se v celém případě objevila řada nejasností, byly pozdě pořizovány důkazní materiály a odborné posudky se jeden od druhého značně lišily. (Digitální repozitář: PS, Volební období 2017-2021. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>)

Detailní informace o komisi

1. **Návrh na zřízení a hlasování o vzniku** – návrh podalo 40 poslanců a zřízení bylo odhlasováno na 98. schůzi, dne 21.4.2021. Z přítomných 90 poslanců hlasovalo 52 pro, 3 proti a 35 se zdrželo.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✍ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ANO	78	1	3	0	31	43
ODS	23	12	0	0	0	11
Piráti	22	11	0	0	0	11
SPD	19	7	0	0	0	12
ČSSD	14	6	0	0	0	8
KSČM	15	1	0	0	4	10
KDU-ČSL	10	5	0	0	0	5
TOP09	7	4	0	0	0	3
STAN	6	2	0	0	0	4
Nezářaz	6	3	0	0	0	3
Celkem	200	52	3	0	35	110

2. **Volba předsedy** – proběhla na 111. schůzi, dne 8.7.2021. Zvolena byla Marie Pěničková (KSČM).

3. **Volba členů** – se uskutečnila na 104 schůzi, každá strana obsadila jednoho člena v komisi. Byli jimi:

ODS – Stanislav Blaha

Piráti – František Elfmark

ČSSD – Alena Gajdůšková

STAN – Petr Gazdík

SPD – Jaroslav Holík

KDU-ČSL – Marian Jurečka

TOP09 – Markéta Pekarová Adamová

KSČM – Marie Pěničková

ANO – Jiří Strýček

4. **Zprávy komise a hlasování o nich** – dne 5.10.2021 na 119 schůzi byla přednesena závěrečná zpráva komise. Ta byla těsně schválena 55 poslanci z 104 přítomných, proti nehlasoval nikdo, 49 poslanců se zdrželo.

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ANO	78	0	0	10	46	22
ODS	23	7	0	6	0	10
Piráti	22	13	0	1	1	7
SPD	19	14	0	1	0	4
ČSSD	14	2	0	5	0	7
KSČM	15	4	0	5	1	5
KDU-ČSL	10	6	0	1	0	3
TOP09	7	6	0	1	0	0
STAN	6	3	0	1	0	2
Nezařaz	6	0	0	4	1	1
Celkem	200	55	0	35	49	61

5. **Konsekvence** – Sněmovna vzala zprávu pouze na vědomí. Zpráva hlavně kritizovala postup bezprostředně po havárii, kdy byly špatně nebo nedostatečně odebrány vzorky vody i ryb. Dále kritizovala postup inspekce životního prostředí i ministra životního prostředí. Komise, senátoři i odborníci na vodní toky na základě této katastrofy navrhli sérii opatření, hlavně pak neustálý monitoring toků, aby se pro příště takové katastrofě zabránilo

Shrnutí

Komise podala závěrečnou zprávu po 167 dnech od vzniku. Členové komise byli zvoleni po 35 dnech a předseda dokonce po 78 dnech. Fakticky tak komise provozovala svou činnost pouhých 89 dní. Vyšetřování souviselo primárně s ovlivňováním kauzy firmou DEZA z holdingu Agrofert a nepřímo tak s A. Babišem. Neprokázano se, že by tato společnost byla za katastrofu zodpovědná, ale bylo poukázáno na fakt, že mnoho kroků v souvislosti s vyšetřováním se zdá přinejmenším sporných. Navržené změny pro sledování vodních toků nebyly do dnešních dnů realizovány.

Efektivita vzniklých vyšetřovacích komisí v České republice

Výzkumná otázka:

Jsou vyšetřovací komise v České republice efektivním nástrojem parlamentní kontroly?

Úvod

Efektivita, nebo také efektivnost je poměr mezi přínosem nebo účinkem (efektem) nějaké činnosti a náklady spojenými s prováděním této činnosti, včetně množství vynaložené práce. (Slovník cizích slov, Lukáš Klimeš).

Laicky by se dalo říci, že efektivita nám říká, zda výsledek nějaké činnosti stál za úsilí a zdroje do činnosti vložené. Pokud to ještě zjednoduším, tak být efektivní znamená, že naše snaha nepřišla vniveč.

Například v bankovníctví nebo obchodní činnosti se efektivita prodejce, pobočky, nebo firmy vyhodnocuje jednoduše. Přes plnění plánů, dosahování zisku, získávání nových zákazníků. Vše je možné vyjádřit čísly, a tak můžeme snadno vyhodnocovat i rostoucí, stagnující či klesající tendenci.

U vyšetřovacích komisí žádné plány nebo výnosy sledovat nemůžeme. Je tedy potřeba si určit klíčové ukazatele, které nás zajímají a u nich provést sledování a analýzu.

Určení efektivity

V samotném zkoumání efektivity budu pracovat se všemi komisemi. Pro přehlednost jsem je označila pořadovými čísly a uvádím zde tabulku s čísly a názvy komisí.

Pořadové číslo komise	Název
1	Vyšetřovací komise Norbert, Zásah a Vlna
2	Vyšetřovací komise KrB, a. s. Plzeň
3	Vyšetřovací komise Poldi Kladno
4	Vyšetřovací komise pro objasnění vztahu org. zločinu a státní správy v tzv. olomoucké kauze
5	VK pro objasnění rozhodování státu v IPB
6	VK pro vyšetření činnosti regionálního transplantačního centra FN Ostrava
7	VK pro vyšetření pochybností v kauze TELECOM
8	VK k prošetření hospodaření VZP ČR
9	VK pro zjištění role vlády, privátních firem a dalších subjektů v procesu restrukturalizace a privatizace chemického průmyslu
10	VK pro objasnění skutečností v souvislosti se smlouvou o výstavbě dálnice D 47 mezi státem a firmou Housing and Construction
11	VK pro zjištění skutečností v souvislosti s arbitrážním řízením ve věci CME versus Česká republika
12	VK ve věci vyrovnání České republiky se společností Diag Human
13	VK pro vyšetření důvodů a souvislostí neoprávněného udělování akademických titulů na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni, včetně vyšetření role Akreditační komise a MŠMTV při garanci a kontrole kvalit vysokoškolského vzdělávání na veřejných a soukromých vysokých školách v České republice
14	VK pro vyšetření neoprávněných zásahů do soukromého a rodinného života některých osob uskutečňovaných za účelem nátlaku na členy Parlamentu České republiky
15	VK pro vyšetření prorůstání organizovaného zločinu a zájmových skupin do činnosti orgánů veřejné moci
16	VK Poslanecké sněmovny k vyšetření okolností výběrového řízení a uzavření smlouvy na dodávku výkonového mýta pro nákladní vozidla nad 12 tun mezi Českou republikou a firmou Kapsch
17	Vyšetřovací komise k prověření způsobu vyšetřování kauzy Opencard
18	Vyšetřovací komise pro vyšetření závažných pochybení, která se stala při přípravě a realizaci stavby dálnice D47
19	Vyšetřovací komise k prověření činnosti příslušníků Policejního prezidia České republiky, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie České republiky a státních zástupců Vrchního státního zastupitelství v Olomouci v souvislosti s reorganizací ÚOOZ a ÚOKFK Policie České republiky k 1. srpnu 2016
20	Vyšetřovací komise k prověření, zda nedocházelo k protiprávnímu jednání v souvislosti s možným neoprávněným získáváním spisů orgánů činných v trestním řízení nebo informací z těchto spisů a zda informace takto získané nebyly zneužívány k ovlivňování politické soutěže nebo destabilizaci demokratického právního státu
21	Vyšetřovací komise k OKD
22	Vyšetřovací komise k ekologické katastrofě na řece Bečvě

1. Klíčový ukazatel – DOBA PŮSOBENÍ VK

Výpočet:

Číslo komise	Doba působení ve dnech	Poznámka
1	1198	1. nejdelší extrém
2	253	
3	625	
4	82	1. nejkratší extrém
5	365	
6	772	
7	499	
8	154	
9	113	
10	420	
11	637	
12	660	
13	N/A	komise nezačala pracovat
14	N/A	komise nezačala pracovat
15	N/A	komise nezačala pracovat
16	442	
17	309	
18	946	2. nejdelší extrém
19	219	
20	111	2. nejkratší extrém
21	779	
22	167	

Výpočet průměru bez extrémů:

$$253+625+365+772+499+154+113+420+637+660+442+309+219+779+167= 6414$$

$$6414:15=427,6$$

Výchozí hodnota je tedy 428 dní. Tolik dní by mělo k efektivnímu fungování komise dostačovat.

Vypočítala jsem 3 varianty s procentuální tolerancí doby.

První varianta (A) – tolerance 20 % směrem nahoru i dolů, druhá varianta (B) – tolerance 25 % nahoru i dolů a třetí varianta (C) 50 % nahoru i dolů od výchozí hodnoty.

Varianta A – výchozí hodnota snížena a navýšena o 20 %. Tzn. za efektivní komise budeme považovat ty, které působily v rozmezí od 342 do 514 dní. To by splňovaly pouze 4 komise z 22. Znamenalo by to, že celých 81,8 % bychom označili za nedostatečně efektivní, co se doby činnosti týče.

Varianta B – výchozí hodnota snížena a navýšena o 25 %. Tzn. za efektivní komise budeme považovat ty, které působily v rozmezí od 321 do 535 dní. Zde není žádný rozdíl, splňují to stále pouze 4 komise a neefektivní zůstává 81,8 % komisí.

Varianta C – výchozí hodnota snížena/navýšena o 50 %. To nám udává rozmezí mezi 214 a 642 dny. Sem již spadá 9 komisí. 13 komisí se do intervalu nevejde, což je 59 % z celku. Delší čas potřebovalo 36 % komisí, 23 % pracovalo dobu kratší.

Ačkoliv se může zdát odchylka 50 % od aritmetického průměru bez extrémů přílišná, kloním se osobně k variantě C. Je zkoumáno poměrně malé množství vzorků a do působení komisí může zasáhnout mnoho proměnných jako předčasné volby, změna vlády, nenadálé situace (např. přírodní katastrofy, COVID, ...). I přes to, bych musela konstatovat, že pouhých 41 % komisí bylo z hlediska času efektivní.

2. Klíčový ukazatel – DOBA VOLBY ČLENŮ VK

Výpočet:

Číslo komise	Doba volby členů	Poznámka
1	29	
2	7	
3	6	
4	49	
5	6	
6	7	
7	2	2. nejkratší extrém
8	3	
9	3	
10	28	
11	7	
12	16	
13	36	
14	148	2. nejdelší extrém
15	252	1. nejdelší extrém
16	40	
17	5	
18	8	
19	1	1. nejkratší extrém
20	14	
21	3	
22	35	

Výpočet průměru bez extrémů:

$$29+7+6+49+6+7+3+3+28+7+16+36+40+5+8+14+3+35 = 302$$

302:18 = 16,78, zaokrouhloveno 17 dní.

Výchozí hodnota je tedy 17 dní.

Pro detailnější analýzu efektivity jsem rozčlenila komise podle doby volby v porovnání s výchozí hodnotou do 5 skupin.

Velmi efektivní – doba volby o 20 % a více kratší než výchozí hodnota, tj. 14 dní (zaokrouhloveno) a méně.

Efektivní – doba volby kratší o maximálně 19 %, shodná s výchozí hodnotou, nebo do o 20 % delší. Tj. 15-20 dní

Málo Efektivní – doba volby o 21-49 % delší než výchozí hodnota. Tj. 21-25 dní

Spíše neefektivní – doba volby o 50-99 % delší než výchozí hodnota. Tj. 26-33 dní.

Neefektivní – doba volby o 100 a více % delší než výchozí hodnota. Tj. 34 a více dní.

Efektivita	Počet komisí	Procento z celku
Velmi efektivní	13	59
Efektivní	1	5
Málo efektivní	0	0
Spíše neefektivní	2	9
Neefektivní	6	27

Z výše uvedené tabulky vidíme, že 64 % komisí volilo členy velmi efektivně nebo efektivně. Na druhou stranu 36 % komisí bylo ve volbě spíše neefektivní nebo neefektivní.

3. Klíčový ukazatel – DOBA VOLBY PŘEDSEDŮ VK

Výpočet

Číslo komise	Doba volby předsedy	Poznámka
1	29	
2	10	
3	30	
4	35	
5	7	
6	190	2. nejdelší extrém
7	2	1. nejkratší extrém
8	8	
9	8	
10	69	
11	48	
12	28	

13	N/A	předseda nezvolen
14	N/A	předseda nezvolen
15	N/A	předseda nezvolen
16	90	
17	6	
18	545	1. nejdelší extrém
19	3	2. nejkratší extrém
20	49	
21	36	
22	78	

Výpočet průměru bez extrémů:

$$29+10+30+35+7+8+8+69+48+28+90+6+49+36+78=531$$

$$531:15=35,4, \text{ zaokrouhleno } 35 \text{ dní.}$$

Výchozí hodnota je tedy 35 dní.

Použiji stejných 5 skupin, jako u srovnání efektivity volby členů.

Tedy:

Velmi efektivní – doba volby o 20 % a více kratší než výchozí hodnota, tj. 28 dní a méně.

Efektivní – doba volby kratší o maximálně 19 %, shodná s výchozí hodnotou, nebo do o 20 % delší. Tj. 29-42 dní

Málo Efektivní – doba volby o 21-49 % delší než výchozí hodnota. Tj. 43-52 dní

Spíše neefektivní – doba volby o 50-99 % delší než výchozí hodnota. Tj. 53-69 dní.

Neefektivní – doba volby o 100 a více % delší než výchozí hodnota. Tj. 70 a více dní.

Efektivita	Počet komisí	Procento z celku
Velmi efektivní	8	36
Efektivní	4	18
Málo efektivní	2	9
Spíše neefektivní	1	5
Neefektivní	7	32

Opět vévodí hraniční hodnoty. 36 % komisí bylo velmi efektivní a předsedu zvolili do 28 dní. Zatímco 32 % komisí bylo velmi neefektivní. Z velmi neefektivních komisí hned 3 nezvolily předsedu vůbec a dalším dvěma volba trvala výrazně déle než určených 70 dní (190 a 545).

4. *Klíčový ukazatel – ÚSPĚŠNOST V PŘEDLOŽENÍ ZÁVĚREČNÝCH ZPRÁV*

Výpočet:

Číslo komise	Závěrečná zpráva
1	NE
2	ANO
3	NE
4	ANO
5	ANO
6	ANO
7	ANO
8	ANO
9	ANO
10	ANO
11	ANO
12	ANO
13	NE
14	NE
15	NE
16	ANO
17	ANO
18	ANO
19	ANO
20	ANO
21	ANO
22	ANO

Z 22 komisí předložilo závěrečnou zprávu 17, tj. 77 % (zaokrouhлено). Závěrečnou zprávu nepředložilo 5 komisí, tj. 23 %. Z 5 komisí, které závěrečnou zprávu nepředložily, podaly 2 zprávu průběžnou (40 %), 3 komise tedy nepředložily žádnou zprávu. Jde o 14 % komisí ze všech.

5. *Klíčový ukazatel – KONSEKVENCE VYPLYNUVŠÍ ZE ZÁVĚREČNÝCH ZPRÁV KOMISE*

Výpočet

Číslo komise	Konsekvence
1	NE
2	ANO
3	NE
4	ANO
5	ANO
6	ANO

7	ANO
8	ANO
9	ANO
10	ANO
11	ANO
12	ANO
13	NE
14	NE
15	NE
16	NE
17	ANO
18	ANO
19	ANO
20	ANO
21	ANO
22	ANO

Z 22 komisí nepřišlo 6 z nich s žádnými následnými kroky – to znamená 27 %. U 5 z nich je důvodem to, že nebyla předložena závěrečná zpráva. Šestá komise závěrečnou zprávu předložila, ale nedala žádné doporučení.

Shrnutí a odpověď na výzkumnou otázku

Na zkoumaných klíčových ukazatelích se projevilo, že nejčastěji mají vyšetřovací komise problém s volbou členů, ještě více pak s volbou předsedů komisí. Přitom rozptyl v době volby u obou témat je neuvěřitelný. Do mnoha komisí byli členové a předsedové zvoleni za pár dní, ale pak existovaly komise, které čekaly na úspěšnou volbu členů nebo předsedy i přes rok, nebo se volba do konce volebního období vůbec nezdařila.

Ani doba působení komisí nevykazuje příliš dobré výsledky. 36 % komisí působilo více než rok a devět měsíců. Z mého pohledu je to příliš. A připouštím, že každá kauza, kterou komise řeší, je jinak obsáhlá nebo složitá. Ale spíše se nabízí otázka, jak moc limituje komisi složitě předvolávání svědků, kteří sice mají povinnost vypovídat, ale za nedostavení se ke komisi jim nehrozí ani pokuta ani trest odnětí svobody. Navíc Policie může svědka předvést, jen pokud se zdržuje na území ČR. Příkladem budiž VK OKD, kdy pan Bakala absolutně ignoroval výzvy komise a Policie na něj nemohla, protože se nezdržoval v České republice.

Na druhou stranu úspěšnost v předkládání závěrečných zpráv a konkrétních následných kroků je více než uspokojivá. Zde mohu vyvrátit

tvrzení, že komise nic nevyšetří, nebo jejich k vyšetřování k ničemu nevede. Ano, je možné namítnout to, že navržené kroky nemusí dospět k realizaci. Ale to už není v kompetencích komisí. Doporučení komisí by mohla být závazná, ale to si lze představit maximálně u zahájení trestního stíhání, případně zahájení kontroly státní institucí. Změna, přijetí nebo zrušení zákona nelze vynutit orgánem, jako je vyšetřovací komise.

Závěr a návrh řešení na zvýšení efektivity

Myslím si, že by doba na volbu členů komise měla být časově přesně stanovena. Například by členové a předseda měli být zvoleni maximálně do 30 dnů od vzniku komise. Pokud by se tak nestalo, mohlo by se přistoupit k mnoha dalším řešením. Například by členy mohly nominovat jednotlivé politické strany PS PČR a nemuselo by se o nich již hlasovat, případně by komisi mohl jmenovat mandátový a imunitní či jiný výbor PS. Předseda by mohl být jmenován předsedou Sněmovny atd. Myslím, že stran volby předsedy by mohlo být realizovatelnou změnou to, že by jej nevolilo plénum, ale zvolení členové komise. Menší množství poslanců by se jistě dohodlo lépe a rychleji než celá Poslanecká sněmovna.

Jak zlepšit rychlost fungování komisí, už je poněkud složitější otázka. Přílišný tlak na závěry a ukončení činnosti komise by mohl být kontraproduktivní. Snad jenom pevně stanovená lhůta pro první průběžnou zprávu by byla myslitelnou a akceptovatelnou změnou. Prosazovala bych spíše rozšíření pravomocí o efektivnější předvolávání svědků pod hrozbou nějaké formy trestu, ať už peněžního, tak osobního (odnětí svobody, zákaz činnosti atd.)

Vyšetřovací komise jako nástroj opozice nebo Poslanecké sněmovny

Výzkumná otázka

Jsou vyšetřovací komise PS PČR kontrolním nástrojem celé Sněmovny, nebo spíše opozice, která jich využívá jak ke kontrole vlády, tak k získání politických bodů pro příští volby?

Úvod

Abych mohla odpovědět na tuto otázku, opět jsem si zvolila tři klíčové ukazatele, které mi k tomu pomohou.

Analýza – zjištěná fakta

Pro přehlednost zde znovu ke každému volebnímu období uvádím, jaké strany byly ve vládě a v následující tabulce pak znázorňuji zjištěná fakta.

1. volební období

vládní strany: ODS, KDU-ČSL, ODA a KDS

2. volební období

vládní strany: ODS, KDU-ČSL, ODA

(ČSSD tolerance, ale nebyla ve vládě)

3. volební období

vládní strany: ČSSD (opoziční smlouva s ODS)

4. volební období

Vládní strany: ČSSD + KDU-ČSL + US-DEU

5. volební období

Vládní strany: ODS+KDU-ČSL+SZ (100 hlasů)

7. volební období

Vládní strany: ČSSD+ANO+KDU-ČSL

8. volební období

Vládní strany: ANO+ČSSD (+ tolerance KSČM)

Číslo komise	Volební období	Hlasování o vzniku	Předseda	Zpráva
1	1	koalice+opozice	KDU-ČSL (koalice)	N/A
2	2	koalice+opozice	ČSSD (opozice, tolerovala vládu)	N/A
3	2	opozice	ODS (koalice)	N/A
4	2	opozice	SPR-RSČ (opozice)	opozice
5	3	vládní strana+opozice	KDU-ČSL (opozice)	opozice
6	3	vládní strana+opozice	KDU-ČSL (opozice)	vládní strana+opozice
7	3	vládní strana+opozice (pozn. část opozice proti)	ČSSD (vládní s.)	vládní strana+opozice
8	4	koalice+opozice	ČSSD (koalice)	část koalice + část opozice (pozn. ČSSD+KSČM)
9	4	koalice+opozice	KSČM (opozice)	část koalice + část opozice (pozn. ČSSD+KSČM)
10	4	opozice	ČSSD (koalice)	koalice
11	4	opozice	ČSSD (koalice)	opozice
12	4	koalice+opozice	ČSSD (koalice)	koalice+opozice
13	5	opozice	nebyl zvolen	N/A
14	5	opozice	nebyl zvolen	N/A
15	5	koalice+opozice	nebyl zvolen	N/A
16	5	opozice	ODS (koalice)	koalice+opozice
17	7	koalice+opozice (pozn. kromě ODS)	ANO (koalice)	koalice+opozice
18	7	koalice+opozice	ČSSD (koalice)	koalice+opozice (pozn. z hnutí ANO se 27 poslanců zdrželo)
19	7	koalice+opozice	ODS (opozice)	koalice+opozice (pozn. z hnutí ANO 30 poslanců proti)
20	7	koalice+opozice (pozn. z koalice hlavně ČSSD, KDU-ČSL i ANO spíše proti)	TOP09/STAN (opozice)	koalice+opozice
21	8	koalice+opozice	Piráti (opozice)	koalice i opozice (vládní ČSSD 0 pro, opoziční ODS 0 pro)
22	8	koalice+opozice (pozn. z koalice pouze ČSSD, ANO se zdrželo)	KSČM (opozice-tolerující vládu)	koalice i opozice (ANO se zdrželo)

Analýza – interpretace a procentuální vyjádřený zjištěných faktů

Vznik komisí

Z celkového počtu 22 komisí, vzniklo 15 z nich (68 %) hlasy jak koaličních, tak opozičních poslanců. 7 komisí (32 %) vzniklo především díky hlasům opozičních poslanců. Žádná komise nevznikla pouze hlasy poslanců vládnoucích stran.

Předsedové komisí

Zde je výsledek velmi vyrovnaný. Z 19 komisí, u kterých byl předseda zvolen, byl v 9 případech (47 %) předseda z opoziční strany, v 10 případech (53 %) z koaliční.

Závěrečné zprávy

Z 22 komisí nepředložilo závěrečnou zprávu 5 a u 1 komise nebylo možné dohledat detailní rozpad hlasování. Z 16 komisí, které předložily závěrečnou zprávu a máme dostupná data, byla závěrečná zpráva odhlasována díky hlasům poslanců opozice ve 3 případech (19 %), ve 12 případech (75 %) závěrečnou zprávu potvrdili společně poslanci vládnoucích stran a opozice. V jediném případě (16 %) byla závěrečná zpráva odsouhlasena díky hlasům koaličních poslanců.

Shrnutí a odpověď na výzkumnou otázku

Z výše uvedeného můžeme konstatovat to, že strany vládní koalice nemají ve zvyku samostatně podporovat vznik vyšetřovacích komisí. Nejčastěji komise vznikají společnými hlasy poslanců z aktuálně vládnoucích koalic a z opozice (v 68 %). To, že se v 7 případech (32 %) podařilo opozici samotné prohlasovat vznik komise, rozhodně není zanedbatelné. Při bližším pohledu zjistíme, že vládní strany většinou společně s opozicí hlasovaly, když nebyla vláda příliš stabilní a mezi koaličními partnery existovaly neshody. Například ve 4. volebním období hlasovala ČSSD často s opoziční KSČM. Anebo v 7. volebním období hlasovala vládní ČSSD s opozičními stranami a hnutí ANO proti nim.

Príslušnost předsedů komisí k vládním uskupením nebo k opozici je v podstatě vyrovnaná. Předsedové z koaličních uskupení působili v 53 % komisí, pouze o jednu komisi méně vedli předsedové z řad opozice (tedy ve

47 % případů). Volba předsedy daleko více poukazuje na sílu Poslanecké sněmovny a soudržnost koalice. V 5. volebním období, kdy se Sněmovna ocitla v patovém rozdělení 100/100 nebyl předseda zvolen hned u tří dříve ustavených komisí.

Závěrečné zprávy vyšetřovacích komisí jsou tradičně přijímány společnými hlasy koalice a opozice. Z 16 komisí, které jsem do sledování mohla zahrnout, se tak stalo ve 12 případech (75 %).

Pokud mám tedy odpovědět na svou výzkumnou otázku, zda jsou vyšetřovací komise spíše nástrojem opozice, tak jsem přesvědčena, že v českém prostředí vznik komisí spíše podporuje opozice, ale nemůžeme mluvit pouze o jejím nástroji. Vládnoucí koalice se v komisích často aktivně angažují a neblokuje ani vznik, ani nenegují činnost komisí zamítáním závěrečných zpráv. Často dochází v rámci institutu vyšetřovacích komisí k vytvoření jiných koalic, než z jakých je v daném období složena vláda.

Závěr

V mé práci jsem se věnovala všem doposud vzniklým vyšetřovacím komisím Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Při psaní prvního oddílu praktické části mé práce a studiu příslušných materiálů jsem se vrátila do devadesátých let a absolvovala cestu časem až do předposledního volebního období.

Během této cesty jsem přečetla mnoho o kauzách, které ve své době hýbaly českou veřejností a zároveň si připomněla, jaké byly vlády a jejich problémy od vzniku republiky téměř po současnost.

Jako první cíl své práce jsem si určila dobře poznat a prozkoumat vyšetřovací komise. První, co mě zaujalo, bylo, jak se postupem času měnila vyšetřovaná agenda. Zatímco z počátku se vyšetřovací komise věnovaly hlavně problémům s privatizačními projekty anebo v dynamicky se rozvíjejících odvětvích ekonomiky (hlavně pak bankovníctví), tak postupem času se témata stočila k ovlivňování státních zakázek, korupci a ovlivňování činnosti bezpečnostních složek či výskytu zločinu přímo v nich. Měnila se i kultura projevu ve Sněmovně, to ale jen na okraj a pro zajímavost.

Další, co z první části práce vyplynulo je, jak komise přímo ukázkově kopírovaly situaci ve Sněmovně a také problémy ve vládních koalicích. Jakmile byla vláda menšinová nebo složila minimální možnou koalici, byla i hlasování spojená s komisemi problematická a v několika případech neúspěšná. Pokud docházelo k vnitro-koaličním neshodám, tak při hlasování o komisi nebo jejich zprávách vznikaly koalice zcela jiné, ad hoc a pouze pro dané hlasování.

V předposledním volebním období se také ukázala stranická disciplína hnutí ANO, která je pro něj příznačná. Obzvláště pokud se vyšetřování komise dotýkalo předsedy hnutí – Andreje Babiše.

Nyní se dostávám k efektivitě.

Překvapující pro mě bylo to, že vznik komisí byl většinou hladký, zatímco volba členů, a hlavně pak předsedy komise nikoliv. To bohužel mělo často za následek zkrácení možné doby vyšetřování komise a ve třech případech nezahájení činnosti. Tento jev může podnítit podezření, že je toto

jednání používáno jako obstrukční metoda, kdy poslanci sice komisi hlasováním schválí, ale strategií bojkotu voleb členů a předsedy de facto činnost komise zablokují.

Co mě překvapilo příjemně, byl fakt, že když už komise vzniknou, tak téměř vždy podají závěrečnou zprávu a v závěru vyšetřování dokáží nabídnout odpovídající řešení a změny. Bohužel nejsou tyto závěry pro exekutivu závazné.

Na tomto místě bych se ráda ještě pozastavila nad efektivitou obecně. V České republice mají komise mnoho pravomocí, bohužel ale velmi složitě vymahatelných. Chybu, kromě již zmíněných neexistujících sankcí za nedostavení se před komisi, vidím ve slabé kooperaci s Policií a s bezpečnostními složkami v EU a ostatních státech. Hlubší spolupráci bych si uměla představit i s ČNB, komerčními bankami, Finančním ředitelstvím apod.

Opět si vypůjčím případ Zdeňka Bakaly, kterého nebylo možné předvést jen proto, že byl v zahraničí. Na člověka, jenž má v České republice řadu podnikatelských aktivit, by příslušné složky měli zcela jednoznačně mít účinné páky, jak ho ke spolupráci s Poslaneckou sněmovnou donutit. Pokud nefunguje předvedení Policií, mělo by se přistoupit ke krokům ekonomickým (zmražení kont v českých bankách, zákaz činnosti, odebrání licence vlastněným médiím, ...) Zde bych byla nekompromisní.

Co se otázky opozice týče, v podstatě jen shrnu, co jsem uvedla v odpovědi na příslušnou výzkumnou otázku. Opozice institutu vyšetřovacích komisí využívá, ale není jediným iniciátorem. Každopádně poslední čtyři vzniklé komise už více připomínají opoziční kontrolu exekutivy. O to se bezděčně zasloužil Andrej Babiš, kolem kterého se objevilo už tolik kauz a podezření, že je s podivem, že nevzniklo daleko více vyšetřovacích komisí.

Nyní odpovím na otázku, zda se mi podařilo dosáhnout cíle práce, který jsem si vytyčila. Upřímně myslím, že ano. Poznala jsem opravdu důkladně všechny komise a nejdůležitější informace sepsala na jedno místo. Poskytují ucelený pohled na všechny komise a můžou fungovat jako rozcestník, jak najít další a detailnější informace. Otázku efektivity jsem také zodpověděla dostatečně. Jistě by se dalo najít ještě mnoho pohledů, jak ji změřit, ale moje práce analyzuje skutečně ty základní a hlavní opěrné body

fungování komisí. U otázky opozice bylo zjištěno nejen to, že v České republice jsou vyšetřovací komise kontrolním mechanismem opozice i celé Sněmovny, ale zároveň se podařilo poukázat na fakt, že jsou takovým jedinečným testerem pevnosti a soudržnosti vlády.

Na úplný závěr si dovoluji vyjádřit svůj názor na vyšetřovací komise. Z mého pohledu jde o institut, který má mít v českém pojetí parlamentní demokracie určitě své místo. Vzniklé vyšetřovací komise, i přes omezené možnosti vymáhat své pravomoci, téměř pokaždé předložily závěrečnou zprávu a často pak poskytly součinnost státnímu zastupitelství a ostatním institucím, obzvláště pak předáním shromážděných dokumentů, důkazů a zjištění. V nemalém množství případů, po ukončení činnosti vyšetřovací komise, skutečně následně došlo k legislativním změnám (bankovníctví, státní zakázky, bezpečnostní sbory).

Jsem zastáncem posílení pravomocí, zrychlení procesu volby členů a předsedy a také zvýšení transparentnosti tím, že podklady, které nebudou označeny jako tajné, budou veřejně dostupné na webu www.psp.cz. A to přímo pod každou komisí. Občané by měli mít možnost se jednoduše k dokumentům a zjištěním komisí dostat. Současné vyhledávání je dosti ztížené a některé tisky s komisemi spojené, ač nejsou utajené, v digitální knihovně nenajdeme.

Věřím, že každý, kdo se někdy bude o vyšetřovací komise PS PČR zajímat, zde najde cenné informace (a nebude je muset tak složitě vyhledávat), které třeba použije pro další práci s tímto tématem.

Seznam použité literatury

Tištěná literatura

BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému.* Praha: Grada, 2012

DAHL, Robert A. *O demokracii: průvodce pro občany.* Praha: Portál, 2001.

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Komparace politických systémů.* V Praze: Oeconomica, 2008

HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. *Politické systémy. 2. aktualizované vydání.* Brno: Barrister & Principal Publishing, 2018

CHOVANCOVÁ, Katarína. *Načo nám je opozícia? inštitucionálne práva parlamentnej opozície v Česku a na Slovensku.* Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2019

KUBÁT, Michal. *Politická opozice v teorii a středoevropské praxi: (vybrané otázky).* Praha: Dokořán, 2010. Bod (Dokořán)

KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů.* Praha: Eurolex Bohemia, 2004

LINZ, Juan J. *The Breakdown of democratic Regimes: Crises, Breakdown and Reequilibration.* Baltimor and London: The Johns Hopkins University Press, 1991.

VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. *Politický systém České republiky: historie a současnost.* 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2011.

Zákony

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 90/1995 Sb., Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

Příloha č. 1 zákona č. 90/1995 Sb., Jednací řád vyšetřovací komise

On-line zdroje

About Investigations – Historical Overview. United States

Senate [online]. Dostupné z: <https://www.senate.gov/about/powers-procedures/investigations/overview.htm>

About Investigations. United States Senate [online]. Dostupné z:

<https://www.senate.gov/about/powers-procedures/investigations.htm>

About the committees. The danish parliament [online]. Dostupné z:

<https://www.thedanishparliament.dk/en/committees/about-the-committees>

BREJLOVÁ, Iva. Příběh D47: Nejspornější dálnice v Česku s 900 vadami za jediný rok. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. 24.10.2013. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1069348-pribeh-d47-nejspornejsi-dalnice-v-cesku-s-900-vadami-za-jediny-rok>

CIZNER, Jan a Jiří NÁDOBA. Prodej SPT budí pochyby, důkazy nejsou. Idnes.cz [online]. 7.1.1999. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/prodej-spt-budi-pochyby-dukazy-nejsou.A_990107_112339_ekonomika_noc

Committees. UK Parliament [online]. Dostupné z:

<https://www.parliament.uk/about/how/committees/>

Digitální repozitář: PS, Volební období 1993-1996. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky; Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1993ps/stenprot/>

Digitální repozitář: PS, Volební období 1996-1998. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/>

Digitální repozitář: PS, Volební období 1996-1998. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/>

Digitální repozitář: PS, Volební období 1998-2002. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/index.htm>

Digitální repozitář: PS, Volební období 2002-2006. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/>

Digitální repozitář: PS, Volební období 2006-2010. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/>

Digitální repozitář: PS, Volební období 2017-2021. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

DOLANSKÝ, Lukáš. Poslanci předali kauzu transplantací policii. I dnes.cz [online]. 12.7.2001. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/poslanci-predali-kauzu-transplantaci-policii.A010712_163740_ostr_zpravy_mhk

DOLEŽÁLEK, Vít. IPB: neslavný konec lva ve světě financí. Mesec.cz [online]. 30.5.2011. Dostupné z:

<https://www.mesec.cz/clanky/ipb-neslavny-konec-lva-ve-svete-financi/>

Jak v Česku krachovaly banky. I dnes.cz [online]. 3.9. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/jak-v-cesku-krachovaly-banky.A_990903_101355_ekonomika_jkl

KLANG, Mikuláš. Vyšetřovací komise vyslychala Šlachtu a Ištvana devět hodin. IRozhlas.cz [online]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/vysetrovaci-komise-vyslychala-slachtu-a-istvana-devet-hodin_201607282320_dpihova

KOPP, Milan a Vlasta VALENTOVÁ. VZP podala rozklad proti nucené správě. IRozhlas.cz [online]. 9.12.2005. Dostupné z:

https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/vzp-podala-rozklad-proti-nucene-sprave_200512091451_mkopp

MRÁZOVÁ, Klára. Plzeňská práva jsou po aféře školou druhé kategorie, říká aktér vzpoury. I dnes.cz [online]. 21.9.2019. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/pravnicka-fakulta-plzen-skandal-rychlostudium-titul-studium-plagiat-zcu-profesor-odchod-kantor.A190919_502787_plzen-zpravy_vb

PAVY, Eeva. Committees of Inquiry in National Parliaments: Comparative survey [online]. European union, 2020 [cit. 2023-06-24]. Dostupné z:

<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses> . Study.

Poslanec Morava sbíral kompromitující informace o poslancích. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. 5.9.2008. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1442592-poslanec-morava-sbiral-kompromitujici-informace-o-poslancich>

Reportéři AKTUALNE.CZ, Pět na stole v českých – chronologický přehled kauzy. Aktualne.cz [online]. 24.1.2008. Dostupné z:

<https://zpravy.aktualne.cz/pet-na-stole-v-ceskych-chronologicky-prehled-kauzy/r~i:article:519406/>

Rozhodnuto: Česko za arbitráž zaplatilo. Idnes.cz [online]. 21.5.2003.

Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhodnuto-cesko-za-arbitraz-zaplatilo.A030515_095759_domaci_has

ŠVERDÍK, Michal. Policie stíhá aktéry olomoucké

kauzy. Idnes.cz [online]. 18.12. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/policie-stiha-aktery-olomoucke-kauzy.A011218_171202_olom_zpravy_nad

Téma Kauza Diag Human. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/tema/498400-kauza-diag-human>

Téma Opencard. ČT24 [online]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/tema/399098-opencard>

Téma Poldi Kladno. ČT24 [online]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/tema/665003-poldi-kladno>

The Inquiries ACT 2005. Legislation.gov.uk [online]. Dostupné z:

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/12/contents>

The legislative branch. The White House [online] Dostupné z:

<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/our-government/the-legislative-branch/>

TRACHTOVÁ, Zdeňka. Kauza OKD: trestnímu oznámení má podle komise čelit 14 lidí. Mezi nimi Bakala, Sobotka a

Urban. IRozhlas.cz [online]. 8.10.2019. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/okd-kauza-bohuslav-sobotka-zdenek-bakala-milan-urban_1910080700_ako

Vláda Andreje Babiše. IRozhlas.cz [online]. Dostupné z:

<https://www.irozhlas.cz/zpravy-tag/vlada-andreje-babise>

Vláda Bohuslava Sobotky (29.01.2014 - 13.12.2017). Vláda České republiky [online]. Dostupné z: [https://www.vlada.cz/cz/clenove-](https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-cr/bohuslav_sobotka/prehled-clenu-vlady-bohuslava-sobotky-29-01-2014---trva-124534/)

[vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-](https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-cr/bohuslav_sobotka/prehled-clenu-vlady-bohuslava-sobotky-29-01-2014---trva-124534/)

[cr/bohuslav_sobotka/prehled-clenu-vlady-bohuslava-sobotky-29-01-2014---trva-124534/](https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-cr/bohuslav_sobotka/prehled-clenu-vlady-bohuslava-sobotky-29-01-2014---trva-124534/)

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017. Volby.cz [online]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. Volby.cz [online]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>

Yamamoto, Hironori, Inter-Parliamentary Union (IPU). Tools for parliamentary oversight: A comparative study of 88 national parliaments, Geneva: Inter-Parliamentary Union, 2007. <https://library.au.int/tools-parliamentary-oversight-comparative-study-88-national-parliaments-3>

ZBÍRAL, Robert. Kvantitativní analýza působení vyšetřovacích komisí Poslanecké sněmovny v letech 1996–2006. Politologický časopis [online]. 2010,1/2010,82-102.

https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2010/1/Polcas_2010_1_p_p_82_102.pdf